

Riksdagens protokoll

2011/12:77

Tisdagen den 28 februari

Kl. 13.00 – 16.00
18.00 – 19.20

Protokoll
2011/12:77

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 21 och 22 februari.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 1 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C), statsrådet Maria Larsson (KD), statsrådet Gunilla Carlsson (M), statsrådet Stefan Attefall (KD) och arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M).

3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:

prot. 2011/12:26 för torsdagen den 16 februari från finansutskottet

prot. 2011/12:27 för tisdagen den 21 februari från finansutskottet

prot. 2011/12:19 för torsdagen den 23 februari från miljö- och jordbruksutskottet

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM116 Meddelande om handel, tillväxt och utveckling
KOM(2012)22 till utrikesutskottet

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:231

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:231 Utökat elcertifikatssystem
av Kent Persson (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.
Stockholm den 24 februari 2012

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2011/12:232

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:232 Fossilfria bränslen 2030
av Krister Örnfjäder (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.
Stockholm den 24 februari 2012

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2011/12:253

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:253 Avstannande fiberutbyggnad
av Monica Green (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.
Stockholm den 24 februari 2012

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:254 Direktverkande el
av Jasenko Omanovic (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 mars 2012.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang och resor.

Stockholm den 24 februari 2012

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

2011/12:56 till konstitutionsutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Justitieutskottets utlåtande 2011/12:JuU17

Justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU19

Finansutskottets utlåtanden 2011/12:FiU50 och FiU45

Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU13

Socialförsäkringsutskottets utlåtande 2011/12:SfU8

8 § Svar på interpellation 2011/12:227 om gymnasieskolan

Svar på
interpellationer

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Pia Nilsson har frågat mig om jag tror att en nedskärning på totalt 2 miljarder kronor kommer att leda till färre avhopp i gymnasieskolan. Dessutom påstår Pia Nilsson i sin interpellation att 37 lärartjänster tas bort i Västmanlands län och frågar mig i anslutning till det hur gymnasieskolorna i Västmanlands län kommer att bli bättre.

Som jag tidigare redovisat här i kammaren bygger den nya gymnasieskolan till stora delar på förslag från Gymnasieutredningen, *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* (SOU 2008:27). Utredningen redovisar i sitt betänkande flera anledningar till varför reformen innebär minskade kostnader. Uppstramningen av antalet studievägar förbättrar kommunernas planeringsförutsättningar. Högre behörighetskrav och bättre information till eleverna leder till att fler klarar av sina studier på tre år. En mindre andel elever kommer därigenom att behöva gå på komvux. Arbetslivet kommer att bli mer involverat i gymnasieutbildningen, vilket kommer att få effekter för ungdomars möjligheter att etablera sig på

arbetsmarknaden. Därigenom minskar kommunernas kostnader när det gäller försörjningsstöd. Om fler elever fullföljer gymnasieskolan innebär även det större möjligheter till arbete och därmed minskade kostnader för försörjningsstöd. Den sammantagna bedömningen från utredningens sida är att reformen innebär nettobesparingar.

I budgetpropositionen för 2010 aviserades en neddragning av kommunbidragen från 2012 mot bakgrund av de nettoeffektiviseringar som den nya gymnasieskolan beräknades innebära. Det är värt att notera att Gymnasieutredningen bedömde att effektiviseringarna skulle bli betydligt större än vad regeringen antagit. Sedan dess har det dessutom visat sig att statens åläggande på kommunerna minskat i förhållande till vad som förutsattes i propositionen, bland annat när det gäller det valbara utrymmet och det individuella valet samt behovet för de elever på yrkesprogram som vill läsa extrakurser för att uppnå grundläggande högskolebehörighet. Regeringen bedömer därför att beräkningarna av de ekonomiska konsekvenserna av gymnasiereformen som presenterades i propositionen är rimliga.

Regeringen beslutar inte om lärartjänster. Det utgår inte heller något riktat statsbidrag till kommunerna för gymnasieskolan. Kommunerna får ersättning via det generella statsbidragssystemet, och därtill har kommunen egna skatteinkomster. Det är kommunens ansvar att tilldela gymnasieskolan de resurser som behövs för att uppfylla de nationella krav som ställs i skollag, läroplan och kursplaner. Det är på motsvarande sätt kommunerna som, utifrån de lokala förutsättningarna, beslutar om hur de vill organisera sin gymnasieskola och personal. Regeringen kommer tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting att noga följa kostnadsutvecklingen för skolhuvudmännen.

Anf. 2 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret.

I höstas började min dotter på samhällsprogrammet. Vid terminsstarten var de 27 i klassen, men ganska snabbt fylldes det på och de blev 33 – som alla ska få stimulans och möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar, som det står i läroplanen för den nya gymnasiereformen, Gy 2011.

På vissa lektioner är det inte ovanligt att elever får sitta och vänta 40 minuter på hjälp. Läraren hinner inte med. Undervisningsgrupperna är stora och behoven många. Så här ser det ut på många skolor runt om i landets kommuner. Det är tufft, och facit är nedslående. Bara 79 procent av tjejerna och 74 procent av killarna fullföljer sin gymnasieutbildning inom fyra år.

Både Jan Björklund och jag vet att långtidsarbetslöshet är mycket vanligare bland de unga som saknar en fullständig gymnasieutbildning.

Därför är det förvånande men framför allt oroande att skolminister Jan Björklund och hans regering nu väljer att skära bort 675 miljoner kronor i statsbidrag till kommunerna i år på grund av den nya gymnasiereformen. Det motsvarar 1 300 lärartjänster – 20 tjänster i Västerås och 30 i Uppsala, och i Stockholms stad riskerar 125 lärartjänster att försvinna.

Samtidigt ökar kunskapskraven i samhället. Samtidigt sjunker svenska skolelevers resultat i internationella jämförelser. Samtidigt hoppar 10 000 ungdomar av gymnasieskolan.

Fru talman! Trots att det saknas en analys av de ekonomiska konsekvenserna hävdar Jan Björklund i sitt svar att gymnasiereformen innebär nettobesparingar för kommunerna. Ministern hänvisar till större undervisningsgrupper, effektivare schemaläggning och införande av fem nya introduktionsprogram i stället för IV-programmet.

Men hur väl förankrad är Jan Björklunds uppfattning hos skolans huvudmän?

SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, har genomfört en enkät bland 53 kommuner som sammantaget representerar 4 miljoner av landets befolkning. Det har de gjort för att få veta om det finns förutsättningar för gymnasieskolan att genomföra skolministerns besparingar. En överväldigande majoritet svarar att det är små eller obefintliga förutsättningar att öka elevgrupperna oavsett om det handlar om yrkes- eller högskoleförberedande program. En överväldigande majoritet menar att färre valbara kurser inte kommer att innebära en effektivare schemaläggning.

Inte en enda av de tillfrågade huvudmännen delar regeringens uppfattning att det skulle bli billigare att införa fem nya introduktionsprogram i stället för IV-programmet. En överväldigande majoritet menar i stället att det blir dyrare.

Så ser verkligheten ut, Jan Björklund.

Ändå hävdar ministern att de ekonomiska konsekvenserna av gymnasiereformen är rimliga. Det oroar inte bara mig utan många elever, föräldrar, lärare, skolledare och lokala beslutsfattare att Jan Björklund driver igenom en finansiering av en stor gymnasiereform på lösa beräkningsgrunder som helt och hållet saknar förankring i verkligheten. Det, fru talman, är allvarligt och högst anmärkningsvärt.

Anf. 3 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Gymnasieskolan är en återkommande fråga som vi debatterar. Det är en av våra viktigaste verksamheter i samhället, direkt knuten till arbetslöshetsdebatten, inte minst med fokus på ungdomar.

Vi pratar med särskilt fokus på min valkrets, Västmanlands län. Från Folkpartiet är vi ute i princip varje vecka och besöker skolor i Västmanland. Då konstaterar vi naturligtvis att det görs ett fantastiskt viktigt och stort arbete inom lärarkåren. De har haft en hektisk höst, och det kommer att krävas mycket tid och resurser för att implementera de viktiga skolreformer som riksdagen och regeringen har fattat beslut om.

Men i den här debatten får vi inte glömma bort vad statens ansvar är och att vi faktiskt fortfarande har något som kallas kommunalt huvudmannaskap, där kommunen har ett långtgående ansvar på lokal nivå men inte minst när det gäller de ekonomiska förutsättningarna för den lokala skolverksamheten.

Men det som jag inte, fru talman, kan acceptera och som är direkt provocerande och felaktigt är att Folkpartiet inte skulle ta avhoppet på gymnasiet på stort allvar, som Pia Nilsson skriver i sin interpellation. Jag vet inte varifrån Pia Nilsson har fått det. Vi är väldigt engagerade i skolfrågan och besöker skolor varje vecka. Alla reformer som regeringen och statsrådet Björklund med flera presenterar är bland annat till för att före-

bygga de avhopp som er gymnasieskola, som formellt gällde fram till i höstas förra året, resulterade i.

För att säga något om Västmanland, som är fokus för den här interpellationen: Jag vet inte vad de antaganden som Pia Nilsson för fram bygger på. Jag har suttit som ordförande i lärande- och arbetsmarknadsberedningen inom Västmanlands kommuner och landsting fram till maj förra året. Jag har inte hört någon enda skolpolitiker peka på att det är direkt kopplat till statsbidragsfrågan att man inte har tillräckliga resurser.

Våra utmaningar i Västmanland – inte minst i kommunerna utanför Västerås – gäller att man inte har fattat de tuffa beslut som har krävts under de senaste två, tre eller fyra åren. Huvudorsaken heter demografi. Nationellt sett räknar man med en minskning på 25 procent. Inom Västmanland räknar man med ett tapp på 27–30 procent de närmaste åren. Att då bara låtsas som att man kan ha exakt samma lärarbemanning och exakt samma lokalytor är att inte ta sitt ansvar som kommunalråd eller lokala skolnämndens ordförande.

Jag kan också glädja Pia Nilsson med att säga att vi i Västerås, som jag kommer från och som står för 67–70 procent av Västmanlands befolkning, inte har sagt upp en enda lärare. Lärarförbundet kommenterade detta så sent i förrgår i Västmanlands Läns Tidning och sade att inga lärare har sagts upp.

Däremot har man gjort förflyttningar och fyllt på lärare där man har slagit ihop eller fört över elever till vissa skolor. Man har gjort naturliga avgångar och pensioner och kanske inte återbesatt en viss lärartjänst, för att genomföra effektiviseringar. Men kom inte och säg att Västerås har sagt upp en enda lärare som en direkt konsekvens av statsbidragen! Det är precis det som Pia Nilsson påstår, och det är direkt felaktigt.

Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Vi är nog alla överens om att det är ett problem med avhoppet från gymnasieskolan. Har man inte fullföljt en gymnasieutbildning är chansen att få jobb dess värre liten. Därför måste vi verkligen se till att fler elever fullföljer sina studier och helst också att det går bra för dem i studierna.

Jag blir mycket osäker på om det verkligen är rätt väg att gå att minska resurserna, vilket i förlängningen kan leda till mindre personal i skolan.

En del kommuner täcker upp för minskade anslag med egna resurser, men det äter också ur den kommunala budgeten. I till exempel Malmö, som jag kommer från, har vi själva fått punga ut med extra resurser till både gymnasieskolan och vuxenutbildningen, för att anslagen från staten har minskat. Läger man ihop det med andra minskade anslag blir det problematiskt.

Man kan också se att det sker mycket överflyttning av kostnader. Försämringarna inom a-kassan och sjukförsäkringen har lett till att många i kommunerna hamnar i försörjningsstöd när de blir utförsäkrade. Det drabbar kommunernas ekonomi, men kommunerna ska ändå klara av gymnasieskolan, vården, omsorgen och allt det andra.

Därför tror jag inte att detta är rätt väg att gå.

Jag blir alltid orolig när man talar om effektiviseringar. Det är klart att man kan effektivisera till en viss gräns. Men det visar sig ofta att när anslagen minskar, då är det personal som drabbas, det vill säga att det är personal som man säger upp, eftersom det är den största kostnaden i verksamheten. Men det är också det som är den största resursen.

Skolan är inte ett löpande band där man kan ersätta lärare med robotar, utan man jobbar med människor. Därför är risken, när man minskar personal, att det går ut över eleverna och självklart att det blir en mycket stressig situation för de få lärare som finns kvar.

Det finns också andra personalkategorier inom skolan som man inte får glömma bort. Det är ofta de som skärs bort först, och det drabbar i förlängningen eleverna.

Jag känner alltså en oro.

Självklart ligger ansvaret för gymnasieskolan på både staten och kommunerna. Men man måste mötas. Man kan inte bara vältra över kostnader från staten till kommunen, vilket är en stark tendens att göra nu.

Jag tycker egentligen att man borde gå åt andra hållet och försöka stötta upp kommunerna i det viktiga arbetet och se till inte bara att det är bra kvalitet i skolan utan också att det är tillräckligt mycket personal.

Det är som inom barnomsorgen: Är det för stora barngrupper är risken att man inte ser det enskilda barnet. Då blir det de mest grundläggande frågorna som man får ägna sig åt, och att hjälpa den som behöver lite extra stöttning hinner man ofta inte med. Det är detsamma inom gymnasieskolan.

Min förhoppning är att man i stället hjälper kommunerna, med tanke på de avhopp som sker. Man borde snarare ha en krisplan för hur vi löser den situation som vi har nu, när nästan var fjärde ungdom är arbetslös och vi har många avhopp just från gymnasieskolan.

Det känns oroväckande.

Att fler i fortsättningen kommer att klara sin utbildning på tre år och att färre kommer att behöva söka sig till komvux är bara spekulationer. Vi har inte fått något som helst belägg för det. Risken är att det blir precis tvärtom: När det blir mindre resurser riskerar det att leda till mindre personal i skolan, inte minst färre lärare, och då är jag rädd för att avhoppet kommer att bli fler. För att förebygga det tycker jag att det behövs tillräckligt mycket resurser.

Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! I ungefär 20 års tid har en tredjedel av varje årskull ungdomar misslyckats i gymnasieskolan. Det är en väldig utslagning som Sverige har ägnat sig åt. Den tredjedelen inkluderar dels en grupp som hoppar av gymnasiet helt och hållet, dels en grupp som i och för sig går färdigt tre år men som går ut med underkända resultat.

En tredjedel av varje årskull! Det är den tredjedelen som sedan ofta går ut i arbetslöshet. Det är därför Sverige har en ungdomsarbetslöshet som är högre än många jämförbara länder.

Då frågar man sig: Vad gör vi åt det? Vilka slutsatser drar vi av det? Då är den rödgröna oppositionens politik: Fortsätt att köra på så! Det är er lösning. Fortsätt med den gymnasieskola som vi har haft! Vi ska kräva att varenda kotte som går in på gymnasiet – det bör alla göra – ska bli

högskolebehörig. Det är er lösning. Det är därför ni var emot den borgerliga gymnasiereformen. Ni vill att vi ska kräva att alla ska bli högskolebehöriga. Men det är därför många hoppar av.

Det är faktiskt så – hör och häpna – att några ungdomar i 16-, 17- och 18-årsåldern är väldigt skoltrötta. Det kanske kommer som en nyhet, men det är faktiskt sant. Några är väldigt skoltrötta och hoppar av gymnasieskolan. En del är skoltrötta på det sättet att de kan fullfölja en mer yrkesinriktad utbildning eller en lärlingsutbildning. Men när vi kräver att de ska läsa in högskolebehörighet, då hoppar de av.

Denna gymnasieskola har skapat mycket stora kostnader för kommunerna därför att den leder till så många arbetslösa ungdomar som måste försörjas med socialbidrag.

Nu gör vi om gymnasieskolan. Vi gör om den så att det går att läsa en yrkesutbildning utan att läsa in högskolebehörighet. Vi vet ännu inte hur många det handlar om. De uppgifter som jag har är fortfarande osäkra. Men de tyder ändå på att en betydande del, kanske uppåt hälften eller åtminstone en tredjedel av dem som går på yrkesprogram, väljer att läsa den utan högskolebehörighet. Det fanns alltså en väldigt efterfrågan på detta.

Då är målsättningen att fler ska gå färdigt i gymnasieskolan och att kostnaden för socialbidrag ska minska i nästa steg.

Ni kan naturligtvis skälla på regeringen. Det är vi som regerar och är ansvariga, så gör gärna det. Men den enda lösning som ni har är ju att det ska vara som det har varit. Det är den enda lösning som ni har.

Ni vill att alla ska bli högskolebehöriga och att pengarna till gymnasiet ska vara exakt desamma som tidigare. Det är ju bara det att det var med de resurserna och kraven som en tredjedel blev underkända. En tredjedel nådde aldrig målen. Detta är orsaken.

I går var det en stor artikel i Dagens Nyheter av Sveriges främsta arbetsmarknadspolitiska forskare. Han säger: Att vi har alltför höga teoretiska krav på en viss grupp elever i skolan är en huvudförklaring till att Sverige har så hög ungdomsarbetslöshet.

Alla ungdomar vill faktiskt inte bli akademiker. Alla ungdomar kanske inte kan bli akademiker, och samhället fungerar inte om alla blir akademiker. Vi måste också ha andra arbetsuppgifter i samhället. Det är en sådan gymnasieskola vi vill skapa.

Jag ska omedelbart säga att jag inte tror att våra reformer räcker. Jag tror att de lärlingsutbildningar vi har infört fortsatt är av den arten att det är väldigt höga krav på dem – de är treåriga och så vidare. Jag tror att vi behöver ytterligare varianter med kortare yrkeskurser och annat i gymnasieskolan för att fler ska gå färdigt och få åtminstone yrkeskunskaper och kunna få ett jobb.

Det låter fint när ni kräver att alla ska bli akademiker. Det låter jämlikt att alla är högskolebehöriga. Men i verkligheten slår ni ut en tredjedel på vägen, och de försörjs med socialbidrag. Det är inte lärare vi ska skära ned på utan de socialbidragskostnader som orsakas av denna ungdomsarbetslöshet, som ni har skapat med er gymnasieskola. Det är därför vi nu gör denna gymnasiereform. Det är därför vi gör om det hela.

Anf. 6 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Det är inte lärartjänster vi ska skära ned på, dundrade Jan Björklund alldeles i slutet av sitt anförande. Men det är ju precis detta det handlar om. 675 miljoner motsvarar 1 300 lärartjänster. Alla kan räkna ut att om man inte skär bort lärartjänster är det annan verksamhet som får stryka på foten.

Björklund ondgör sig i vanlig ordning över att vi socialdemokrater vill att alla som går i gymnasieskolan ska bli akademiker och få högskolebehörighet. Jag har jobbat som lärare på ett naturbruksgymnasium i Västmanland i sju år. Jag kan tala om för dig, Jan Björklund, att de mest begåvade elever jag hade var de som kanske var de mest studieomotiverade. Det var killarna i keps som satt på sina traktorer.

Många sade: Låt grabbarna få köra sina traktorer. De behöver inte läsa Svenska B, som det hette på den tiden, eller Engelska B och C, så att de skulle få sin allmänna behörighet till högskolan. Men jag gav mig inte. Jag och mina kolleger kämpade på, och vi gjorde det på ett helt annat sätt. Det handlade inte om att slå upp sidan 24 i läroboken och be att eleverna skulle läsa vad som stod där och sedan ha läxförhör dagen efter. Det handlade om att färga in karaktärsämneskurserna i kärnämneskurserna.

Jag har aldrig läst några intressantare kärlekspoem än de som var skrivna av Oskar, som gick Jord 3. Jag läste upp dem för mina kolleger. De trodde att det var Heidenstam som hade skrivit, men det var Oskar i Jord 3.

Låt oss återvända till vad den här interpellationsdebatten egentligen ska handla om, nämligen nedskärningarna på 675 miljoner kronor. Jan Björklund påstår att detta är rimligt, men Sveriges kommuner – Sveriges huvudmän – säger att det inte går: Det går inte att öka elevgrupperna mer och göra dem större än de redan är. Det kommer inte att ske några effektiviseringar i schemalaggningen som ger dessa kostnadsbesparingar. Och det kommer inte att bli billigare att införa fem nya introduktionsprogram i stället för IV.

Då är frågan: Hur kommer kommunerna att hantera den här problematiken? Valet står mellan att skära ned på skolan och att skära ned på annan verksamhet – pest eller kolera.

SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, har undersökt detta lite närmare. Man har frågat 55 kommuner, där samtliga tre storstäder ingår, hur de tänker hantera detta. 60 procent svarar att de tänker ta resurser från andra verksamhetsområden för att undvika att urholka kvaliteten ytterligare för gymnasieskolorna. Detta innebär att äldreomsorgen kan tvingas betala notan för Jan Björklunds och regeringens gymnasierreform. Är det rimligt, skolminister Björklund? Är det verkligen rimligt att låta äldreomsorgen, som är i minst lika stort behov av förstärkning som gymnasieskolan, finansiera regeringens ofinansierade gymnasierreform?

79 procent av tjejerna och 74 procent av killarna fullföljer sin utbildning. Det är väldigt alarmerande siffror. Nu måste Jan Björklund ta sitt ansvar och visa på handlingskraft. Vi vet att utan gymnasieutbildning står man sig slätt på arbetsmarknaden. Att då ta bort 1 300 lärartjänster är inte ansvarsfullt.

Elever behöver få stöd och resurser efter behov. Som det står i läroplanen: Alla ska få stimulans och möjlighet att utvecklas utifrån sina

förutsättningar. Jan Björklunds strategi för att elever ska lyckas och för att färre ska hoppa av tycks vara att slå undan benen för skolans huvudmän genom sänkta statsbidrag och att därmed tvinga kommunerna att ta resurser från andra verksamhetsområden. Hur ansvarsfullt är det, skolminister Björklund?

Anf. 7 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag trodde att vi diskuterade socialdemokraten Pia Nilssons påstående att Västmanland med de nya statsbidragen skulle tappa 37 tjänster, vilket inte är sant. Den omstrukturering som pågår i Hallstammar, Sala, Pia Nilssons egen kommun, och min kommun Västerås är nödvändig och görs utifrån att man tappar 25 procent av sina elever. Vi har massor med tomma, dyra lokaler som äter upp skolpengen. Jag har hört att 30–40 procent av skolpengen i Västerås går till tomma, dyra lokaler. Det är helt oacceptabelt, men det är faktiskt de lokala skolpolitikerna som måste ta sitt ansvar.

Det sker personalflyttningar och personalförändringar, men det är inga lärare i Västerås som har fått gå. Västerås har ungefär 2 000 lärare i sin skolverksamhet. Vi har ett permanent behov av att rekrytera. Min bedömning är att det ligger på ungefär 10 procent. Ungefär 200 lärare behöver vi hela tiden rekrytera på grund av pensionsavgångar och kompetensfrågan. Varför tar man inte upp den positiva delen?

Vi konstaterar att vi har ett stort problem med avhopp. Det är Folkpartiets analys. Vi har stort problem med ungdomsarbetslösheten och med avhopp. Delar ni socialdemokrater denna analys? Vad drar ni då för slutsatser av den gymnasiepolitik som ni själva står för och vill vrida tillbaka klockan och återinföra? Den resulterade ju i avhopp, eller gjorde den inte det? Vad drar ni för slutsatser av avhoppet – vad beror de på, Pia Nilsson?

Vi i Folkpartiet och regeringen kan göra mycket mer, men kom inte och hänvisa till SKL! Jag har själv ställt frågan till SKL i utskottet. Jag fick inget bra svar.

Vi satsar på Lärarlyftet. Vi satsar på lärarlöner via karriärsteg. Vi satsar på mattelyft. Visst tar vi vårt ansvar.

Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Detta är lite motsägelsefullt. Regeringen har ju höjt kraven för att elever i grundskolan ska kunna kvalificera sig till gymnasieskolan. Det har lett till väldigt stor oro bland många elever som pluggar hårt och försöker kvalificera sig. Alla lyckas inte. Det är faktiskt väldigt tuffa krav. Risken är då att färre elever kvalificerar sig till gymnasieskolan.

På gymnasienivå gör dock regeringen precis tvärtom. Där ska kraven sänkas för dem som inte behöver ha högskolebehörighet. Det är alltså väldigt motsägelsefullt.

Om man hade samma linje hela vägen borde man rimligen avstå från att sänka kraven på eleverna och i stället öka stödet till dem, så att de kan leva upp till kraven. Jag tror inte att lösningen för framtidens arbetsmarknad är att man generellt sänker kraven.

Det talas mycket om att man kan komma att byta karriär många gånger i sitt arbetsliv. Förr kunde man börja jobba när man var 13 år och

kanske ha samma jobb tills man gick i pension i 60-årsåldern. Så ser inte samhället ut i dag. Kraven ökar, även på de så kallade enkla jobben, där det ofta krävs kompetens. Antingen ska man ha kompetensen från början eller skaffa sig den under yrkeslivets gång.

Man sänder ut helt fel signaler när man säger att elever inte behöver skaffa sig kompetens och högskolebehörighet i teoretiska ämnen. När man dessutom skär ned vuxenutbildningen minskar man chansen för ungdomarna att senare i livet, inte minst om de blir arbetslösa, komplettera sin utbildning. Det är helt fel signaler.

Satsa i stället på ökade resurser! När det är nedskärningar ökar ofta avhoppet. Då har eleverna svårare att klara sin utbildning. Satsa alltså på resurser, och hjälps åt med kommunerna att klara detta!

Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Ungdomar är olika. En del är väldigt studiemotiverade. De vill plugga vidare och gå vidare till universitetet. En del vill gå en teoretisk utbildning i gymnasieskolan. Men de tvekar kanske inför att gå vidare till universitetet. De vill ha olika dörrar öppna. De vill kunna gå vidare, men de vill kanske också avstå.

Några är väldigt teoretiskt skoltrötta och vill gå en mer yrkesinriktad utbildning. En mindre grupp ungdomar är faktiskt, även om denna riksdag ständigt blundar för den gruppen, så våldsamt skoltrötta att tre års gymnasium inte är svaret. Det funkar inte för dem.

Vi måste se alla de här ungdomarna. Man kan leva i ett luftslott och säga: Det är så bra om alla blir högskolebehöriga. Ja, det är väl bra, men det finns en grupp som den politiken inte fungerar för. Det är därför vi har haft en våldsam utslagning. Det är därför Sverige har högst ungdomsarbetslöshet bland jämförbara länder. Så är det eftersom det är så många som hoppar av gymnasieskolan.

Nästan varje dag kan man läsa i tidningarna om ungdomar som berättar hur trist det var när de var tvungna att hoppa av för att det inte funkade. En stor grupp hoppar av redan i årskurs 1 på gymnasiet och går ofta rakt ut i arbetslöshet. Ni väljer att inte se dem. Ni talar om att alla ska bli högskolebehöriga.

Jag nämnde att en tredjedel i varje årskull inte går färdigt. Det är jättemånga. Men Pia Nilsson har svar, för Pia Nilsson har varit lärare i sju år och har minsann en pedagogik som funkar. Är det så borde Pia Nilsson bli generaldirektör för Skolverket omedelbart. Om Pia Nilsson har en pedagogik som fungerar och Sveriges lärarkår i övrigt inte behärskar den pedagogiken är det naturligtvis ett stort slöseri att Pia Nilsson är riksdagsledamot.

Om svaret finns hos Pia Nilsson på hur pedagogiken ska läggas upp för att alla ungdomar ska bli högskolebehöriga är det något världsunikt. Det är bara det att i verkligheten är det inte riktigt så. I verkligheten finns det en stor grupp ungdomar som hoppar av, som inte grejar detta. Det är möjligt att det finns en pedagogik som resten av lärarkåren inte har förstått, men i verkligheten är det många ungdomar som hoppar av gymnasieskolan, och det är för den gruppen vi också måste anpassa politiken.

Det är inte så att alla jobb i framtiden kräver högskolebehörighet. Fler jobb kräver det än förr. Det är ingen tvekan om det. Vi har högre utbildningskrav i framtiden än vad vi hade förut. Och längre fram i framtiden

är det förmodligen ännu högre utbildningskrav. Men det är inte så att alla arbeten kräver akademisk utbildning och akademisk behörighet.

Ni vägrar att se den utslagning ni har skapat. Det går inte att diskutera bara den ekonomiska frågan om gymnasieskolan och frikoppla den från hur gymnasiet är organiserat. Om ni kräver att alla ska bli högskolebehöriga är det klart att ni behöver mer resurser. För socialbidragen blir väldigt stora för dem som slås ut.

Vi genomför nu en annan gymnasieskola där fler kommer att kunna gå färdigt. Fler kommer att fullfölja gymnasieutbildningen, även om det är en kortare yrkesutbildning och så vidare. Man går färdigt och får ett slutbetyg och blir anställbar. Då får fler jobb, och färre blir arbetslösa. Då blir det mindre kostnader för kommunerna.

Pia Nilsson har räknat ut att besparingen på grund av gymnasiereformen motsvarar ett antal lärartjänster. Jag ifrågasätter inte den beräkningen. Om man skulle ta ut besparingen just så blir naturligtvis det effekten, men det är inte vår avsikt. Om fler går färdigt gymnasieskolan blir det mindre kostnader för alla de elever som hoppar av. Det är där den stora besparingen om några år ligger.

Det ligger också en besparing i att man har färre valbara inriktningar under de första åren. Då blir det en mindre utmaning för kommunerna att organisera det.

Jag har varit kommunalråd i tolv år. Man kan fråga kommunerna: Vill ni ha mer pengar från staten, eller tycker ni att det är bra att ni får mindre? Det är klart att varenda kommun säger att de vill ha mer pengar från staten. Det ligger i sakens natur att när staten och SKL förhandlar om kostnaderna för en reform tycker SKL att staten betalar för lite. Så har det alltid varit i varenda reform, under varenda regering.

Jag var kommunalråd i Stockholm under den tolvårsperiod då det var socialdemokratisk regering. Vi kritiserade alltid regeringen för samma sak. Det ligger i sakens natur att man inte riktigt är överens om det där.

Vi följer kostnadsutvecklingen för denna reform noggrant, ihop med Sveriges Kommuner och Landsting, och ska naturligtvis utvärdera detta när det finns underlag för utvärdering.

Anf. 10 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Jag vet inte om jag ska känna mig smickrad av Jan Björklunds utnämning av mig som kommande skolgeneraldirektör. Jag hoppar över det. Meningen var inte alls att lyfta fram min egen förträfflighet, utan det jag ville säga var att det går att motivera även studieomotiverade elever att ta de här kliven framåt. Jag var absolut inte ensam om att göra det. Vi var ett helt lärarteam.

Det är kanske Jan Björklunds problem att han sätter likhetstecken mellan skoltrötta elever och icke begåvade elever. Det finns en stor potential bland de studieomotiverade eleverna som man faktiskt kan ta vara på. Det gör man inte genom att säga: Du behöver inte läsa något teoretiskt eller något kärnämne. Det är snarare tvärtom. Försök hitta lusten, för jag lovar dig att den finns!

Jag har läst kärlekspoem om harvar, plogar och högtryckstvättar. Jag ska ta med mig dem till Jan Björklund nästa gång vi träffas i en debatt.

Men jag har ännu inte hört något svar från skolministern om hur han ser på detta, att kommunerna faktiskt säger att det inte går att göra ned-

skärningar på 675 miljoner kronor i år. Kommande år blir det ännu mer, men nu pratar vi om 2012. Man säger att det inte går att göra undervisningsgrupperna större än vad de redan är. Det får inte de kostnadseffekter som Jan Björklund är ute efter.

De här nedskärningarna gör man när studieresultaten sjunker i svensk skola. Var fjärde kille hoppar av, eller får åtminstone inte fullständiga gymnasiebetyg, och ungdomsarbetslösheten slår nya rekord. Då skär man bort ytterligare resurser, ytterligare möjligheter att faktiskt få en bättre gymnasieskola.

Jag tycker att det är högst oansvarigt. Det är ytterligare ett bevis på regeringens misslyckade jobbpolitik. Nu kommer kommunerna att försöka skydda verksamheten genom att ta pengar från bland annat äldreomsorgen. Är det rimligt, Jan Björklund? Är det rimligt att äldreomsorgen ska behöva finansiera en statlig gymnasiereform?

Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag tror att jag nu har svarat några gånger på hur jag anser att besparingen ska tas ut, nämligen i form av minskade kostnader, som blir följderna när färre hoppar av.

Det är riktigt, som Pia Nilsson säger, att den effekten inte uppstår första året. Men första året finns det väsentligt färre studievägar för eleverna att välja mellan. Då handlar det inte om de klasser som Pia Nilsson talar om här, när det gäller samhällsvetenskapligt program. De är i regel uppfyllda. Men i och med att vi har haft en gymnasieskola med väldigt många alternativ för eleverna finns det många små ämnen och små inriktningar med få elever. Det är naturligtvis väldigt dyrt att organisera. När det blir färre valmöjligheter är det lättare att organisera undervisningen. Varenda schemaläggare kan berätta att det är så.

Man kan fråga kommunerna: Tycker ni att den här nedskärningen är bra? Det är klart att ingen kommer att svara ja på den frågan. Det är självklart. Alla vill ha mer resurser, också kommunerna. Så fungerar det.

Vi följer noggrant utvecklingen, för precis som i alla andra beräkningar av statsbidrag för reformer som införs handlar det om beräkningar och bedömningar. De faktiska effekterna märker man först efteråt. Då måste man naturligtvis vara beredd att granska detta. Var det rätt eller inte?

Det jag avslutningsvis är bekymrad över, fru talman, är den brist på självkritik som finns. Vi har haft en gymnasieskola i 20 år som har skapat en gigantisk utslagning. Det sägs inte ett ord från oppositionen om att den hade brister, utan allt ska vara som det var.

Ni yrkade på att den gamla gymnasieskolan skulle vara kvar. Ni yrkar på att exakt samma belopp ska vara kvar, som om det skulle vara lösningen. Men det var de belopp som var i den skolan. Det var då en tredjedel slogs ut varje år. Hur ska lösningen kunna vara att ha det precis som det var förut? Det är ju det här problemet vi försöker lösa nu med den nya gymnasieskolan.

Det är många ungdomar som slås ut. Sverige har en mycket hög ungdomsarbetslöshet jämfört med andra länder. Det är faktiskt inget, Pia Nilsson, som har kommit med den här regering. Det fanns också under den tidigare regeringen, med den gymnasieskola som fanns då. Det är för många som tillåts hoppa av gymnasieskolan och som slås ut. Vi behöver

en mer flexibel gymnasieskola som passar också de ungdomar som inte vill bli akademiker.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2011/12:207 om avskaffande av tvångssterilisering

Anf. 12 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Agneta Luttröpp har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder så att frågan om avskaffande av tvångssterilisering ingår i den i april aviserade propositionen *Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag*.

Könstillhörighetsutredningen lämnade sitt betänkande 2007. Utredningen föreslog en ny lag för ändring av könstillhörighet och att lagens nuvarande krav på sterilisering ska ersättas av ett mer långtgående krav på kastrering. Socialstyrelsen har därefter utrett frågan ytterligare, och i juni 2010 överlämnade myndigheten en rapport till regeringen där man föreslog vissa ändringar i lagen, bland annat att kravet på sterilisering ska avskaffas.

Beredning av de lämnade förslagen pågår för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 13 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Ska jag tolka svaret från ministern som att den beredning som nu har hållit på i ungefär ett och ett halvt år ska fortsätta även efter april i år? Då har den hållit på i närmare två år. Ska de personer som väntar på könsbyte men som inte vill sterilisera sig inte få svar före sommaruppehållet? Hur länge ska de i så fall få vänta?

Anf. 14 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag ska först säga att i månadsskiftet maj/juni förra året, alltså 2011, fick regeringen utredning och remissvar från Socialstyrelsen. Vi har haft dem i ungefär sju månader.

Den plan som jag har är att det i den proposition som finns med i propositionsförteckningen till riksdagen – där tiden för avlämning är angiven till april månad – kommer att finnas skarpa förslag när det gäller sådant som rör de nuvarande kraven på att en person som underkastar sig den här behandlingen och som vill korrigera sin könstillhörighet måste vara ogift. Det kravet ska upphävas. Det andra kravet handlar om att man i dag måste vara svensk medborgare. Det ska upphävas. I propositionen avser jag också att markera tydligt att regeringen har för avsikt att återkomma till frågan om att ta bort kravet på sterilisering.

Jag ska förklara varför det här inte är fullt så enkelt som man först kan tro. Det är nämligen så att om man bara bestämmer sig för att ta bort kravet på sterilisering i den här lagstiftningen kommer det att innebära att de personer som det här rör kommer att möta annan lagstiftning där de av myndigheter kommer att få avslag eller ett nekande besked. Då kommer

det här att landa i en rättslig prövning där de här personerna sannolikt kommer att överklaga. Det kommer att gå till nästa rättsliga instans och prövas där. Och därefter kanske det går vidare.

Det här kommer att skapa en väldigt stor rättsosäkerhet och en osäkerhet för de här personerna kring vad som ska gälla. Därför är min avsikt och min önskan att vi kan komma så långt som möjligt med att hitta de uppenbara brister som kommer att finnas i lagstiftningen i övrigt och som kommer att göra det svårt för de här personerna. Jag vill identifiera de bristerna och kunna justera lagstiftningen där också.

Jag har försiktigtvis sagt att jag tror att en sådan här lagstiftning kan träda i kraft senast den 1 juli 2013. Det är just för att vi ska hinna lägga saker och ting till rätta. Alternativet blir att de här personerna kommer att kastas in i en situation med ständiga rättsliga processer och den osäkerhet som det innebär. Och det kommer sannolikt att ta längre tid än till den 1 juli 2013. Då tycker jag att det är viktigt att vi tar itu med de brister som vi enkelt kan se. Sedan kommer vi säkert att upptäcka mer, men vi ska ta itu med det som vi kan se och kan lägga till rätta för att skapa största möjliga säkerhet och största möjliga trygghet för de personerna.

Anf. 15 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Det jag får höra nu är någonting som gläder mig väldigt mycket. Det jag hör, och det jag väl anade innan också, är att det inte är kört. Man har redan nu bestämt sig för att ta bort kraven på att vara gift och att ha svenskt medborgarskap för att sedan återkomma om steriliseringskravet. Det upplever jag som en dörr som inte riktigt har funnits där tidigare. Dörren står lite mer på glänt just nu.

Jag vill bara i det här inlägget säga att det finns en del länder som har tagit bort steriliseringskravet, bland annat England. Där har man gjort kopplingen mellan mänskliga rättigheter och tvångssterilisering. Då är min fråga: Kan ministern också se de kopplingarna?

Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag skulle först vilja säga att dörren inte bara står på glänt, utan den är öppen. Vi kommer från regeringens sida att lägga fram förslag som innebär att kravet på sterilisering upphävs. Det jag ville försöka förklara var att det kan finnas en och annan som tycker att den här lagstiftningen måste komma på plats om några månader eller från den 1 januari 2013. Jag har inga skäl att se till att det tar längre tid än nödvändigt utan vill skapa en så trygg och väl fungerande lagstiftning som möjligt för alla de personer som vill se en ny lagstiftning och som är i behov av att lagstiftningen faktiskt fungerar i praktiken.

Agneta Luttröpp tar också upp frågan ur ett MR-perspektiv. Det är ingen hemlighet att Sverige har fått kritik av bland annat Europarådets kommissionär för mänskliga fri- och rättigheter och i en del andra sammanhang också.

Jag vänder mig lite grann mot ordet tvångssterilisering. Krav som ställs för en viss annan medicinsk behandling är förstås någonting som vi i normala fall säger nej till. Det hörs ibland i den svenska debatten krav på att personer som till exempel ska få sin lungcancer behandlad måste sluta röka. Det är klart att det är önskvärt att de slutar röka, men det kan

inte vara så att vi i Sverige måste kvalificera oss för en viss typ av medicinsk behandling.

Här finns möjligen paralleller till steriliseringsfrågan. Jag är väl bekant med det resonemanget och tycker förstås att det ligger en hel del i det. Det tycker jag att vi kan lämna bakom oss. Vi är i samtliga fyra partier i regeringen överens om att den nuvarande lagstiftningen på det här området ska avskaffas. Det gäller att göra det på ett sätt som kan gå så snabbt som möjligt men med säkerställande av att lagstiftningen i praktiken kommer att fungera på det sätt som vi önskar för de personer som berörs.

Anf. 17 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Det blir ett väldigt kort inlägg. Jag kan bara säga att Miljöpartiet verkligen noga kommer att följa den här utvecklingen för att se att det inte blir fördröjningar. Vi är naturligtvis väldigt måna om att det här hanteras så snabbt som det går, men samtidigt med kvalitet.

Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Underbart är kort, heter det. Tack för ett intressant meningsutbyte! Vi får säkert tillfälle att komma tillbaka, om inte annat i samband med att propositionen avlämnas.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2011/12:244 om apotek i glesbygden efter avregleringen

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Maria Stenberg har frågat mig om jag avser att ta några initiativ som kommer att garantera apoteksverksamhet i glesbygden även när avtalet om apoteksombud upphör vid halvårsskiftet 2012.

Apoteksombuden har tre huvudsakliga uppgifter. Apoteksombuden är ombud för försäljning av vissa receptfria läkemedel från lager, receptförmedlare samt paketförmedlare av receptförskrivna och receptfria läkemedel som inte finns i lager hos ombuden.

I samband med omregleringen gav regeringen Tillväxtanalys i uppdrag att följa och analysera den geografiska tillgängligheten till receptbelagda och receptfria läkemedel. I en delrapport har myndigheten jämfört antalet apoteksombud före reformen med antalet apoteksombud efter reformens ikraftträdande. År 2009 fanns det totalt ca 840 apoteksombud och i maj 2011 hade antalet ombud minskat till 755, en minskning med 85 ombud eller 10 procent. Antalet ombud har även minskat sett över en längre tidsperiod. Sedan år 1999 har antalet ombud minskat från 963 till nuvarande nivå, en minskning med över 200 ombud eller i relativa termer närmare 22 procent.

Enligt Tillväxtanalys kan nedgången ha flera olika orsaker. En del ombud kan ha försvunnit genom att ombudets huvudsakliga verksamhet, till exempel en dagligvarubutik, har lagts ned. Detta kan i sin tur vara orsakat av ett minskat befolkningsunderlag, minskad köptrohet, dålig

lönsamhet eller att tidigare butiksägare slutat och att det då inte har funnits någon som velat ta över verksamheten. En del tidigare apoteksombud kan också helt ha avvecklat sin ombudsfunktion. Sedan år 2009 kan dessutom en del ombud ha upphört att vara apoteksombud och numera enbart vara OTC-försäljningsställen, och det kan också tänkas att etablering av ett lokalt apotek i något fall har påverkat befintlig ombudsverksamhet. Det kan vidare heller inte uteslutas att det finns vissa fel i statistiken, till exempel att några ombud enbart finns registrerade som OTC-försäljningsställen trots att de har kvar funktionerna som receptförmedlare och paketförmedlare.

Eftersom försäljning av receptfria läkemedel numera är tillåten även utanför apoteken kan ombudens betydelse för tillgängligheten till dessa läkemedel i viss utsträckning ha förändrats genom etableringen av nya försäljningsställen för receptfria läkemedel, OTC. I många små orter, där inga nya OTC-försäljningsställen har tillkommit, är dock ombuden de enda försäljningsställena för receptfria läkemedel. I många gles- och landsbygder är nätet av apoteksombud därför fortfarande av stor betydelse för den geografiska tillgängligheten till både receptbelagda och receptfria läkemedel.

De flesta nya apotek har etablerats i områden eller på orter där det funnits apotek sedan tidigare och där tillgängligheten i de flesta fall redan innan varit relativt god. Ett fåtal apotek har etablerats på orter där det tidigare saknats apotek. Tillgängligheten till apotekstjänster i många gles- och landsbygder är därför även fortsättningsvis starkt beroende av nätet av apoteksombud. En förutsättning för att ombuden ska kunna ses som fullvärdiga komplement till apoteken är dock att omfattningen av ombudens service inte försämras.

För närvarande har Apoteket AB ett uppdrag att fram till den 1 juli 2012 behålla befintliga apoteksombud i den utsträckning det behövs för att upprätthålla en god läkemedelsförsörjning på orten. I samband med omregleringen konstaterade regeringen att de apoteksombud som då fanns skulle finnas kvar under den närmaste treårsperioden. Denna period är nu på väg att löpa ut, och regeringen har mycket riktigt utvärderat det fortsatta behovet av ombudsverksamheten. Resultatet av denna utvärdering kommer att framgå av statens ägaranvisning till Apoteket AB som antas på bolagets årsstämma den 26 april 2012.

Anf. 20 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Grundläggande samhällsservice i glesbygd där apoteken ingår är en hjärtefråga för mig. Jag tackar ministern för svaret, men föga förvånande känner jag mig inte helt nöjd med det. Jag vill lyfta upp några glesbygdsperspektiv som visar på följderna av den borgerliga regeringens privatisering och utförsäljning av apoteken.

När avregleringen av apoteksmarknaden, med full fokus på privatisering, skulle ske sjöngs det lovsånger om att det skulle innebära bättre tillgänglighet och lägre priser. Det var den borgerliga regeringens ursäkt för att privatisera och sälja ut Apoteket AB. I dagsläget står många människor med privatiseringskvittot i handen och konstaterar att det varken blev billigare eller mer tillgängligt med medicinerna.

Livet har lärt mig att i valsituationer finns det oftast ett pris som ska betalas, och just nu betalas priset för utförsäljningarna av människor som

bor och lever i glesbygden, människor som fått sämre tillgänglighet till och högre priser på mediciner. När det gäller de högre priserna är det viktigt att påminna statsrådet och regeringen om att det var de själva som beslutade om ett påslag på recepten för att privatiseringen så att säga skulle få en extra skjuts framåt. Då är det inte konstigt att människor känner sig lurade och svikna. Den borgerliga politiken verkar helt enkelt inte riktigt vara till för oss som bor utanför Stockholm.

Fru talman! Jag bor i Arjeplog. Sett till folkmängden är det en mycket liten kommun, men till ytan är den lika stor som Skåne och Blekinge tillsammans. Vi har 8,6 mil till nästa kommun i Norrbotten där det också finns ett apotek. Efter privatiseringen tillhör de inte samma firma, men det finns i alla fall ett apotek i närmaste kommun. I Arjeplog finns kommunmedborgare som har mer än 10 mil till tätorten Arjeplog. Avståndet blir alltså 18,6 mil till nästa apotek. Med det perspektivet på vardagen är det inte underligt att vi undrar över hur det ska se ut på medicin- och apotekssidan efter halvårsskiftet.

Det känns inte helt tryggt när statsrådet till Sveriges Radio säger att den borgerliga regeringen ska verka för att vi även fortsättningsvis ska ha god tillgång till läkemedel och att det också ska gälla dem som bor utanför de större tätorterna. Kruxet är att varken jag eller andra som bor i Arjeplog, eller på andra orter i glesbygden, riktigt vet om statsrådet anser att det är en större tätort och därmed omfattas av ambitionen att det ska finnas ett apotek även för oss.

Det var inte alltid bättre förr, det vill jag säga, men jag har aldrig tidigare mötts av en skylt på en apoteksdörr med budskapet ”Stängt på grund av personalbrist”. Förr fanns det möjlighet att använda sig av personal från närmaste apotek för att täcka upp ifall någon var sjuk eller borta av andra orsaker. Den möjligheten verkar i utförsäljningens spår nu vara en utopi.

Samordning och samverkan tycks inte riktigt fungera. Det är klart att det inte gör. Det är en självklar konsekvens av konkurrensen och av att det i dag är olika företag som driver apoteken. Då hjälper det inte att säga, även om statsrådet säkert kommer att göra det, att det ska finnas utbildade farmaceuter på plats. Människor blir sjuka och den borgerliga regeringen har förstört samverkansformen.

Nu liksom när jag skrev min interpellation är vi väldigt nyfikna och undrar hur statsrådet och den borgerliga regeringen ser på tillgängligheten till mediciner och apotek även i glesbygd, där det kan vara 20 mil mellan apoteken. Därför kvarstår min fråga.

Anf. 21 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Jag får börja med att tacka Maria Stenberg för en intressant och viktig interpellation i ett ämne som verkligen berör, nämligen tillgänglighet till apotek för att få läkemedel. Jag får även tacka statsrådet för svaret. Det var bra att vi i kammaren fick tydliggjort att myndigheten Tillväxtverket har lämnat en rapport till socialministern, som han tagit till sig. Det framgår av svaret att man tillsammans med den interna utredning som görs beträffande Apoteket AB kommer att kunna leverera ett svar. Det sker i samband med att statens ägaransvisningar till Apoteket AB antas på bolagsstämman i april månad i år. Jag tror att det ligger i fram-

kant vad gäller hur vi ska se på apoteksombuden när treårsperioden har upphört.

Låt mig komma tillbaka till det som jag tycker antyds i interpellantens inlägg, att det hos Socialdemokraterna och övriga rödgröna partier finns en allmän negativ hållning till omregleringen av apoteksmarknaden. Låt oss därför titta tillbaka i tiden lite grann. Det sägs i socialministerns svar bland annat att minskningen av apoteksombuden har varit ganska dramatisk om man går tillbaka till 1999. Under många socialdemokratiska år med monopol minskade alltså apoteksombuden. Och vad värre var, de faktiska apoteken minskade.

Sedan reformen trätt i kraft har antalet apotek ökat med en tredjedel. Det är den utveckling som förutsågs när andra länder, exempelvis Norge som hade gjort en apoteksomreglering, analyserades. Mycket riktigt har reformen blivit framgångsrik när det gäller tillgängligheten. I dag har 98 procent av svenska folket sitt apotek inom tjugo minuters räckhåll. Det är naturligtvis en viktig siffra att fundera över. Så var det inte när Socialdemokraterna kramade sitt tidigare apoteksmonopol. Innan reformen som omreglerade apoteken trädde i kraft minskade tillgängligheten till vanliga apotek varje år. Den trenden har, som sagt, helt vänts till det positiva, vilket är viktigt att komma ihåg.

I ljuset av detta kan man säga att det uppstår personalbrist när vi får allt fler apotek. Det är en riktig iakttagelse och i grunden en positiv observation. Det innebär nämligen att fler farmaceuter kommer att behöva utbildas. Vi kommer att ha fler duktiga, läkemedelskunniga människor som erbjuder kunderna bättre assistans och kortare kötider. I förlängningen av reformen ser jag därför en utveckling där vi kommer att få ännu högre tryck på farmaceututbildningen. När vi hade ett apoteksmonopol höll det snarast på att bli en avveckling och farmaceuter sökte sig utanför Sveriges gränser, till länder som hade bättre tillgänglighet.

Man kan även lite grann reflektera över vad det är som gör att Socialdemokraterna hela tiden försöker komma tillbaka till frågan om monopol. Även om interpellanten säger att allt inte var bättre förr, vilket jag verkligen vill understryka i den här debatten, finns det många som gärna skulle vilja se att vi hade monopol på apoteksmarknaden. När vi tittade på hur det såg ut internationellt då vi genomförde omregleringen kunde vi se att det i princip var ett par totalitära länder som hade apoteksmonopol – samt Sverige. Vi vill naturligtvis inte gärna kvalificera in i den gruppen av länder.

Att komma ut ur ett apoteksmonopol har varit helt avgörande för tillgängligheten till läkemedel. Det fanns negativa trender beträffande såväl apotekens avveckling som apoteksombuden i samband med monopoliseringen. Det är glädjande, fru talman, att den trenden nu är bruten, och vi ser fram emot den bedömning som staten gör inför sitt ägardirektiv till apoteken gällande apoteksombuden, vilket sker i april månad.

Anf. 22 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! För någon vecka sedan hade jag en debatt om just effekterna av avregleringen av apoteksmarknaden utifrån att det faktiskt har uppstått en bristande tillgänglighet på medicin. Det Maria Stenberg lyfter fram i sin interpellation är tillgängligheten i glesbygd. Det är mycket riktigt så att det till exempel någon mil utanför Örebros stadskärna, i ett

Prot. 2011/12:77
28 februari

Svar på
interpellationer

stort köpcentrum, numera finns säkert fem apotek. Det har inte ökat tillgängligheten mer än att de finns på ett och samma ställe – det har inte uppstått fem nya apotek i till exempel Ljusnarsberg, som ligger åtta mil från Örebro och tillhör glesbygden.

Jag tycker alltså att frågan är viktig. Det jag ibland inte tycker att statsrådet eller ens regeringen vill svara på är: Vad hade man kunnat åstadkomma genom det statliga ägandet? Hur hade man kunnat åstadkomma högre tillgänglighet genom att ge Apoteket AB, som man äger till 100 procent, direktiv? Etablera er i glesbygd! Se till att vara mer tillgängliga! Ha längre öppettider! Jag tycker att statsrådet i denna interpellationsdebatt borde kunna redovisa hur man kan använda Apoteket AB, både före och efter avregleringen, genom att ge tydliga direktiv om bättre tillgänglighet och etablering på fler orter.

Vad har statsrådet för avsikt att göra i denna fråga?

Anf. 23 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Det är några saker som är väldigt viktiga att säga i detta sammanhang. En av dem är att tre av fyra personer har mindre än fem minuter till det närmaste apoteket. Nio av tio personer når det närmaste apoteket inom tio minuters bilfärd. Det är 127 000 personer som har 20 minuter eller mer till sitt närmaste apotek. Det är en minskning med över 8 000 personer sedan 2009. Antalet personer med mer än 30 minuter till det närmaste apoteket har också minskat. Det finns alltså ingen grund för alarmism här.

Det är väldigt viktigt att säga att det inte är fler som har fått längre till ett apotek. Tvärtom har, vilket Finn Bengtsson också underströk, antalet apotek i Sverige ökat. Fler personer har fått närmare till för dem jätteviktiga läkemedel. Utöver de riktiga apoteken är det i dag också möjligt att på 6 000–7 000 fler ställen än vad som tidigare gällde få tag på receptfria läkemedel av visst slag. Detta är naturligtvis en väldig förbättring.

För att Eva-Lena Jansson ska känna sig nöjd ska jag säga att jag tror att det är viktigt att alla småbarnsföräldrar kan få tag i nässprej eller huvudvärkstabletter när det kniper. Tillgängligheten har förbättrats rejält.

Det jag nu har sagt minskar inte problemet för de personer som bor i extrem glesbygd. Också de har förstås rätt att få tag i läkemedel som ibland kan vara absolut livsviktiga. Därför har vi haft en särskild reglering när det gäller ombudsverksamheten, för att säkerställa att allting fungerar väl också för dessa personer. Som jag sade i mitt svar håller vi på att titta på detta just nu. Det är ännu för tidigt att ge ett definitivt besked, men riksdagen kommer naturligtvis att få ett besked om hur vi ser på dessa frågor.

När det gäller den riktigt stora frågan, som handlar om nedrivande av en monopolsituation för att i stället skapa en möjlighet för fler aktörer, var det huvudsakliga syftet med detta att öka tillgängligheten. Det finns heller ingen tvekan om att syftet har uppnåtts. Syftet har uppnåtts, och det är till väldigt stor nytta.

Maria Stenberg nämnde på ett lite insinuant sätt möjligheten att finansiera apoteksverksamhet. Det kostar pengar att säkra att det finns apotek överallt, men det är också så att apoteksföretagen själva betalar – eller läkemedelsindustrin, ska jag säga. Vi har nämligen hittat nya mekanismer för att kunna pressa priser. Det finns verkligen inget egenvärde i

att ha höga priser, utan vi ska i alla olika led försöka säkerställa att vi får bästa möjliga läkemedel till lägsta möjliga pris och ändå – det är viktigt att säga – säkerställa möjligheten för dessa företag att forska fram nya livsviktiga läkemedel som kan rädda liv i morgon.

Prot. 2011/12:77
28 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 24 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Det är jätteintressant att glesbygdsperspektivet och hur olika reformer slår för de väldigt få människor som lever i glesbygden aldrig verkar speciellt viktigt. Det känns lite ledsamt.

Jag brukar säga: Utan spaning ingen aning. Jag gillar det. Att följa upp och utvärdera sina beslut är jättebra, och det är nödvändigt. På det sättet finns också en möjlighet att ändra på saker och ting som inte blev riktigt som det var tänkt när besluten fattades.

Därför blev jag så förvånad när jag läste det svar som gavs till en kollega för två år sedan. Där sades: ”Regeringen gjorde också i propositionen den bedömningen att reformen bör följas upp och utvärderas, bland annat avseende effekter på tillgänglighet och tjänsteutbud i bland annat glesbygder. Uppföljning av reformen är av central betydelse och kommer att ge underlag för att bedöma ett eventuellt behov av åtgärder för att garantera apotekstäckningen i alla delar av landet efter utgången av övergångsperioden på tre år.”

Nu står vi här, alla dessa år senare, och utvärderingen kommer i sista sekund innan avtalet löper ut och verkligheten verkligen pockar på uppmärksamhet. Resultatet av utvärderingen kommer den 26 april i år, någon stackars månad innan avtalet löper ut, skrev statsrådet i svaret till mig. Min fråga blir alltså: Är det ett bra sätt att förhålla sig till en för många sjuka människor som är beroende av en säker och trygg läkemedelstillgång livsviktig fråga, att man poängterar att uppföljningen ska ske – och sedan kommer den några stackars månader innan avtalet löper ut?

Jag vill poängtera att jag inte bara talar om möjligheten att köpa Alvedon och hostmedicin eller näsdroppar under längre öppettider och på fler försäljningsställen. Det är jättebra. Det finns dock ett glesbygdsperspektiv som borde uppmärksammas och debatteras också när det gäller hostmedicin och Alvedon, och det är när bensinmacken och kanske den lilla livsmedelsbutiken läggs ned. Då finns det människor som får åtskilliga mil och kanske långa timmar till nästa ställe som säljer Alvedon och hostmedicin. Det är liksom ingen skillnad där för oss som bor i glesbygd.

Det kanske inte är helt livsavgörande om man inte får tag i Alvedon på några sekunder, men det är som jag ser det ett tecken på att den grundläggande samhällsservicen är på väg att armis ut. Det kanske dock är en fråga som både Socialdepartementet och Näringsdepartementet håller på med. Är det så, statsrådet, att du och statsrådet Lööf har en strategi för servicen i glesbygden när det gäller apoteksombud och tillgänglighet till receptfria mediciner som finns hos apoteksombuden? Det vore jättebra om statsrådet kunde kommentera detta. Vi är nämligen många som bor där ute i glesbygden som undrar över detta.

För mig duger det inte att konstatera att det har skett en försämring under en längre tid – att minskningen av apoteksombud har skett under en längre tid. Nu när statsrådet och kanske andra ledamöter av denna kammare har både konstaterat och poängterat att historien ser ut som den gör kräver nämligen åtminstone jag att ni som just nu innehar makten att

påverka framtiden har åtminstone någon politisk vision eller något politiskt förslag som visar vägen in i framtiden. Om man nu har tittat i backspegeln måste man också kunna berätta vad man ser i framrutan. Om man inte reflekterar över vare sig historia eller framtid blir det nämligen väldigt instängt i det fordon man åker i.

Jag skulle alltså bli väldigt glad om statsrådet kunde lite grann kommentera glesbygdsperspektivet och kanske inte endast konstatera att det har blivit så mycket bättre för människor i tätorterna. Där kan man ju springa på ett apotek var tionde meter i vissa fall.

Anf. 25 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Låt oss så här långt i debatten konstatera att reformen vid omregleringen av apoteksmonopolet i allt väsentligt givit en bättre tillgänglighet för svenska folket.

Sedan är det korrekt, som interpellanten säger, att det naturligtvis finns ett glesbygdspöblem kring apoteksombuden. Här har regeringen en plan för att både utreda detta under resans gång och att komma med besked om ägardirektiven senast på stämman för Apoteket AB.

Är man för konkurrens ser man de stora fördelarna med att omreglera en så här viktig distributionsmarknad som läkemedelsmarknaden är. Och det är inte bara så att vi har fått fler apotek, utan vi har också fått helt andra och mer gynnsamma öppettider. Detta är konkurrensens fördelar. Jag tror att det finns mycket konkurrensutsättning när det gäller just distribution till människor av ibland livsviktiga läkemedel. Det är väldigt glädjande att se att vi har kunnat bryta den tidigare trenden.

Det finns en intressant motion från Centerpartiet, som tänker i samma vidare banor, om att man i framtiden kan tänka sig att apoteksombuden kan försörjas inte bara av Apoteket AB utan även av andra aktörer på marknaden. Det är alltså helt nya tankar.

Här måste regeringen ha en möjlighet att först se hur reformen har landat, och vi kan nu konstatera, som jag sade, att den i allt väsentligt har varit lyckad, och sedan fundera i vidare termer om man kan tänka sig ett apoteksombudssystem just för glesbygden som ser ännu bättre ut i framtiden.

Det kan vara lite förvånande att titta tillbaka på när vi lade fram det första förslaget om att få receptfria läkemedel ute i dagligvaruhandeln. Dessa borde i dag harangeras av Sveriges livsmedelshandlare. Nu senast säger man i tidskriften *Livsviktigt* att reformen har ökat tillgängligheten fantastiskt bra och frågar också vad alternativet hade varit om oppositionen hade fått välja att stänga av den möjligheten även i glesbygd.

Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag har en ganska enkel fråga: Hade det varit möjligt för statsrådet och regeringen att före omregleringen och efter omregleringen ge Apoteket AB uppdraget att öka tillgängligheten genom bättre öppettider, fler försäljningsställen och genom att finnas i glesbygd? Min bild är att regeringen naturligtvis kan ge Apoteket AB det uppdraget. Varför har man inte gjort det om man nu har tyckt att det har varit viktigt med ökad tillgänglighet?

Försäljning av nässprej och huvudvärkstabletter är en av statsrådets favoritdelar. Jag vet inte riktigt varför han är så förtjust i det, för min bild

är att det bästa för folkhälsan är om man slipper att använda sig av de här läkemedlen. Vi vet också att det som läkarna har varnat för är ökade leverskador, att det skulle bli en överdriven användning. Vi har inte varit emot försäljning av de här läkemedlen i affärer, men vi vill att det ska vara ordning och reda. Mediciner är inte vilka varor som helst.

Jag hoppas, fru talman, att statsrådet kommer att svara på frågan varför man inte har gett Apoteket AB i uppdrag att finnas mer tillgängligt och finnas i glesbygd.

Hur kommer det sig att den utvärdering som regeringen har gjort inte kommer riksdagen till handa utan först levereras på Apotekets årsstämma? Vore det inte av intresse att de folkvalda kan ta del av utvärderingen innan den presenteras på årsstämman och därmed blir offentligt? Är det inte viktigt att vi folkvalda, som faktiskt har en möjlighet att granska regeringen, kan ta del av den innan den kommer till bolagets årsstämma den 26 april?

Anf. 27 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret och Maria Stenberg för en väldigt viktig interpellation.

När man genomför stora reformer går man från ett system till ett annat, och det är klart att det medför förändringar. En del förändringar blir klart positiva, och det har redovisats här av statsrådet att det har blivit väldigt mycket fler apotek på väldigt många ställen. Statsrådet säger att 98 procent har fått närmare till ett apotek. Det är säkert så, för vi lever i ett långt land där befolkningen är vida spridd.

I den del av landet som jag kommer från, Norsjö i Västerbotten, har vi också fått ett nytt apotek. Vi hade Apoteket förut, och nu har vi fått en annan ägarkonstellation. När man har fått sitt recept och går in på apoteket är det inte alls säkert att den medicin som man har fått på recept finns på apoteket. För att det inte ska drabba befolkningen utan patienterna ska få sin medicin har det fått till konsekvens att vårdcentralen ligger på ett antal förpackningar med viktig medicin, blodtrycks- och hjärtmedicin. Annars får patienten vänta i tre dagar, och patienten kanske inte kan åka till nästa apotek som ligger fem, åtta eller tio mil bort beroende på var det andra apoteket ligger där medicinen kanske finns.

Precis som Maria Stenberg och Eva-Lena Jansson varit inne på är det väldigt intressant att få veta vad som händer med apoteksombuden efter den 1 juni. Det är klart att vi tycker att det är lite konstigt, som statsrådet svarar, att vi ska vänta till bolagsstämman den 26 april. Det är synnerligen dålig framförhållning. Det är väl inte mer än rätt att socialministern kommer med ett tydligt svar här i dag som vi kan ta med oss eller kommer med ett svar på när riksdagen kan få ett riktigt svar.

Samtidigt som monopolet avskaffades infördes ett nytt upphandlings-system. Apoteken ska sälja det billigaste läkemedlet om det inte är patentskyddat. Varje månad gör staten därför stora upphandlingar. Problemet är att bolagen som vinner upphandlingarna inte har krav på sig att kunna leverera för en hel månad. I ett antal områden har det visat sig att varorna tar slut innan månaden är slut. Då krävs det ett nytt myndighetsbeslut för att gå in och besluta om vilken medicin man ska leverera i stället. Det ställer naturligtvis till det för de mindre apoteken, för de ligger ju inte på stora lager. Vad avser socialministern att göra för att öka

tillgängligheten till läkemedel? Det är ju faktiskt det som är den viktiga frågan.

Sverige har en regering, och regeringen ska leverera rättvisa villkor. Det har man inte fullt ut lyckats med i det här fallet, så jag tycker att det är upp till bevis för regeringen och socialministern.

Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Utgångspunkten för den här interpellationsdebatten är en interpellation som har avlämnats av Maria Stenberg, och jag hoppas att andra deltagare ursäktar om jag någorlunda håller mig till ämnet. Det finns väldigt många spännande saker att diskutera, men tiden räcker inte till för precis allting.

Jag ska ändå besvara Eva-Lena Janssons fråga om det hade varit möjligt för regeringen att ge direktiv till Apoteket att öppna fler apotek, öka tillgängligheten och så vidare under ett bibehållet monopol. Självklart hade det varit möjligt, och det finns väl knappast någon som har funderat på om det skulle ha varit möjligt eller inte. Men sedan är frågan: Hade det varit bra?

Vi ska veta att Apoteket AB:s ledning avrådde från sådana saker. Vi ska veta att den regering som satt och administrerade monopolet inte valde att lägga fram några sådana direktiv till Apoteket AB, utan vi hade en situation där antalet apotek i Sverige stegvis minskade och antalet ombud i Sverige successivt blev allt färre. Så var situationen.

Vi har valt att öppna upp och möjliggöra för fler aktörer på det här området, och vi har kommit till en situation där tillgängligheten har blivit väldigt mycket bättre. Vi har också aviserat och säkerställt att under en treårsperiod ska vi följa frågan just när det gäller ombud för att sedan återkomma med ett ställningstagande.

Nu argumenterar Maria Stenberg och säger att vi väntar alldeles för länge med att komma med en utvärdering. Men det ligger på något sätt i utvärderingens natur att den knappast kan komma innan utvecklingen har redovisat sig själv. Det är svårt att utvärdera innan man har någonting att utvärdera.

I samma inlägg undrar Maria Stenberg vad som är strategin utifrån utvärderingen som vi borde ha gjort långt tidigare, när vi inte har sett verkligheten. Vi måste ta saker och ting i tur och ordning. Det är därför som jag i dag inte kan lämna några besked på den här punkten, för vi tittar och utvärderar, och utvärderingar är A och O. Och finns det något som jag tycker att det finns skäl för regeringen att berömma sig av är det att när vi genomför reformer är vi noggranna.

I det här fallet tittar Tillväxtanalys på det här, som redovisas i svaret, liksom Statskontoret, Riksrevisionen, Konkurrensverket och Konsumentverket för att se vad vi kan lära.

När man gör större operationer inträffar det nästan alltid saker och ting som man inte kan förutse, och det måste man vara ödmjuk som politiker och säga. Därför följer man upp för att korrigera sådant som eventuellt behöver korrigeras och förstärka en utveckling som går som man har tänkt sig.

Vi har fått en bättre tillgänglighet. Jag anser givetvis att alla i vårt land, oavsett var man bor, ska ha en rimlig tillgång till läkemedel. Vi

tänker inte vända någon grupp någonstans ryggen och säga att man inte ska ha tillgång till läkemedel.

Vi har en samhällsutveckling som i detta avseende är lite bekymmersam, och vi äger den tillsammans. Vi ser att människor i till exempel Isak Froms hembygd i allt större utsträckning flyttar från inlandet till kusten. Vi får en åldrande befolkning. Människor dras till länens residensstäder där det sker en koncentration av befolkning, och andra områden får det tuffare. Det leder till att butiker läggs ned och att postkontor, tipsombud och andra serviceinstanser försvinner.

Det är tufft att hitta vägar för att säkerställa att de funktioner som vi anser vara extra angelägna ska finnas, men alla människor har rätt till läkemedel.

Anf. 29 MARIA STENBERG (S):

Fru talman! Det känns inte hundra procentigt bra att regeringen som helhet inte har koll på apoteksfrågan. Statsministern påstod felaktigt i partiledardebatten att en större del av apoteken finns kvar hos Apoteket AB, det vill säga i statens ägo. Sanningen är att 70 procent av apoteken finns i privat ägo. Jag undrar därför vad en större andel i statlig ägo innebär när regeringen samlas? 30 procent kanske är ett större statligt ägande i Moderaternas Sverige. Det återstår väl att se i andra verksamheter.

Statsministern påstod också att det har öppnats en hel del apotek på ställen i landet där det förr inte fanns apotek. Men sedan avregleringen 2009 är det två apotek som har öppnats på helt nya orter – ett i Ålmsta och ett i Insjön, enligt Svensk Farmaci. Åter verkar den borgerliga verklighetsbilden inte stämma överens med kartan.

Jag inser att jag får återkomma i frågan om apoteken, apoteksombuden, den allmänna grundläggande samhällsservicen, tillgängligheten och valfriheten ur ett glesbygdsperspektiv.

Anf. 30 ISAK FROM (S):

Fru talman! När befolkningen går till apoteket med sitt recept förväntar man sig att medicinen ska finnas, oavsett om det är här i Stockholm, i Norsjö eller i Lycksele som har stadsprivilegier och två privatägda apotek. I helgen talade jag med en anställd på ett av dessa apotek. Det största bekymmer man har är att förklara för de kunder som har kört fem sex mil från en by utanför Lycksele för att först besöka hälsocentralen och få sitt recept och sedan apoteket för att få sin medicin att den inte finns på orten. Personalen måste då säga att det dess värre tar tre dagar innan medicinen finns på apoteket.

Det kan ingen vara nöjd med, inte heller Sveriges socialminister. Befolkningen är definitivt inte nöjd med det, oavsett om man är i Stockholm eller Lycksele. Här hör jag inget svar.

Dock förväntar jag mig att det snarast kommer ett svar från Socialdepartementet om apoteksombuden. Här har vi en situation som upplevs som positiv på de mindre orter där livsmedelsaffären också kan vara systembolagsutlämnare, apoteksombud och tipsombud. Kan detta vara kvar? Finns det fortsatta stödsystem för det eller kommer en marknadsanpassning att råda fullt ut? Jag är tacksam för svar.

Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Isak From var kanske inte här förra veckan när vi diskuterade just den fråga han nu tar upp i anslutning till en interpellation i ett annat ämne. Vi diskuterade just tillhandahållandeskyldigheten, nämligen att de apotek som finns på den svenska marknaden har en skyldighet att tillhandahålla läkemedel.

Detta har utvärderats, och man har sett att graden av tillhandahållande är i allt väsentligt lika hög nu som den var för några år sedan, före omregleringen. Det är ändå allvarligt när jag som kund inte kan få det läkemedel jag är i behov av. Därför är det viktigt att hålla en så hög nivå som möjligt.

Det har också slutits en överenskommelse mellan de företag som är verksamma på detta område. När det är medicinskt motiverat ska man kunna hänvisa en kund till en konkurrent för att ingen i onödan ska sakna behövliga läkemedel.

Ännu en gång: Tillgängligheten på den svenska marknaden har, hur man än mäter, förbättrats. Det är viktigt att hålla i minnet.

Vi kommer fortsatt att vara mycket intresserade av att alla, oavsett var i landet man bor, har ett rimligt avstånd till sitt apotek för att kunna ha tillgång till de läkemedel som ibland är helt livsnödvändiga.

Jag kan i dag inte lämna besked om hur detta exakt kommer att lösas, men jag har nämnt en tidsplan som gör att vi i närtid kommer att kunna lämna det beskedet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2011/12:203 om ökade ekonomiska inkomstskillnader

Anf. 32 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att fortsätta med den hittills förda politiken som hon anser har lett till ökade ekonomiska skillnader. Hon har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska utanförskapet.

Trots att inkomstskillnaderna i Sverige har ökat under de senaste 20 åren har Sverige fortfarande en av de jämnaste inkomstfördelningarna i världen.

Inkomsterna har ökat för alla inkomstgrupper sedan 1991. För dem i den högsta inkomstgruppen skedde den största ökningen under socialdemokratiska regeringar. Ökningen mellan åren 2002 och 2006 motsvarar 10 500 kronor per månad medan ökningen under alliansregeringens tid fram till och med 2010 motsvarar 3 100 kronor.

OECD har nyligen konstaterat att utjämningsstrategier som enbart vilar på skatter och bidrag inte är tillräckligt effektiva. Sysselsättningen för svaga grupper på arbetsmarknaden måste också öka.

Regeringen har sedan den tillträdde 2006 fört en politik för att stärka arbetslinjen och sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, i syfte att bryta de senaste decenniernas växande utanförskap.

Jag avser att fortsätta med den politiken. Det är genom att fler arbetar och färre är bidragsberoende som inkomstfördelningen hålls samman.

Den långsiktigt bästa fördelningsspolitiken är därför att få fler i arbete. Sedan 2006 har utanförskapet, mätt som helårsekvivalenser, minskat med 164 000 personer.

En central del i att utjämna livschanser och välfärd har även den omfördelning som äger rum genom offentligt finansierad vård, skola och omsorg. Ojämnheten i inkomstfördelningen minskas med cirka en femtedel om även den offentliga konsumtionen beaktas.

Anf. 33 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret. Vi har lite olika politiska uppfattningar. Det märks tydligt i svaret.

Sedan den borgerliga regeringen tillträdde 2006 har man fört en medveten politik för ökade ekonomiska skillnader, något som har gett resultat. Jag nämner i min interpellation att de fattiga har blivit närmare 567 kronor fattigare varje månad, jämfört med 2006. De rika har blivit rikare.

Samtidigt som denna utveckling skett har det så kallade utanförskapet ökat. Jag pekade på siffror som då var tillgängliga. Nu, 2012, är utanförskapet i linje med 2006.

Jag frågade: Avser finansministern att fortsätta den förda politiken och vidta ytterligare åtgärder för att öka de ekonomiska skillnaderna? Finansministern har svarat att han vill fortsätta den förda politiken.

När det gäller min fråga om vilka åtgärder finansministern avser att vidta med den ekonomiska politiken för att minska utanförskapet är det lite oklart. Jag har tittat på inkomstförändringarna. De är ganska tydliga. De som tjänar minst har alltså förlorat och de som tjänar mest har vunnit mest på regeringens politik.

Moderata riksdagsledamöter har tidigare framfört i kammaren att det är bra att vi får ökade inkomstskillnader. Min bild är att ökad ojämlikhet medför negativa effekter på samhället. Ökade inkomstskillnader är något negativt för mig. Det får effekter på hela samhället.

Statsministern – jag tror även Anders Borg – använder begreppet ökade drivkrafter. Egentligen handlar det om att om de ekonomiska skillnaderna blir större ska den ökade drivkraften leda till att människor tar sig ur fattigdom och försöker skaffa sig jobb.

65 000 personer har utförsäkrats med den här politiken. Många av de personerna har inte kommit tillbaka vare sig till sjukförsäkringen eller till arbetslöshetsförsäkringen – inte ens till socialbidrag. Många av dem som har blivit utförsäkrade lever tillsammans med någon. De kanske bor i ett hus eller i en bostadsrätt. Då har man inte rätt till försörjningsstöd. Det betyder att man kommer att bli fattig pensionär så småningom.

Finansministern pekar på att det här är en politik som han tänker fortsätta att föra. Varför stoltserar han inte med det? Varför är han inte riktigt nöjd? I en intervju säger finansministern: Det är naturligtvis besvärande om man ser indikationer på motsatsen, det vill säga att inkomstskillnaderna ökar. I svaret till mig säger finansministern att det är bra med ökade ekonomiska skillnader och att han avser att fortsätta den politiken. Men i intervjun säger han att det kanske inte är så bra. Det vore intressant att höra vad finansministerns bud är. Är det bra med ökade ekonomiska skillnader? Är det bra för samhället? Jag tror inte det.

I interpellationen har jag inte nämnt det, men vi ser att skillnaderna ökar också mellan könen. Kvinnorna blir fattigare och männen blir ri-

kare. Statsministern har sagt att det inte beror på att det är kvinnor och män utan på att män jobbar mer, har mer förmögenhet och tjänar mer. Det är därför inkomstskillnaderna ökar. Vi vet att pensionärer i dag betalar högre skatt än löntagare.

Den medvetna politiken fortsätter. Är finansministern stolt över att de ekonomiska skillnaderna ökar? Jag skulle vilja ha svar på det.

Anf. 34 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Fru talman! Tänk er en flicka som kommer till Sverige i unga år. Hon kommer från ett land som har drabbats av våld och oro. Hon kommer till Sverige med ett fåtal släktingar. Hon lär sig snabbt svenska språket. Hon tar sig igenom den svenska skolan och får ganska bra betyg. När hon blir lite äldre jobbar hon extra som diskare och servitris samtidigt som hon går i skolan.

Man märker sedan ganska snabbt att den här flickan har stort intresse och talang för design. Hon går kvällskurser som hon betalar med de pengar hon tjänar som diskare och servitris. Hon kommer så småningom att bli praktikant på ett designföretag. Hon lär sig mer. Hennes talang blir alltmer uppenbar.

Uppmuntrad av Ung företagsamhet startar hon ett designföretag. Hon kämpar och arbetar 70 timmar i veckan för att företaget ska ta fart. Till slut tar det fart. Företaget går bra. Hon lyckas bra med sina designprodukter. Hon anställer fyra personer på sitt företag. Hon lyckas också ta ut en ganska hög lön som hon delvis använder till att konsumera saker som hon som ung flicka inte trodde var möjligt. Hon går på restaurang ibland. Hon kan unna sig en resa ibland. Hon använder också pengarna till att betala av sina studieskulder, och hon använder pengarna till att hjälpa några gamla släktingar från hemlandet.

Den här historien är för mig en fantastisk berättelse. Den handlar om en person som kommer från enkla omständigheter, som kämpar, som lyckas och som får en hög inkomst. Till vänster i politiken, hos Socialdemokraterna, säger man: Hon är problemet. Den här kvinnan är ett problem. Hon har nämligen en hög inkomst. Hon tillhör dem som skapar inkomstskillnader. Hon tillhör dem som sliter isär landet, som man brukar säga. Hon är problemet.

För mig är den här kvinnan löftet. Jag vill ha flera sådana här historier. Jag vill att alla som kommer från enkla omständigheter ska ha både en och två chanser att lyckas. Till vänster i politiken pekar man finger och säger: Hon tillhör de rika. Detta ska vi bekämpa. Hon är problemet.

Hur ska de bekämpa det? Jo, naturligtvis genom att göra företagande krångligare. Man ska också höja skatten för henne så att man beskattar bort den höga lönen som hon äntligen kan ta ut så att hon får ungefär samma standard som hon hade när hon var diskare och servitris. Man ska ha det ungefär likadant oavsett hur mycket man kämpar.

Så här ser debatten om inkomstskillnader ut. Antingen är man för en social rörlighet där människor får kämpa och får lyckas och får belönas för att de lyckas eller också är man emot det och säger att vi inte ska ha några inkomstskillnader. Allt ska utjämnas. Det ska inte spela någon roll vad man gör i livet. Så ser debatten ut.

Min fråga till vänstern och Socialdemokraterna är: Vad säger ni till den här kvinnan som har kämpat hela livet och äntligen lyckats för att

motivera att ni ska ta hennes pengar ifrån henne och för att motivera att det är hon som är problemet?

Prot. 2011/12:77
28 februari

Anf. 35 FINN BENGTTSSON (M):

Fru talman! Den här interpellationen är en favorit i repris. Jag tycker att det är bra att den här typen av debatter sker i denna kammare. Det blir tydligt vad det kommer att handla om när vi närmar oss valet 2014, nämligen om vi primärt ska syssla med en bidragslinje eller om vi ska stödja alliansregeringens arbetslinje.

För mig är det viktigt att konstatera att utgångspunkten för politiken ska vara starka och stabila statsfinanser, vilket är grunden för en generös välfärdspolitik. Den skapar sammanhållning i stället för klyftor i samhället.

När vi började den här debatten framställdes det ibland som om alliansregeringen bedrev en medvetet ondskefull politik. Nu har debatten nyanserats och handlar just om huruvida vi har ökade klyftor eller inte.

Enligt Europakommissionens prognos är Sverige det enda land i EU som har minskat sin bruttoskuld under finanskrisen och det enda land i EU som går in i 2012 med överskott i de offentliga finanserna. Genom den grunden har vi råd och möjlighet att inte bara bevara generös välfärdspolitik som håller samman landet utan vi kan, under den stormande finanskrisen i vår omvärld, till och med bygga ut välfärdspolitiken.

Hur kan det uppnås? Är det primärt genom att syssla med den tidigare bidragslinjen? Nej, genom att vi har gått över till en arbetslinje. Det är en politik som innebär att fler är friska och kan och vill arbeta. Det har åstadkommit genom Alliansens parallella reformsatsningar på en bättre fungerande sjukvård – som finansministern nämnde – en bättre fungerande sjukförsäkring och en bättre fungerande arbetslinje.

De minskade ohälsotalen och den ökade sysselsättningen gör sammantaget att utanförskapet har visat en kontinuerligt minskad trend sedan 2006 på ca 20 procent av befolkningen till under 15 procent och med en prognos till 2014 ned mot 12 procent om den inslagna politiska linjen fullföljs.

Detta skapar inte klyftor, det minskar klyftor i ett samhälle. När man tittar på klyftorna är det ofta skillnader i hushållens inkomster som betraktas, och vi använder ett begrepp som man ofta hör i denna debatt, så kallade Gini-koefficienter. Jag vill poängtera det som finansministern nämner i sista meningen i sitt svar. Om man tar hänsyn till offentlig konsumtion i form av välfärds möjligheter, skola, vård och omsorg, ligger Sverige i särklass bäst till med de allra minsta skillnaderna mellan hushållens disponibla inkomster.

Man blir då lite förvånad när man reflekterar över det alternativ som kommer från Socialdemokraterna och vänsterhåll.

De hade en tidigare finansminister, Ernst Wigforss, som myntade det ofta citerade begreppet att fattigdomen fördrages med jämnmot då den delas av alla.

Detta kanske är den typ av Gini-koefficient som man vill ha från Socialdemokraterna. Man vill ha noll i Gini-koefficient. Man ska alltså ha den allra fattigaste som riksläkare för vad målet för politiken är. Det blir en besvärande insikt om det inte är så att vi, när vi för in arbetslinjen, ger stimulanser till arbetslivet. Människor kommer ut med större rörelsefrihet

Svar på
interpellationer

genom att de också har större disponibla inkomster. På sikt drar de med sig de som har det sämre ställt. Det är klart att under en sådan förändring kommer det att finnas en skillnad. Skillnaden som finansministern belyste i sitt svar kommer alla till gagn. Så är det alternativet i politiken som en tidigare socialdemokratisk finansminister har myntat på ett så dramatiskt sätt.

Anf. 36 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret och möjligheten till debatt i dag om denna viktiga fråga.

I svaret tar finansministern upp några punkter för att besvara Eva-Lena Janssons interpellation. Bland annat säger finansministern att OECD har konstaterat att en politik som vilar bara på skatter och bidrag inte är tillräckligt effektiv. Det är någonting som man kan konstatera. Det är bara att titta sig omkring här i landet. Då kan man konstatera att den politik som finansministern står för inte är effektiv.

Han säger också att sysselsättningen för svaga grupper måste öka. I Sverige är det precis tvärtom. Finansministerns politik innebär att långtidsarbetslösheten ökar, inte sysselsättningen för de svaga grupperna. Det innebär att denna fråga blir ännu mer aktuell, viktig och riktig att debattera här i kammaren. Eva-Lena Janssons fråga bekräftas av finansministern. Den politik och den situation som vi har i dag är skadlig och farlig eftersom den enligt finansministerns egen definition inte är korrekt.

Om man ska bekämpa inkomstklyftor genom att sysselsättningen för svaga grupper måste öka och den inte gör det då har vi ett problem. Det måste finansministern vara bekymrad över. Eller också har finansministern hittat på något sätt att statistiskt trola bort det faktum att långtidsarbetslösheten har ökat i Sverige. Det är nämligen så som finansministern hanterar politiska problem, alltså genom statistiskt trolleri och genom att vimsa runt och tala om äpplen och päron.

Finansministern säger att fler arbetar och färre är bidragsberoende. Det är samma situation. Det är faktiskt tvärtom. Det är fler av de arbetslösa som i dag tvingas till bidragsberoende med finansministerns politik.

I detta svar sägs också att omfördelning genom offentligt finansierad vård och skola är en viktig faktor för att motverka ökade inkomstskillnader. Där delar jag också finansministerns uppfattning. Men i verkligheten vältrar finansministerns politik över kostnader på kommunerna som är stora bärare av den medborgarnära välfärden, det vill säga äldreomsorg, barnomsorg och skola. Därmed dräneras den offentligt finansierade välfärden genom finansministerns politik.

Det är detta som gör att hela denna debatt och frågan blir så viktig och aktuell. Det är detta som blir lite konstigt när man läser svaret.

Det är två saker som gör mig lite förvånad i detta svar. Det ena är att finansministern på ett sätt delar Eva-Lena Janssons oro och bild genom att förklara att sysselsättningen måste öka för svaga grupper. I verkligheten är det precis tvärtom. Då är detta ett gigantiskt problem som finansministern uppenbarligen inte har några som helst förklaringar till eller svar på hur man ska ta sig ur.

Men den andra och viktigaste frågan från Eva-Lena Jansson vill jag ytterligare belysa och förstärka så att vi kanske får ett svar på den i dag. Den handlar om det som finansministern säger om att trots att inkomst-

skillnaderna i Sverige har ökat under de senaste 20 åren har Sverige fortfarande en av de jämnaste inkomstfördelningarna i världen. Det är säkert ett helt korrekt påstående. Men det intressanta är om ordet trots innebär att finansministern anser att det är ett misslyckande att vi har en av de jämnaste inkomstfördelningarna i världen och om målet med finansministerns politik är att försöka förändra detta faktum så att vi inte ska leda denna liga framöver.

Vad är egentligen målet med den moderatledda regeringens politik? Det skulle vara den riktigt viktiga cloun att diskutera. Om målet är att vi ska ändra på det faktum att vi fortfarande har en av de jämnaste inkomstfördelningarna i världen, då kan jag lättare förstå finansministerns politik. Annars blir det svårt.

Anf. 37 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag har med intresse läst Anders Borgs interpellations-svar och tackar för det. Anders Borg problematiserar inte de ökade inkomstklyftorna. Jag avläser detta som ett ställningstagande. Det är oproblematiskt.

Ökande inkomstklyftor skapar ökade spänningar i samhället. Skillnaderna tillsammans med segregation i boende, skola och så vidare gör att själva limmet i samhället löses upp och samhället riskerar att bli så att säga ett särhålle. Då minskar beredskapen att hjälpa sin nästa, då ökar risken för egendomsbrott, kriminaliteten ökar, och alla förlorar. Att då inte problematisera utvecklingen tycker jag är ett tydligt ställningstagande. Utvecklingen är inte problematisk. Regnar det på prästen, skvätter det på klockaren, verkar vara Anders Borgs devis.

Om, som statsrådet verkar uttrycka det i interpellationssvaret, regeringens hela politik för att motverka de ökande klyftorna är den så kallade arbetslinjen är den mycket ihålig när denna misslyckats, om den innebär att människor ska få ett arbete, för det verkar de inte få enligt den statistik som finns att läsa.

Johnny Munkhammar är ett bra affischnamn för de nya moderaterna. Jag hoppas att de säljer in honom. Han tydliggör partiets grundläggande ställningstaganden och verkar interpellera oppositionen och säger egentligen indirekt vad vi tycker. Då kanske mitt partis politik genom alla år talar emot hans sanning, där Sverige kanske inte skulle ha varit ett av de rikare länderna i världen om vi hade bedrivit den politik som Johnny Munkhammar säger att vi står för. Vårt partis meriter kanske alltså talar emot Johnny Munkhammars påhopp.

Jag tycker inte heller att Munkhammar visar någon förståelse för att ökade skillnader sliter sönder samhället. Det tycker jag är en mycket problematisk inställning från en riksdagspolitiker.

Anf. 38 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! I en sådan här debatt tycker jag att man kan ta upp tre eller fyra punkter.

Den första punkten är att man kan jämföra med andra länder. Det har redan gjorts här. Sverige ligger väl till om man nu är ute efter att man ska ha så små klyftor som möjligt och en så hoppresad förmögenhetsstruktur som möjligt.

Den andra punkten är att den helt avgörande faktorn för hur det ser ut med förmögenhets- och inkomstfördelningen i ett land är det antal som är i arbete, alltså sysselsättningspolitik och bekämpande av arbetslöshet. Lyckas man med det lyckas man med grundproblemet.

Den tredje punkten, och problemet, är det som Eva-Lena Jansson och andra tar upp: Är det orättvist med klyftor?

Den fjärde punkten gäller naturligtvis vad Socialdemokraternas alternativ är. Men det kan jag just i dag hoppa över. Dessutom tycker jag att det är ganska tomt.

Men vad är rättvisa? Är det att alla så att säga vid livets slut eller när de går i pension har samma inkomst? Är det likhet i resultatet av livsinnsatsen som är målet? Det kan man ju tycka. Å andra sidan kommer man då till ganska konstiga resultat, nämligen att den som studerar, den som är flitig och den som anstränger sig inte ska ha betalt för detta, utan det ska utjämnas av staten. När man vid 65 års ålder, eller vad det är, går i mål ska man ha samma standard och samma villkor som de som gjort motsatsen – som varit lata, som inte utbildat sig eller vad det nu kan röra sig om.

När man lyssnar på Eva-Lena Jansson märker man att kärnan är att alla klyftor är orättvisa; de sliter isär samhället. Men i all enkelhet skulle jag nog vilja hävda att om man drev den linje som Eva-Lena Jansson och några andra från Socialdemokraterna driver skulle det slita isär samhället ännu mer. Man skulle därmed säga till folk: Nej, du får ingen avkastning på din utbildning, på att du jobbar övertid eller på att du jobbar på obekvämt arbetstid.

Ökade drivkrafter är för Eva-Lena Jansson detsamma som ökade klyftor. Jo, men om ökade drivkrafter faktiskt leder till fler jobb, till att människor arbetar mer – sysselsättningsfrågan är ju helt avgörande för den övergripande frågan om förmögenhets- och inkomstfördelningen – leder det också till minskade olikheter.

Ytterligare ett exempel på det absurda i Eva-Lena Janssons inställning här: Om det nu är så, vilket det varit i Sverige under de senaste åren, att de rikare människors arbetslöshet ökat snabbare än kvinnornas – så var det åren 2008 och 2009 eftersom män i större utsträckning än kvinnor är anställda i industrin – minskar klyftorna. Eva-Lena Jansson med sin logik tycker då att det är bra – ju mer männen drabbas av arbetslöshet och sämre inkomster, desto bättre är det eftersom männen ligger före kvinnorna.

Ni hör själva hur absurt detta resonemang är, men det som är kärnan i Eva-Lena Janssons budskap är just att alla klyftor är orättvisa och leder till ökade spänningar i samhället.

Jag tror att det vore bättre om både män och kvinnor fick fler jobb och bättre arbetsmöjligheter. Att se till att männen blir fattigare och mer arbetslösa för att därigenom minska klyftorna tror inte jag är en bra väg att gå, men det är logiken i Eva-Lena Janssons argumentation.

Anf. 39 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Fru talman! Låt oss först konstatera hur det har sett ut under de senaste decennierna. I Sverige har vi haft förhållandet att det varit ett ständigt ökande utanförskap.

Det är intressant att lite grann titta på orsakerna till klyftor.

Vi har haft ökade klyftor ända sedan 1991, som finansministern tidigare redogjort för, och det har varit klyftor under socialdemokratiskt styre. Detta har, menar jag, till stor del berott på förhållandet att allt fler människor hamnat längre bort från arbetsmarknaden.

Ska man komma till rätta med utanförskapet och klyftorna måste man, tror jag, se till att ha en politik för att få folk i arbete. Det jag tycker är det allra allvarligaste i Socialdemokraternas argumentation är att man verkar ha synen att det alltid är ett statiskt förhållande, att samma människor alltid är utsatta. Det finns ingen chans att förändra sin situation. Det finns ingen chans att utvecklas eller att komma tillbaka efter ett utanförskap.

Vi har tydligt sett att den politik som regeringen sedan 2006 fört faktiskt har luckrat upp det stora utanförskapet som tidigare byggts upp av Socialdemokraterna. Vi ser nu att fler människor med förtidspension eller människor i långvarig sjukskrivning eller i arbetslöshet får chansen att komma tillbaka. Vi har inriktat insatserna på att göra människor anställbara, att sänka trösklarna för att människor ska få en chans att komma tillbaka.

Det är väl detta som egentligen skiljer Socialdemokraternas politik från vår politik. Vi tror på den enskilda individens förmåga att själv förändra sin situation, på att det hos varje enskild individ finns en inneboende kraft.

Jag tror att det är väldigt olyckligt att lyssna på det Socialdemokraterna står för – att det skulle vara ett statiskt förhållande utan en chans för dessa människor att kunna förändra sin situation, utan en möjlighet att komma tillbaka och få en ny chans.

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Socialdemokraterna väljer här i inlägg efter inlägg att hävda dels att Alliansens företrädare och Alliansens politik medvetet syftar till att försämra förhållandena för utsatta människor, till att öka rika människors ekonomiska tillgångar och därigenom till att öka klyftorna, dels att Sverige är ett land där allting går åt fel håll och där välfärden nedmonteras och närmast är på väg mot ett sammanbrott.

Jag välkomnar naturligtvis att Socialdemokraterna väljer den här ingången i debatten eftersom det är en så grov karikatyr av verkligheten och så långt från den vardag som vi upplever i det här landet och från det allianspartierna står för att det kommer att leda till att nästa valrörelse mycket kommer att påminna om hur det var 2010. Man kan inte komma längre än Thomas Östros och Mona Sahlin i svartmålning. Det fungerade inte den gången, och sådant kommer inte att fungera nästa gång.

Sanningen är att vi från alliansregeringens sida anser att vi ska hålla samman Sverige. Vi tycker att det är bra om vi har bra villkor för alla medborgare och om skillnaderna inte är alltför stora. Vi tror att det viktigaste medlet för att uppnå det är att vi ger alla människor möjligheter att arbeta, att vi ger människor goda förutsättningar för utbildning och att vi har en omfördelning som gynnar dem som har det allra sämst. Det är den utgångspunkt vi har!

Det är alldeles uppenbart att Socialdemokraterna försöker tillskriva oss i allianspartierna åsikter som vi inte företräder. Men väljarna är na-

turligtvis alldeles för kloka för att luras av denna ständigt upprepade felaktighet.

En annan sak som Socialdemokraterna gör är att de hävdar att Sverige är landet på väg mot sammanbrott. Jag kan till och med tillåta mig att le åt den beskrivningen då jag dagligen tvingas följa hur andra länder i Europa upplever den ekonomiska krisen.

I Sverige har andelen människor med svåra materiella förhållanden minskat sedan åren 2005–2010, under krisåren, medan det i Tyskland, Italien, Spanien och många andra europeiska länder har skett dramatiska ökningar av andelen människor med svåra materiella förhållanden – länder som hårt drabbats av den ekonomiska krisen.

Sverige är det OECD-land som tillsammans med de andra nordiska länderna har de minsta ekonomiska skillnaderna. En lång rad olika mått på det kan användas.

Vårt problem var att Socialdemokraterna byggde ut omfördelningen och skatterna så långt att man skapade ett utanförskap. Man trängde undan företagsamhet. Man trängde undan arbete. Man undergrävde drivkraften i ekonomin. Då byggde man ett utanförskap. Det har vi nu medvetet och långsiktigt försökt motverka genom att förstärka möjligheterna att få arbete och genom att ha bättre företagsvillkor och bättre drivkrafter för arbete.

Tre gånger upprepar Eva-Lena Jansson att Moderaterna, att Alliansen och regeringen, medvetet har en politik för att öka skillnaderna. Det här är en intressant härledningsförmåga som man måste få diskutera lite grann.

Skillnaderna har ökat sedan 1990-talet. 85 procent av ökningen skedde under de socialdemokratiska åren. Som jag redovisat i svaret här ligger den stora ökningen för dem med de högsta inkomsterna – 3 000 kronor nu mot 10 000 kronor förra mandatperioden, under Socialdemokraterna.

Men det gäller inte bara de här måtten. Tittar man på de mått som alltid redovisats i regeringarnas fördelningspolitiska bilaga ser man att lönespridningen kraftigt ökade under de socialdemokratiska åren och att könslöneskillnaderna ökade under de socialdemokratiska åren. Inkomstspridningen ökade. Förmögenhetskoncentrationen förstärktes.

Vad ska vi då dra för slutsats utifrån Eva-Lena Janssons och Patrik Björcks logik? Var det här en medveten politik från Socialdemokraternas sida, eller var anledningen att man misslyckades med arbetslinjen? Jag skulle inte tillskriva Socialdemokraterna att de *medvetet* svarar för 85 procent av ökningen av klyftorna. Men det var så att 85 procent av ökningen av klyftorna byggde Socialdemokraterna upp.

Det är resultatet av att man vägrar att se ett behov av att förnya och modernisera i välfärdsstaten. Det är därför vi från Alliansens sida i grunden ska välkomna den vänsterfundamentalism som blir allt tydligare från Socialdemokraterna.

Man kör fast i de hjulspår som man fastnade i 2010, och man är oförmögen till förnyelse. Det är bara att välkomna detta. Det är en förstelnad socialdemokrati som kommer att förlora valet 2014.

Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Det är ganska intressant att föra denna debatt. Vi har en finansminister som säger att man inte vill ha ökade ekonomiska skillnader. Vi har tre moderata meddebattörer som tycker att det är bra att inkomstskillnaderna ökar.

Varför valde finansministern att bara gå tillbaka till 1991? Kunde han inte gå tillbaka till 1891, när inkomstskillnaderna var enorma i Sverige? Vad har hänt med politiken under åren fram till 1991? Vad har syftet varit från de socialdemokratiska regeringarna? Det har ju varit socialdemokratiska regeringar under ganska lång tid under den tidsperioden på hundra år. Ökade eller minskade de ekonomiska skillnaderna?

Det är ett misslyckande om inkomstskillnaderna ökar på ett sådant sätt att de som är fattiga blir fattigare. Om inkomstskillnaderna ökar är det inte en bra politik. Det är viktigt att diskutera vad det får för effekter när man driver en politik.

Utanförskapet växer bland de mest utsatta, Anders Borg. Här säger Anders Borg att det är besvärande men att vi har lyckats relativt bra i den ekonomiska krisen och med full sysselsättning. Det är 345 000 som är arbetslösa. År 2006 var det 288 000. Jag kan säga till Anders Borg att jag inte tror att det är någon tröst för de 200 000 fattiga barnen i Sverige att höra att i Grekland är barnen minsann ännu fattigare. Det är ingen tröst.

Vi lever här i Sverige och är här för att representera de svenska medborgarna. Vi måste förhålla oss till hur verkligheten har förändrats för de svenska medborgarna. Om vi ser att personer har fått det sämre i dag måste vi vara tydliga med det. Finansministern säger att det är bra om inkomstskillnaderna inte blir alltför stora. Kan han definiera vad som är inte alltför stora? Har han något begrepp om det kan han gärna tala om det.

Om man inför avdragsrätt för välgörenhet som samtidigt gör det möjligt att få tillbaka på skatten i stället för att vi använder skatten för omfördelning är man tydlig med vilken typ av politik man vill ha.

Katarina Brännström har sagt att det är bra med ökade ekonomiska skillnader. Hon är moderat ledamot. Isabella Jernbeck säger att det inte finns några fattiga i Sverige. Cristina Husmark Pehrsson sade att försäkringarna i sjukförsäkringen gjordes i syfte att finansiera skattesänkningar, det vill säga att de sjuka skulle finansiera skattesänkningar. Det är en medveten politik som ökar inkomstskillnaderna i Sverige. Om Anders Borg inte tycker sig vilja stå för det, var då tydlig med att redogöra för det här.

Vi ser att 65 000 har blivit utförsäkrade. Vi ser att pensionärer betalar högre skatt i dag. Det är väl en medveten politik? Varför är inte finansministern stolt över den politiken? Varför försöker han låtsas som att han inte medverkar till ökade ekonomiska skillnader?

Man pekar på inkomstfördelningen som sker genom offentligt finansierad vård, skola och omsorg. Om kommuner får ägna mer av sina resurser till att ge sjuka och utförsäkrade socialbidrag i stället för att lägga dem på vård och skola blir den omfördelningen felaktig. Finansministern skjuter över sin extremt dåliga arbetsmarknadspolitik på kommunerna. De får ta ansvar för det.

Jag och Socialdemokraterna tycker att det är viktigt att människor får växa i Sverige. Det är viktigt att människor får en andra chans via till exempel komvux, precis som Anders Borg fick och som Thomas Bodström fick. Att människor kan förverkliga sig själva och gå vidare och läsa på universitet är jätteviktigt. Men då får man dra ned på den verksamheten. Då minskar vi möjligheten för människor att ta sig vidare och få högre inkomst.

Fru talman! Det vore intressant att få reda på: Är Anders Borg stolt över sin politik eller inte?

Anf. 42 JOHNNY MUNKHAMMAR (M):

Fru talman! Här har vi Eva-Lena Jansson som riktar anklagelsen mot regeringen att politiken skulle vara medveten. Självklart är det en medveten politik att sätta jobb framför bidrag för att göra arbetet mer lönsamt. Jag vet inte om det finns någon politik som är omedveten. Kanske är det möjligen en beskrivning av Socialdemokraternas interna kaos och frånvaro av politik. Jag vet inte riktigt.

Själv skulle jag gärna vilja komma tillbaka till det konkreta personliga exempel som diskussionen ändå handlar om bortom Gini-koefficienten och stora statistiska mått.

Det handlar om flickan som kom till Sverige i unga år från ett land i kaos. Hon gick i svensk skola, kämpade med extrajobb och fann till slut sin grej. Hon startade ett designföretag. Hon jobbade 70 timmar i veckan, och till slut gick det bra.

Hon fick en hög inkomst. Den inkomsten använder hon självklart till konsumtion. Hon hjälper släktingar och betalar på olika sätt av studieskulder. Hon är skurken i ert Sverige. Ni säger att hon är problemet. Ni vill ta hennes höga inkomst från henne, trots att hon har kämpat hela livet.

Vad säger ni till henne? Nu har ni en chans till att svara. Varför tycker er ni inte att det är bra att man tar sig från fattigdom till ett bättre liv? Varför är det ett problem? Varför vill ni motverka det med högre skatter och mer regleringar?

Hans Ekström påpekar att jag inte skulle tycka att inkomtskillnader som ökar är ett problem. Låt mig säga vad som är ett problem: Fattigdom är ett problem.

Vi ska öppna så många dörrar som möjligt så att människor tar sig ur fattigdom och tar sig till ett bättre liv. När de kommer till ett bättre liv ska vi välkomna det och inte peka finger, säga att det är dåligt och beskatta bort den ökade inkomsten som de då får.

Anf. 43 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! Eva-Lena Jansson vill inte bara titta tillbaka till 1991 utan vill hämta politiken från 1891 och framåt. Det är ett intressant historiskt perspektiv som jag ofta tycker att Socialdemokraterna ägnar sig åt dessa dagar. De tittar bakåt och inte framåt.

Finansministern är väldigt tydligt i sitt svar på interpellationen och talar om hur utanförskapet har minskat med 164 000 personer mätt i helårsekvivalenser från maktövertagandet från Socialdemokraterna 2006.

Jag skulle i stället gärna vilja blicka lite framåt till år 2040. Vi vet att i dag arbetar tre för att försörja den fjärde. Om vi bara tittar på den de-

mografiska utmaningen kommer det med allting oförändrat att vara två som kommer att arbeta för den tredje.

Min fråga till Eva-Lena Jansson och Socialdemokraterna är: Hur tror ni att vi ska kunna möta framtidens utmaningar och inte minst den demografiska utmaningen om man inte har en arbetsstimulerande politik?

Här har bland annat statsministern visat sig vara klärvoajant i så måtto att han lyfte upp frågan att diskutera: Hur ska den framtida pensionsåldern se ut? Det är den typen av frågor vi måste ställa för att garantera den framtida välfärden och den solidariskt finansierade välfärden som håller landet samman.

I stället försöker man här att spekulera i en återgång till en bidragslinje med mer utgifter till dem som inte stimuleras att komma in på arbetsmarknaden. Hur detta på lång sikt ska kunna garantera välfärden i Sverige i en tid bortom valen 2014 och 2018, låt säga till år 2040, är för mig fullständigt obegripligt.

Här måste man ha en framåtsyftande politik. De inslag av bland annat jobbstimulans som jobbskatteavdragen har haft, och som för övrigt ert partis ledning ställer sig bakom, är i allt väsentligt rätt väg att gå.

Det är då förvånande att fundera över de gigantiska skatteutgiftsökningar som man förväntar sig genom Socialdemokraternas politik.

Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Finansministern anklagar oss för att svartmåla regeringen och regeringens politik. Sedan svartmålar han oss. Det kanske lätt blir så i en politisk debatt, och det må väl vara hänt.

Men låt oss nu lämna svartmålandet. Åtminstone jag väljer att tolka finansministern positivt. Jag tolkar finansministerns svar som att regeringen med sin politik vill minska klyftorna. Om vi uttolkar det i svaret återstår de andra frågorna om hur det ska gå till.

Om man inte tricksar med statistik och är seriös måste man ändå vara överens om några små enkla fakta.

Utanförskapet har inte minskat. Arbetslösheten har ökat. Långtidsarbetslösheten växer. Givet att man får tolka finansministern positivt – att regeringen i sin politik strävar efter att minska klyftorna – blir frågan: Vad tänker man göra åt det här? Finansministern konstaterar nämligen att långtidsarbetslösheten måste minska för att politiken ska kunna vara framgångsrik. Det står med lite andra ord i svaret. Det står: Sysselsättningen för svaga grupper på arbetsmarknaden måste öka. Det är ett annat sätt att beskriva att långtidsarbetslösheten måste minska. Det har man inte lyckats med. Det är precis tvärtom; man har misslyckats.

Regeringen säger att man vill stärka arbetslinjen och sänka trösklarna. Men i så fall skulle utanförskapet och arbetslösheten ha minskat. I verkligheten är det ju precis tvärtom. Då måste finansministern, om han vill undvika svartmåling och föra ned debatten på en seriös nivå, förklara vad han tänker göra. Vilka delar av sin politik tänker finansministern ändra på om han ska vara trovärdig när han hävdar att regeringens politik syftar till att minska klyftorna?

Anf. 45 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Sverige har små inkomstklyftor i ett internationellt perspektiv, och Sverige har haft en hygglig ekonomisk utveckling. Det talar

lite grann emot Munkhammars, Hamiltons och andras teori om att stora dramatiska inkomstskillnader ska skapa jättetillväxt. Det verkar vara så att Sverige har klarat tillväxt ganska hyggligt med små inkomstskillnader. Är inte det ett ganska bra bevis för att man inte behöver ha stora klyftor för att kunna lyckas med ekonomisk tillväxt?

När man lyssnar på debatten är det intressant att höra Anders Borgs målsättning om små klyftor och att hålla ihop landet. Jag delar finansministerns målsättning. Den kan ställas mot Munkhammars retorik. Utvecklingen går åt Munkhammars håll. Då är slutsatsen att endera har finansministern misslyckats med sin politik – eftersom Munkhammar verkar få alltmer rätt – eller så vill finansministern något annat än han säger. Jag kan inte dra några andra slutsatser.

Anders Borg försöker underhålla en bild av socialdemokratin som ett bidragsparti för att det har varit partitaktiskt framgångsrikt. Då får jag vara tydlig och säga: Vi vill att människor lyckas. Men vi är bekymrade över ökade klyftor, för det skapar spänningar i samhället som medför stora kostnader både ekonomiskt och när det gäller sammanhållningen i samhället.

Vi är bekymrade över att den borgerliga regeringen har misslyckats med sysselsättningen och den så kallade arbetslinjen.

Anf. 46 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att man talar sanning. Jag tycker att det är särskilt viktigt att man talar sanning i kammaren. I varje demokratiskt lands parlamentariska församling är det särskilt viktigt att inte luras och fara med osanning.

Eva-Lena Jansson påstod här att ”pensionärer betalar högre skatt”. Det är oriktigt, för att uttrycka sig milt. Skatten för pensionärer har sänkts med 12 miljarder kronor. Det är 500–600 kronor per månad. Så ligger det till. Det är sanningen. Jag tycker att det är mycket beklämmande att höra en företrädare för det största partiet i Sveriges riksdag i dess kammare påstå att ”pensionärer betalar högre skatt” när skatten för pensionärer i själva verket har sänkts med 12 miljarder.

Du har en chans, Eva-Lena Jansson, att gå upp här och korrigera dig själv och be om ursäkt för den grova felsägning som det möjligen var. Men kanske var det medvetet. I så fall blir det som du nyss gav uttryck för och tillät dig att säga dubbelt värre.

Fru talman! Vi har hört om bidragslinjen de facto och i praktiken från Socialdemokraternas sida. Vi menar att den har drivits för långt. Det behövs förvisso bidrag många gånger. Men den har skapat så svaga incitament och stimulans till arbete att det har blivit för lite. Och glöm inte: Vem är det som betalar bidragen? Det är de som arbetar.

Vi måste alltså ha i basen, vare sig det är för pensionärer eller andra, en arbetslinje som ger resurser för pensioner, vård och omsorg även efter 65 års ålder.

Anf. 47 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag ska inte anklaga Patrik Björck för att inte tala sanning. Men vi kan ändå konstatera att det finns olika sanningar som man kan välja att presentera. Patrik Björck väljer att presentera en sanning, det vill säga att redovisa hur relationen är mellan antalet medborgare och

arbetslösheten. Man kan också välja att se på arbetslösheten eller sysselsättningen utifrån nominella tal. Då ser man att antalet sysselsatta har ökat sedan 2006. Man kan som sagt välja vilken sanning man vill visa.

Dessutom har antalet helårsekvivalenter, som det så fint heter, i utanförskap minskat sedan 2006 – bara för att ge en annan bild av sanningen. Kan vi inte åtminstone konstatera att den största fattigdomsfällan är att man hamnar i ett utanförskap – att man hamnar långt ifrån arbetsmarknaden? Kan vi inte vara överens om det?

När vi nu ser att utanförskapet har minskat i nominella tal – kan vi inte se det som någonting positivt? Jag tycker att det är någonting som är ett bevis för att vi bedriver en politik som är riktig. Sedan finns det säkert mer att göra. Det finns säkert fler insatser som vi ska göra, och då ska vi väl fortsätta med dem.

Om man kom med lite nyanser och inte bara målade allt i svart skulle det kanske öka förtroendet och kreditvärdigheten en aning.

Anf. 48 PETER PERSSON (S):

Fru talman! För en tid sedan var jag på resa. Jag mötte då en kvinna som kom fram till mig och sade: Jag har det bra. Jag har faktiskt fått det bättre. Men jag har närstående som inte kan arbeta och som tvingas leva på 7 000 kronor i månaden. Jag är rädd, sade hon, för vad som händer i det samhälle jag har varit van att leva i, där man kan känna trygghet vid livets oundvikliga förändringar.

Jag möter många människor som yttrar sig likartat. De gör det därför att Munkhammars idol Margaret Thatcher har ett genomslag i den praktiska politiken. Den arbetslinje som Socialdemokraterna alltid har slagits för innehåller det självklara: Du ska arbeta. Men det kan också inträffa att du ofrivilligt drabbas av arbetslöshet. Du kan bli sjuk. Då ska det finnas trygghetssystem som garanterar en inkomst som gör att du inte tvingas gå ut i otrygghet och gå från hus och hem. Det är detta ni moderater har raserat. Ni sköt sönder sjukförsäkringen. Ni sköt sönder arbetslöshetsförsäkringen. Ni skapade ett samhällsklimat där den arbetslöse och den sjuke belastas. Det är deras eget fel, menar ni.

Thatcher formulerade sig så här: Det finns inget samhälle, bara individer. Det finns bara individer som ska konkurrera med varandra. Det är inte ett samhälle där vi människor samverkar och ger varandra styrka. Ty en gång blir den starke också svag.

Den socialdemokratiska samhällsmodellen byggde på att hålla ihop samhället. Ni sköt sönder arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och solidariteten och sade att det skulle ge fler jobb. Det gav lägre förvärvsfrekvens, högre arbetslöshet, en plågende långtidsarbetslöshet och dessutom otrygga människor. Otryggheten finns inte bara hos den arbetslöse eller den sjuke utan hos de många som vilken dag som helst kan drabbas.

Det är det verkliga resultatet av er politik, Anders Borg, och jag tror att det var den faktiska avsikten. Schlingmanns orkester spelar vackrare melodier, men slutstycket blir detsamma som Thatchers: Det finns inget samhället, det finns bara individer. Ni har kommit långt i den visan. Det vi ser i dag är en ökad ojämlikhet i vårt land som plågar inte bara dem som drabbas utan alla som vill ha ett solidariskt samhälle.

Anf. 49 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Regeringens ambition är att bygga ett Sverige som förenar tillväxt, utveckling och sammanhållning. Det gör vi med tre beståndsdelar. Det gör vi med arbetslinjen, det vill säga att alla som vill och kan ska vara i arbete och att drivkrafterna för att arbeta ska vara starka och att det ska finnas många företag som vill anställa. Vi gör det med utbildning. Vi ska ha ett utbildningssystem som ger kunskap och ger alla en god grund för social rörlighet. Och vi gör det med direkta omfördelningsåtgärder.

Detta är de olika linjer som vi har förstärkt under regeringsåren, och resultaten är mycket tydliga. Antalet sysselsatta har ökat mycket kraftigt. Skälet till att Konjunkturinstitutet, Riksbanken, EU-kommissionen och alla andra som gör prognoser för svensk ekonomi just gör prognoser för sysselsättningen på det sättet är att det är det som är det centrala måttet när vi jämför länder och när vi jämför arbetsmarknad över tiden. Sysselsättningen i Sverige stiger snabbare än i andra länder. Sysselsättningen i Sverige har kommit tillbaka så att den är högre än vid krisen samtidigt som de flesta andra länder ligger sämre. För första gången på många år ser vi en kraftig ökning av privat sysselsättning. Den är högre än vad den har varit tidigare. Detta är naturligtvis framgångar.

Utanförskapet mätt som helårsekvivalenter, det sätt som den socialdemokratiske regeringen tog fram och lade grund för som mål för sin politik, har minskat kraftigt. Vi har tagit oss igenom en kris där andelen hushåll med socialbidrag endast har ökat något, och den ligger lägre än den gjorde under huvuddelen av den socialdemokratiske regeringsperioden. Detta är positiva tecken på att arbetsmarknaden fungerar.

Tittar vi på utbildningssystemet, där vi har förstärkt betygssystem, nationella prov och lärardrivkrafter, är det också tydligt att vi förstärker de sammanhållande krafterna i samhället genom att förbättra utbildningssystemet.

Mot detta står en socialdemokrati som verkar ha bestämt sig för att man bara ska styra genom att titta i backspegeln. Här har vi ett parti vars grundidé är att bidragssystemet ska byggas ut. Det är inte så att vi har ett alternativ som säger att vi ska ta ned dem och ett som säger att vi ska behålla dem, utan vi har ett som säger att vi ska behålla dem och ett som säger att vi ska bygga ut dem. Socialdemokraterna vill återställa och bygga ut bidragssystemen. Det är kärnan i den socialdemokratiske budgeten. Det är väl lika bra att Socialdemokraterna står för det för en gångs skull. Det är ju det som er budget innehåller.

För att hantera detta ska man höja skatterna kraftigt på ungdomar, höja arbetsgivaravgifter och tjänstemoms, och om jag har förstått det rätt ska man också tredubbla värnskatten. Samlat är detta en mycket kraftig skattehöjningspolitik. Det kommer man inte att kunna kompensera för med den här backspegelspolitiken med industristöd och återupprepade kunskapslyft, utan det kommer att ge en politik som ger färre i sysselsättning. Det är en politik som leder till högre arbetslöshet. Detta är grundskillnaden.

Vi vill ha ett samhälle som präglas av sammanhållning. Det ska vara byggt på en tydlig arbetslinje med drivkrafter för arbete och på utbildning där vi har social rörlighet därför att alla människor får en möjligt, oavsett bakgrund, att få en bra utbildning. Vi tror att det kan behövas en

omfördelning så att de som har det sämst i samhället också ska få en bra och dräglig levnadsstandard.

Mot det står en socialdemokrati som har bestämt sig för att backa bilen, styra genom att titta i backspegeln och vägra varje form av modernisering av den svenska modellen och välfärdssamhället.

Här sitter några av Sveriges riksdags viktigaste tillgångar, de som utgör kärnan i motståndet mot förnyelse inom socialdemokratien och som vill garantera att vi ska återupprepa det som hände 2006 och 2010. Ingen kan välkomna det mer än jag eftersom jag är övertygad om att 2014 blir en upprepning av 2006 och 2010. Vi välkomnar att vi ska utkämpa denna valrörelse på nytt. Jag kan garantera att ni inte kommer att vinna den.
(Applåder)

Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att jag är ganska tydlig när jag säger saker. Men jag får väl upprepa en sak för Carl B Hamilton i alla fall. Pensionärer i Sverige betalar högre skatt än löntagare med samma inkomst. Var det svårt att begripa? Jag har uppfattat det så. Jobbskatteavdrag heter det, och det betyder att man får en särskild skatt när man jobbar och en högre skatt om man är pensionär. Vi har sagt att lön ska beskattas lika, det vill säga även pension som är inestående lön.

Inkomstklyftorna vidgas i Sverige. Det har jag försökt att poängtera, och jag ogillar det. Jag ogillar när klyftorna ökar. Anders Borg vill inte gärna berätta om han är stolt över att inkomstskillnaderna ökar.

Mellan 1991 och 1994 – och jag använder 1991 eftersom finansministern tyckte att det var viktigt att gå tillbaka – styrdes Sverige av Carl Bildt och en moderatledd regering. Då fick den rikaste tiondelen 45 000 kronor mer i disponibel inkomst per år. Samtidigt fick alla andra minskade inkomster. Det är fakta. Vi ser att den politiken slår igenom nu också och hur skillnaderna ökar.

Jag vill också ha sagt till protokollet att i Sverige betraktar vi inte arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och pensionen som bidrag. Det är en del av den generella välfärden. Det är bra att vi har fått på papper nu att vi har en finansminister som betraktar pension, föräldraförsäkring, sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring som bidrag. Han tillhör dessutom en regering som har infört ett nytt bidrag, nämligen vårdnadsbidrag. Det är ett bidrag. Det heter verkligen bidrag. Dessutom har andelen som har försörjningsstöd, det vill säga socialbidrag, ökat i dag.

Jag beklagar detta. Vi är för en lägre skatt för pensionärer. Vi vill ha mer resurser till forskning, fler högskoleplatser, bättre utbildning och en bättre arbetsmarknadspolitik därför att vi tror att det minskar skillnaderna och ger fler jobb. Det är synd att regeringen inte har den typen av politik.

Anf. 51 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag vill gärna återgälda finansministerns vänlighet och säga att jag tror att tiden talar för att Anders Borg blir en stor tillgång för socialdemokratien. Varje dag ser vi effekterna av politiken. Vi ser en långtidsarbetslöshet som biter sig fast, ungdomarnas svårigheter att få bostäder, ungdomarnas svårigheter att få verka på en trygg arbetsmarknad, de ökande klyftorna i vårt land och det faktum att människor ser att

det recept som Anders Borg ordinerade, att ökade klyftor skulle leda till nya jobb, inte alls har verkat. Det har bara bitit på de arbetslösa och de sjuka som har fått leverera 20 miljarder i försämringar som har omvandlats till skattesänkningar för dem som redan hade det bra.

Sedan Anders Borg inträdde som finansminister har de 10 procenten med lägst inkomst i vårt land fått sin inkomst sänkt med 600 kronor i månaden. De 10 procent som har det bäst har fått inkomstförstärkningar med 14 900. Det är dramatiken i utfallet som visar hur olika inkomstgrupper har påverkats av er politik. Och det är det stora misslyckandet. Förvärvsfrekvensen har minskat, arbetslösheten har ökat och långtidsarbetslösheten biter sig fast. Er politik skapar klyftor och ojämlikhet.

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Den här debatten handlar om inkomstklyftorna. Det är alldeles tydligt att vi här har en skiljelinje i svensk politik. Alliansen och regeringen driver en medveten politik för att förena arbetslinje med utbildningspolitik och kunskap för att hålla ihop Sverige och för att kunna satsa på omfördelning genom växande resurser.

Mot det står en socialdemokrati som ansvarade för 85 procent av ökningen av skillnaderna där bara under den senaste mandatperioden de 10 procent bäst ställda fick 10 000 kronor i ökade inkomster, där förmögenhetskoncentrationen steg, där inkomstspridningen ökade och där könslöneskillnaderna förstärktes. Det är en socialdemokrati som vägrar att ta ansvar och ompröva och som vill upprepa samma bidragspolitik på nytt. Det var bidragspolitiken som gjorde att man ökade skillnaderna. Det var för att man underminerade arbetslinjen och misslyckades med jobben som skillnaderna ökade.

Det är alldeles uppenbart att den här regeringens politik har fungerat. Vi upplever stigande reallöner i Sverige. Vi har kunnat satsa på välfärden. Vi har en sysselsättning som ligger högre än under krisen, högre än 2006 och som ökat kraftigare än i de allra flesta europeiska länder.

Vi har en långtidsarbetslöshet som till andel av arbetskraften är den lägsta i Europa. Vi har ett utanförskap som, mätt med det mått som Socialdemokraterna lade fast, har uppnått de mål som den socialdemokratiska regeringen satte på 800 000 personer som är beroende av olika sociala transfereringssystem.

Nu har vi en avmattning. Tillväxten bromsar upp under 2012. Socialdemokraterna har en dröm om att den avmattningen och inbromsningen ska gälla fram till 2014. Jag får väl beklaga att jag tror att vi som vanligt kommer att ha en konjunkturuppgång, och som vanligt kommer vi därför återigen se att sysselsättning och arbetslöshet vänder åt rätt håll. Då kommer vi att fortsätta den här diskussionen – svartmålning kontra en tilltro på sammanhållning och den svenska modellen. Det är alldeles uppenbart att så ser skillnaderna ut i svensk politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 53 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Per Bolund har frågat mig om Sverige avser att verka för att EIB:s utlåning till fossilbaserade energiprojekt ska fhasas ut samt att EIB:s energiutlåning ska begränsas till förnybar energi och energieffektivisering. Vidare har Per Bolund frågat mig om jag avser att årligen informera riksdagen om Sveriges ställningstagande i EIB:s energiutlåning samt om fördelningen av bankens energiutlåning.

Låt mig börja med att betona att EIB styrs av EU:s målsättningar där energi- och klimatpolitiken utgör en del som ska samverka med andra målsättningar som till exempel en ökad sammanhållning och ekonomiska och sociala framsteg. EIB ska därför väga samman olika målsättningar i sin utlåning, inklusive klimat- och miljömål. Ett av huvudmålen för EIB är att 25 procent av bankens utlåning ska vara klimatfrämjande. Under 2010 utgjorde utlåningen till klimatfrämjande åtgärder nästan 30 procent av bankens utlåning, motsvarande drygt 20 miljarder euro.

Sammantaget har EIB under de senaste åren verkat för att energiprojekt ska ha en bättre miljöprofil och bidra till minskade utsläppsvolymer. Regeringen har verkat för och välkomnar denna utveckling.

EIB planerar under 2012 att göra en översyn av sin energipolicy. Regeringen avser i denna översyn att verka för att EIB fortsätter bidra till EU:s målsättningar inom energi- och klimatområdet. Inriktningen bör vara att EIB:s utlåning till fossilbaserade projekt i EU fhasas ut i enlighet med EU:s målsättningar. Vidare avser regeringen att verka för att EIB:s utlåning till förnybar energi och energieffektivisering ska fortsätta att öka.

Regeringen redovisar Sveriges agerande i internationella finansiella institutioner samlat i en skrivelse med regelbundna intervall. Regeringen planerar att överlämna en sådan skrivelse som täcker 2010 och 2011 till riksdagen i vår. Den kommer för första gången att innefatta även EIB. En kortare redogörelse för EIB:s verksamhet görs också i den årliga skrivelserna *Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen*. För en mer utförlig redovisning av EIB:s verksamhet på enskilda områden hänvisas till EIB:s årsredovisning.

Anf. 54 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag får tacka finansministern för svaret. Det är positivt, måste jag säga, att finansministern åtminstone säger sig vilja arbeta för att Europeiska investeringsbankens stöd till kolkraftverk, olja och fossilgas ska fhasas ut. Men som vanligt, har jag lust att säga, när det gäller regeringens klimatpolitik är det skillnad på ord och handling. Det beklagar jag. Finansministerns ord väger tyvärr ganska lätt när de ställs mot den handling som EIB har visat under de senaste åren. Sedan finansminister Anders Borg kom in i EIB:s styrelse och satte sig vid bordet där har utlåningen till fossilbaserad energiproduktion fördubblats.

Frågan är: Hur har finansministern egentligen agerat för att stoppa den utvecklingen? Om han nu säger att man vill att fossilutlåningen ska fhasas ut men den i stället har fördubblats visar det att ord och handling inte riktigt går ihop. Tvärtom säger finansministern i sitt svar att rege-

*Svar på
interpellationer*

ringen har verkat för och välkomnar denna utveckling. Med då är frågan: Hur kan regeringen välkomna en utveckling som i praktiken innebär ett dubblerat stöd till kolkraft, oljeeldning och fossilgaskraftverk?

Anders Borg svarar också att EIB styrs av EU:s målsättningar, men det är med förlov sagt mycket svårt att se. Jag hoppas att finansministern också håller med om det.

När EU sätter upp mål om att minska utsläppen med upp till 95 procent inom 40 år ger Europeiska investeringsbanken tvärtom nya lån till stora koleldade kraftverk i Slovenien och Tyskland.

När EU sätter upp som mål att utsläppen ska ned med mellan 20 och 30 procent redan inom tio år är Europeiska investeringsbanken inblandad i planer på ett nytt, gigantiskt kolkraftverk i Polen som ska bli ett av de största kolkraftverken i Europa.

Som vi konstaterade tidigare går inte ord och handling ihop. Den svenska regeringen, med Anders Borg som representant, väljer att inte agera i EIB:s styrelse, och det är beklagansvärt.

Förutom investeringar i fossil energi här i Europa har EIB också gett lån till fossilbaserade projekt i Syrien, Egypten och Tunisien. Även utanför Europa, i länder där solenergi och vindkraft skulle kunna ha verkligt stor potential, väljer EIB alltså att stödja fossilenergi.

Det här är inte i linje med riksdagens beslutade politik för global utveckling som handlar om att man ska prata med en röst – man ska ha klimatmål som också ska genomföras runt om jorden i projekt som Sverige är inblandat i.

Extra pinsamt är det att Anders Borg genom sin styrelsemedverkan har medverkat till att EIB planerar stöd till två fossilgaskraftverk i Syrien, vilket ju både hotar klimatet och faktiskt stöder den odemokratiska regimen i Syrien som just nu med brutalt våld förtrycker sitt eget folk. Det handlar om investeringar på 1,1 miljarder euro, alltså 11 miljarder kronor.

Är det i linje med regeringens politik för global utveckling, Anders Borg?

Det är ju faktiskt du som sitter vid bordet och borde se till att EIB följer EU:s inriktning, inte bara med ord utan också med handling. Det är du som borde se till att svenska skattepengar inte slussas via EIB för att användas i storskalig kolkraft runt om i Europa. Det är du som borde ta ansvar för att man använder resurserna från EIB i linje med den politik som Sveriges riksdag har slagit fast. Frågan är varför du inte tar på dig det ansvaret.

Anders Borg skriver också i svaret att inriktningen bör vara att utlåningen till fossilbaserade projekt fasas ut. Det är en förhoppning som jag har också, men den viktiga frågan är i vilken takt detta ska ske, och det svarar finansministern inte på. Det vore välkommet med ett besked i den frågan i nästa anförande.

När anser du, Anders Borg, att EIB bara ska ge lån till förnybar energi och energieffektivisering och sluta ge lån till kolkraft, fossilgas och oljekraftverk?

Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Det är klart att klimatfrågan och klimatfinansiering är väldigt viktiga frågor. De är viktiga i Sverige. Det är därför vi har en

klimatpolitik som är mer ambitiös än i de flesta länder, och det är därför vi har förstärkt den år för år. De är också viktiga på EU-nivå, och det är därför vi även på det området har agerat väldigt kraftfullt.

Låt oss konstatera hur det förhåller sig med Europeiska investeringsbanken! De har alltså gjort en kraftig ökning av sin utlåning till förnybar energi och energieffektivisering. Den har ökat från strax under 3 miljarder euro till över 8 ½ miljard euro – det är alltså en tredubbling av satsningen på förnybar energi och energieffektivisering. Man har också ökat andelen av den totala energiportföljen från knappt 30 procent till 50 procent som går till förnybar energi och energieffektivisering.

Man har ökat sin lånevolym på förnybar energi sedan 2007 med 195 procent. Det är ändå en rätt kraftig utbyggnad, och det är naturligtvis positivt att det har skett. Det är också alldeles tydligt att riktlinjerna inte är att EIB i största allmänhet ska satsa på utbyggnad av till exempel kolkraftverk, utan det finns väldigt specifika riktlinjer för det. Det ska vara när man ersätter ett gammalt kolkraftverk och det inte finns något samhälls- och företagsekonomiskt rimligt alternativ inklusive de utsläppskostnader som det här ger upphov till. Därför kan man i den typen av situationer acceptera att det ibland sker fossilbaserade investeringar.

Hur vill vi förändra detta framåt? Nu sker det en översyn av EIB:s verksamhet under 2012. Från svensk synpunkt finns det ett par tydliga utgångspunkter. En är naturligtvis att ökningen i investeringar på klimatområdet och förnybar energi kan förstärkas ytterligare. Man kanske till och med kan pröva om målen ska göras ännu tydligare än vad de är i dag, att man kanske till och med ska våga sig upp och säga att det ska vara en betydligt högre andel än den vi ser i dag som ska gå till förnybar energi. Det måste naturligtvis prövas noggrant eftersom det måste ställas mot andra mål, till exempel tillväxt, sammanhållning och utveckling i Europa och naturligtvis energistabilitet och trygghet i energiförsörjningen.

Svenska regeringen ska naturligtvis noga pröva om det är möjligt att i den översyn som nu sker göra en påtaglig och kraftfull förstärkning av målet i investeringsvolym till förnybar energi och till energieffektivisering.

Jag kan också tänka mig att vi noggrant prövar och ser över om det är möjligt att ytterligare skärpa kraven när det gäller att investera i icke förnybar energi. Vi kan till exempel tycka att det vore naturligt att ersättningsinvesteringar bara ska få göras i länder där de ligger påtagligt under den genomsnittliga ekonomiska utvecklingsnivån. Det skulle till exempel vara rimligt att välutvecklade och rika industriländer inte kan ha samma möjligheter att utnyttja EIB för att göra ersättningsinvesteringar i till exempel kolkraft, att vi ska tillåta ett land som Polen eller våra baltiska grannar att göra detta men inte att Sverige, Tyskland eller Frankrike kan göra det. Det är ett exempel på en skärpning som jag tycker att vi bör överväga i processen. För att nå framgång med detta måste det göras noggrant, och det måste ske i samråd med andra medlemsländer.

Jag är definitivt öppen för att i översynen se på vilka områden Sverige kan bidra till att skärpa klimatriktningen på EIB:s utgångspolitik. Det ska i grund och botten vara ett instrument som bidrar till att vi minskar växthusgasutsläppen och därmed minskar riskerna för allvarliga klimatsvårigheter.

Anf. 56 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är ingen som säger att det är dåligt att man ska öka investeringarna i förnybar energi. Det ställer vi oss också bakom. Men det är inte någon hjälp när man samtidigt ökar utlåningen till fossila projekt. Det är vad som har hänt i Europeiska investeringsbanken. Man har nästan dubblat utlåningen till fossilbaserade projekt. Anders Borg pratar om summor på 5–6 miljarder till förnybar energi, men det är 16 miljarder euro som har gått till fossila projekt under den senaste fyraårsperioden. Det handlar om stora summor som går åt helt fel håll.

Nu blir jag orolig över det ställningstagande som jag ändå tyckte var tydligt i svaret, nämligen att man ska fasa ut fossilbaserade projekt. I Anders Borgs senaste anförande sade han att det ska ske om möjligt, att det ska prövas om det finns sådana möjligheter. Det låter inte alls som ett klart ställningstagande. Det behövs ett klart ställningstagande från regeringen att ambitionen är att fasa ut utlåningen till fossilbaserade projekt. Det är orimligt att man ska gå in med investeringar som stöder en utveckling av projekt som vi vet går tvärtemot de klimatmål som Sverige har ställt sig bakom.

Jag visade i mitt förra anförande hur EIB:s utlåning, med finansministerns goda minne, går på tvärs mot EU:s mål. Men det finns ett annat perspektiv som jag gärna vill lyfta upp, nämligen kopplingen till klimatmålen. Den internationella energioorganisationen, EIA, har i sina rapport *World Energy Outlook* som kom förra året visat att nästan hela världens utsläpputrymme för att vi ska hålla oss inom tvågradersmålet, nämligen inte få en klimatförändring som går över två grader, snart är in-tecknat. Organisationen säger att efter 2017 finns det inte utrymme för några nya utsläpp från fossila energikällor. EIA säger att inga nya kolkraftverk kan tas i drift efter 2017 om vi ska klara tvågradersmålet.

Samtidigt är tvågradersmålet ett klimatmål som både regeringen och Sveriges riksdag har ställt sig bakom och fattat beslut om. Man gjorde då bedömningen att en ökning av den globala medeltemperaturen över två grader skulle få alltför svåra konsekvenser för mänskligheten. Samtidigt innebär den utlåning som EIB i dag ger till kolkraftverk i Europa att nya verk kommer att tas i drift omkring 2017 och även därefter.

Europeiska investeringsbanken bidrar till exempel med halva finansieringen till kolkraftverket Duisburg-Walsum i Tyskland. Man är med-finansiär till kolkraftverket i Šoštanj i Slovenien. Man står för investeringar på 5,5 miljarder kronor till det projektet. Europeiska investeringsbanken finansierar just nu ett kolkraftverk i Bielsko-Biala i Polen. Man för samtal med ett stort energibolag i Polen om nya investeringar i ett stort kolkraftverk i norra Polen.

Dessa projekt stöds av EIB, men de går helt på tvärs mot de beslut som är fattade i riksdagen och går emot de rekommendationer som ges av världens samlade energiexpertis. Och Anders Borg sitter med i styrelsen och godtar investeringarna. Det är djupt bekymmersamt.

Hur ser finansministern på att EIB just nu finansierar kolkraftverk som går på tvärs mot de mål som regering och riksdag har ställt sig bakom? För min del kan jag inte säga att det är rimligt att regeringen först ställer sig bakom ett tvågradersmål och sedan genom EIB genomför investeringar som går på tvärs mot och motverkar de målen. Idén med att ha ett mål för hur många graders klimatförändring som kan tolereras är

att de ska vägleda oss i de investeringar vi gör just nu, inte göra investeringar som går på tvärs mot dem.

När finansministern vid bordet i styrelsen för EIB accepterar lån till nya kolkraftverk accepterar han faktiskt också en politik som bryter mot det klimatmål som riksdagen har beslutat om. Det är djupt bekymmersamt.

I den internationella energiorganisationens EIA:s rekommendationer framgår att inga nya kolkraftverk ska kunna tas i bruk efter 2017 om tvågradersmålet ska klaras. När anser finansminister Anders Borg att EIB ska sluta att låna ut pengar till kolkraftverk, oljekraftverk och fossilgasbaserade kraftverk?

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Per Bolund och jag delar ett starkt engagemang i klimatfrågan. Det återspeglas i att Sverige har vidtagit bland de mest ambitiösa åtgärderna och varit pådrivande för att förstärka dem i EU och att vi i EU går före i den globala diskussionen om klimatfrågorna. På den punkten är vi överens.

Hur ska vi se på EIB:s verksamhet på området? Låt oss till att börja med konstatera att det har skett en kraftig utbyggnad av energiinvesteringarna i förnybar energi från EIB:s sida. Det är en positiv utveckling. Energiinvesteringar i stor skala förutsätter ofta någon typ av breda lånemöjligheter som en bank som EIB kan bidra till. Det är bra. Det är en utveckling som vi ska driva på. Lånemöjligheterna har ökat kraftigt, och vi ska höja målen ytterligare när det gäller hur stor andel av lånen som ska vara för förnybart.

Att man sedan i en riksdagsdebatt inte vill sätta ett exakt mål för detta är rätt naturligt. Man måste föra diskussioner med andra medlemsländer, se om det är möjligt att bygga koalitioner och se om det finns möjlighet att göra detta utan att andra mål ställs åt sidan.

Det andra vi rimligen ska göra är att gradvis skärpa kraven så att vi får en utfasning av investeringar i fossilbaserade energislag. Det mest naturliga vore självklart att skärpa kraven om vilka länder som har möjlighet att låna till att ersätta fossilbaserad kraft med ny fossilbaserad kraft. Det är vad det handlar om, nämligen att avveckla kolkraftverk, ersätta dem med det mest effektiva också ur klimatsynpunkt och bara i de fall där man inklusive kostnaden för koldioxidutsläppen kan hävda att det är det enda hållbara alternativet. I den typen av fall får EIB göra investeringar i kolkraft. Givet att vi har samordningsmål kan man överväga om det inte är möjligt att skärpa kraven på vilka länder som kan få genomföra den typen av projekt.

Sverige är inte ensamt majoritetsägare i EIB, och det råder inte en ordning i Europa där ett land, särskilt inte ett litet land, dikterar villkoren för de andra. Vi måste bygga koalitioner, och det måste vi göra genom att noggrant överväga vilka alternativ vi har. Jag kan i arbetet med EIB:s politik se två uppenbara vägar framåt. En är att skärpa kraven på hur mycket som är förnybart, och en annan är att skärpa kraven på i vilka fall man kan tänka sig att tillåta koldioxidbaserade ersättningsinvesteringar. Det skulle naturligtvis bidra till att ytterligare förstärka klimatpolitiken och därmed närmare nå det mål som vi delar om en uthållig utveckling av klimatfrågan.

Prot. 2011/12:77
28 februari

Svar på
interpellationer

Det vore naturligt om vi kunde dela uppfattning om att arbetet i EIB ska gå i den riktningen. Att bara resa sig upp och säga att EIB inte får göra några investeringar i fossilbaserade energiformer alls – nu, stopp! – innebär att det finns ingen möjlighet att nå en majoritet i EU för detta. Det är för att det finns länder som har en ekonomisk utvecklingsnivå som är väsentligt lägre än Sverige och där frågan om sammanhållning och välfärd är betydligt mer pressande.

Därför är det naturligt att vi försöker hitta pragmatiska steg framåt för att skärpa kraven, öka på det förnybara, minska på det fossilbaserade, och göra det på ett sådant sätt att vi inte bara ställer krav utan faktiskt också når resultat. Det ska vi försöka uppnå.

Anf. 58 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag önskar att jag kunde hålla med Anders Borg om att vi har ett gemensamt engagemang i klimatfrågan. Jag har dock som personlig ingång att det är genom handling man visar sitt engagemang, och tyvärr är det uppenbart att vi inte har en gemensam syn på vilka handlingar som är nödvändiga.

Jag har åsikten att om ingen vid ett bord för fram det som enligt vetenskapen och expertisen är nödvändigt att göra kommer de beslut som fattas vid bordet aldrig någonsin att kunna bli tillräckligt bra. Det skulle kunna vara Sveriges roll att vid dessa bord lyfta fram det som internationella energioorganisationer har sagt. Efter 2017 finns det inte utrymme för att investera i nya kolkraftverk. Är det inte rimligt att EIB också får ta del av den informationen och att Sverige kan lyfta fram det perspektivet?

Den här debatten har visat hur regeringens beklagliga klimatpolitik ser ut i verkligheten. Regeringen med Anders Borg i spetsen har hela tiden försökt driva igenom budskapet att det inte spelar så stor roll vad vi gör i Sverige. Det är genom internationella insatser vi kommer att få genomslag, och det är där vi kan få till en stor förändring. Det är ett förföriskt budskap: Vi behöver inte göra jobbet på hemmaplan utan kan driva klimatprojekt utomlands och därmed ändå ta vårt ansvar för det globala klimatet. Så har det låtit hela tiden från Anders Borg och regeringen.

Fru talman! Nu ser vi resultatet. Nu ser vi hur utsläppen i Sverige ökar. De ökade med 11 procent förra året. Samtidigt kan vi nu följa upp hur regeringen verkligen har agerat utomlands, där man har haft möjligheten att påverka investeringar.

I Europeiska investeringsbanken, där Anders Borg själv sitter i högsta styrelsen, har investeringarna i kolkraft och andra fossila energislag nästan dubblats under de senaste åren. EIB har under Anders Borgs överinseende investerat i kolkraft i Slovenien, Tyskland och Polen. Syrien, Egypten och Tunisien har fått fossila investeringar. Huvuddelen av EIB:s energitulning går till fossil energi. I Världsbankens styrelse har han ställt sig bakom ett lån till ett enormt kolkraftverk i Sydafrika, vilket nästa interpellationsdebatt kommer att handla om.

Sanningen är att regeringen trots sina stolta ord inte bedriver en fungerande klimatpolitik vare sig i Sverige eller i andra länder. Regeringen står helt naken i klimatpolitiken. Den här debatten har tydligt visat det, och det tackar jag Anders Borg för.

Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Sverige gör mer än praktiskt taget alla andra länder i klimatfrågan. Vi har den högsta CO₂-skatten i Sverige. Vi är nästan ensamma i världen om att ha en så hög CO₂-skatt. Vi har minskat undantagen, särskilt den dieselåterbetalning som Socialdemokraterna och Miljöpartiet drev igenom tidigare. Med bidragen till de internationella åtagandena har vi större klimatfinansiering än praktiskt taget något annat EU-land. Vi gör insatser i EIB:s styrelse för att ytterligare förstärka detta.

Detta gör vi på område efter område i EU. Jag kan inte se någon grund för Per Bolunds anklagelser om att vi inte handlar. Det är alldeles uppenbart att Sverige tar på sig väldigt stora åtaganden internationellt och hemma, och så ska det vara. Jag är inte skiljaktig mot Per Bolund om hur det ska vara. Sverige ska göra mer både internationellt och hemma, och det gör vi. Jag kan inte förstå varför vi ska föra en debatt med utgångspunkt i ett förnekande av det enkla förhållandet att Sverige för den kanske ambitiösaste klimatpolitiken av alla länder. Men det är naturligtvis bra om andra länder vill konkurrera om den posten. Vi kan se länder som följer oss när det gäller koldioxidbeskattning, klimatfinansiering och insatser, och det är bra.

När det gäller EIB:s målsättningar är det viktigt att konstatera att det har skett framsteg. Hälften av energiutlåningen sker i dag i förnybar energi och energieffektivisering. Det är en betydande förbättring mot hur det var för ett antal år sedan. Det är en mycket kraftig ökning, som jag tidigare redovisat. Vill vi förstärka det ytterligare? Ja. Vill vi skärpa de kraven tydligt för att det ska bli mer förnybar energi som finansieras av EIB? Ja. Vill vi begränsa möjligheten att ersätta fossilbaserad kraft med fossilbaserad kraft? Ja. Vi vill skärpa de villkoren, och det är det vi ska arbeta för. Men vi ska göra det på ett sådant sätt att vi bygger en gemensam majoritet i EIB, så att vi inte fastnar i att ställa krav som inte får något praktiskt genomslag i den verksamhet man bedriver.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2011/12:208 om Världsbankens lån till Sydafrika för att bygga kolkraftverk

Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (M):

Fru talman! Bodil Ceballos har frågat mig hur jag avser att följa upp Världsbankens lån till ett kolkraftverk i Sydafrika inom ramen för utvärderingen av Sveriges politik för global utveckling och i dialogen med Världsbanken. Vidare har Bodil Ceballos frågat mig om det svenska stödet till lånet överensstämmer med utvecklingspolitiken samt hur Sverige verkar för samstämmiga regler i internationella finansiella institutioner.

I överensstämmelse med den svenska utvecklings- och klimatpolitiken verkar Sverige aktivt för att de aktuella institutionerna ska fortsätta att utöka sin utlåning till förnybar energi och främja globala utsläppsminskningar. Regeringen verkar också för att rigorösa miljökrav ska ställas på utlåningen. Samtidigt kan det finnas enskilda fall där det, efter

en noggrann prövning av alternativ, är motiverat att finansiera även icke förnybar energi.

Tillgång till energi är en förutsättning för tillväxt och fattigdomsbekämpning. Syftet med lånet till kolkraftverket i Sydafrika är att stödja ett land och en region med stort behov av säker energi för utveckling och fattigdomsminskning. Världsbanken och Sydafrika har bedömt att det enda ekonomiskt hållbara alternativet för att den närmaste tiden kunna förse regionen med nödvändig energi är att använda kolkraft. Lånet innefattar också investeringar i förnybar energi och energieffektivitet.

Regeringen anser att resultatuppföljning och projektutvärdering är mycket viktigt. Världsbankens ledning har ännu inte redogjort för sin inställning till den av Bodil Ceballos nämnda utvärderingen av om banken vid projektet i Sydafrika följt sina interna riktlinjer. När så sker kommer regeringen att ta ställning till rapportens slutsatser och ledningens svar och avgöra hur de ska följas upp.

Regeringen redovisar löpande, via flera kanaler, sin verksamhet i Världsbanken. Sveriges agerande i internationella finansiella institutioner redovisas återkommande i en skrivelse. Regeringen avser att under våren 2012 överlämna en sådan skrivelse som omfattar 2010 och 2011 till riksdagen.

Anf. 61 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansminister Anders Borg för svaret, även om jag inte kan påstå att det är ett svar på mina frågor. Jag ser detta icke-svar som en bekräftelse på min farhåga att politiken för global utveckling, PGU, inte är känd eller åtminstone inte prioriteras av finansministern, trots att den enligt riksdagsbeslut ska genomsyra alla verksamhetsområden.

Jag frågade till exempel finansministern om regeringen inom ramen för den resultatrapportering av PGU som är på gång kommer att redogöra för resultaten av satsningen på kolkraftverket i Sydafrika. Det gjorde jag med anledning av vad som framkommit om projektets överensstämmelse med Världsbankens egna regler och i förlängningen med den svenska riksdagens politik för globala utmaningar och regeringens egen skrivelse *Att möta globala utmaningar*. Jag ser inga hinder för regeringen att besluta att resultatet av kolkraftverksbygget ska redovisas utifrån ett svenskt PGU-perspektiv även innan Världsbanken tagit ställning till sina egna tillkortakommanden.

Jag frågade också om finansministern kommer att ta initiativ till att den svenska politiken för global utveckling följs då Sverige röstar i Investeringsbanken i framtiden, men har inte fått något som helst svar på det. Om det är inbakat i svaret är det så väl dolt att jag inte hittar det.

Fru talman! Det duger inte att Sverige med sitt historiskt goda rykte i miljö- och klimatsammanhang och i solidaritetssammanhang inte följer sin egen politik utan anpassar sig till Världsbankens mycket lägre krav. Den svenska politik vi beslutar om i Sveriges riksdag gäller för Sveriges agerande även utanför landets gränser, i synnerhet när det handlar om beslut om global politik. Det är därför helt obegripligt att Sverige var ett av de länder som aktivt röstade ja till det mycket kontroversiella beslutet att bevilja nämnda lån. Ni kunde åtminstone ha lagt ned den svenska rösten för att kunna gå därifrån med hedern någorlunda i behåll.

Finansministern hänvisar till att ”Världsbanken och Sydafrika har bedömt att det enda ekonomiskt hållbara alternativet för att den närmaste tiden kunna förse regionen med nödvändig energi är att använda kolkraft”. Jag menar att det är ett oerhört kortsiktigt tänkande av både Världsbanken och regeringen. Svensk utrikespolitik verkar vara helt avhängig våra egna handelssyften, och det är den enda röda tråd jag kan hitta i svensk utrikespolitik i dag i praktiken, trots vackra ord om mänskliga rättigheter.

Fru talman! Varför är det då kortsiktigt? För det första tar det tid att bygga detta gigantiska kolkraftverk. Därefter kommer det att användas under mycket lång tid för att över huvud taget vara långsiktigt hållbart ekonomiskt. Det handlar alltså inte bara om att hitta ett alternativ för den närmaste tiden.

Jag undrar på vilket sätt ministern anser att det är hållbart att lösa energiproblemen den närmaste tiden genom att bygga in sig i ett mycket mångårigt projekt som grundar sig på det ur klimatsynpunkt värsta fossila bränslet, samtidigt som vi vet att isarna vid polerna smälter med en förfärande hastighet och kan komma att lägga stora landmassor och hela länder under vatten, kanske redan innan kraftverket hunnit betala sig. Det kallar inte jag att ta ansvar.

Jag undrar också hur regeringen kan påstå att kraftverket leder till fattigdomsbekämpning när fattiga människor berövas sitt vatten, som i stället behövs till kraftverket. Ni sade ja till lånet på väldigt lösa boliner utan att ha fått ta ställning till en välunderbyggd miljökonsekvensbedömning.

Hur stämmer det med regeringens egna ambitioner att lägga Sveriges utsläppsminskningar utomlands i stället för här hemma? Hur väl stämmer det överens med regeringens egen skrivelse om att möta globala utmaningar, som tar upp både klimatanpassning och globala utsläppsminskningar som centralt för fattigdomsbekämpningen? Är det kanske regeringens mening att med ena handen bevilja lån till ökade utsläpp och med den andra bygga vallar längs Sydafrikas kuster som skydd mot ett annalkande hav?

Det hänger inte ihop. Det är inte konsekvent. Mina frågor till finansministern kvarstår.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.00 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Svar på
interpellationer

Anf. 62 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss återuppta denna viktiga debatt om klimatfrågan.

Jag vill nyansera Bodil Ceballos bild av svensk klimatpolitik några grader.

Låt oss till att börja med konstatera att under de snart mer än fem år som jag har hållit på med världsbanksfrågorna är det alldeles uppenbart att Sverige och de nordiska länderna är de länder som går i fronten i klimatfrågan. Det är vi som ständigt återkommer till den. Det är vi som ger stöd när bankledningen jobbar i den riktningen, det är vi som har varit pådrivande för att IFC och andra organisationer ska jobba med förnybar energi, så jag kan helt enkelt inte dela bilden att Sverige skulle vara passivt i Världsbanks- och utvecklingsfrågorna när det gäller klimatfrågan.

Vi kan agera med kraft utifrån att Sverige på många områden framstår som ett föregångsland när det gäller klimatpolitiken på grund av att vi under lång tid har jobbat med detta, på grund av att den förra regeringen har gjort insatser och på grund av att den här regeringen har gjort insatser.

Nu tycker jag dock att frågeställningen blir lite annorlunda när det gäller ett kolkraftverk i Sydafrika. Sydafrika har en befolkning på 50 miljoner. Av dem lever i runda slängar tio miljoner på mindre än 1 dollar om dagen. Sammanlagt lever nästan 20 miljoner människor på mindre än 2 dollar om dagen. Då är ändå Sydafrika ett av de rikaste länderna i den del av Afrika som ligger söder om Sahara och spelar en avgörande roll för utvecklingen i praktiskt taget alla länder i södra Afrika.

Jag tycker nog att utvecklingsmålen också måste få väga tungt i de här sammanhangen. Sydafrikanerna själva är väldigt tydliga med sin prioritering. De vill ha energi, och de vill använda den här typen av teknik.

Då kan man naturligtvis säga: Ni borde inte använda kolkraft. Ja, det är naturligtvis en synpunkt som jag kan dela, men jag tycker nog att vi ska börja med att rikta den till de länder som bäst förtjänar den. Det är inte Afrika som har byggt upp de koldioxidutsläpp vi har. Det är inte Afrika som har de ekonomiska resurserna att göra detta utan att det drabbar utvecklingsfrågor. Det är mycket, mycket rimligare att länder som Tyskland, övriga Västeuropa och industrivärlden tar ett tungt ansvar för att fasa ut den här typen av teknologi.

Naturligtvis ska vi pådrivande också för att Afrika, med de förutsättningar man har vad gäller både vindkraft och solkraft, ska ha möjligheter att gå över till förnybara energikällor. Men jag tycker att det vore en dålig signal till sydafrikanerna att säga att vi överprövar deras bedömning, att vi tror att de inte är kapabla att väga olika mål mot varandra och att vi därför bestämmer oss för att ta avstånd från att de vill förstärka sin energiproduktion.

Naturligtvis ska vi bedriva klimatpolitik. Naturligtvis ska vi ta ett stort ansvar. Jag är den första att tycka att det är bra att Sverige tillhör toppländerna när det gäller att bidra till klimatfinansiering. Men vi måste

också visa en respekt för att utvecklingsländerna själva har en förmåga att väga olika mål mot varandra.

Sitter man i en regering i ett land med uppemot 20 miljoner människor som lever på under 2 dollar om dagen är det alldeles självklart att utveckling, tillväxt, jobb och sysselsättning är väldigt viktigt. Jag har stor förståelse för att vi sedan också ska försöka påverka Sydafrika och andra afrikanska länder att jobba mer med förnybar energi, men vi måste väga av det här på ett balanserat sätt.

Naturligtvis ska vi följa upp den här investeringen. Vi har fått vissa indikationer på att det finns en del förhållanden kring kolkraftverksbygget som man naturligtvis måste noggrant granska, därför att det måste också finnas en klimatområde i den här typen av investeringar. Man måste granska att det är så effektivt som möjligt och att det sker med respekt för människor som är beroende av vatten och annat i området.

Men jag tycker nog att det är uppenbart att kraven ska ställas först på dem som har mest. Europa och USA måste gå i första varvet här. Sedan ska vi naturligtvis också hjälpa och underlätta för utvecklingsländer att förena klimat- och utvecklingsambitioner.

Anf. 63 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Finansministern säger att han vill nyansera diskussionen några grader. Jag menar att om vi följer den politik som jag och Miljöpartiet företräder kommer vi att sänka graderna när det gäller uppvärmningen. Men om vi följer regeringens politik riskerar vi att höja graderna väldigt mycket.

Varför ska vi då tänka annorlunda när det gäller Sydafrika och inte respektera det som den sydafrikanska regeringen har bestämt att man ska göra för att minska fattigdomen?

Jag hade diskussioner med många parlamentariker från Sydafrika i Sydafrika väldigt kort tid innan det här beslutet fattades. Jag är med i den svenska WEPA-sektionen, och vi hade ett rådsmöte i Kapstaden. De sydafrikanska parlamentarikerna var väldigt nöjda med att de hade beslutat att skapa ett fossilfritt Sydafrika. Det går verkligen stick i stäv med det som den sydafrikanska regeringen sedan har gjort, så jag kan inte hålla med om att det här var det som var det bästa för Sydafrika. Dessutom har man kört över de sydafrikanska folkvalda.

Finansministern säger i sitt svar att i överensstämmelse med den svenska utvecklings- och klimatpolitiken ska Sverige aktivt verka för att bankerna ska fortsätta att öka sin utlåning till förnybar energi och främja globala utsläppsminskningar. Det är väldigt bra. Ni verkar också för att rigorösa miljökrav ska ställas på utlåningen. Men det som jag undrar är när ni så fall började göra det i praktiken, för det har ju varit tanken hela tiden. Jag har förväntat mig att regeringen gör så, och jag blev därför oerhört besviken när ni fattade det här beslutet som går i helt motsatt riktning.

Ni säger också att man kan frånga principerna efter en noggrann prövning. Då undrar jag hur prövningen gick till i det här fallet, för att någon ordentlig miljöprövning inte gjordes har vi redan kunnat konstatera. Det innebär att ni fattade beslut på dåliga underlag, och det tycker inte jag är acceptabelt.

Herr talman! Lånet till kraftverket är ansvarslöst om man tänker på kommande generationer. Och jag vill mycket tydligt tala om för finansministern att den klimatpolitik som Sveriges regering för är både oansvarig och kontraproduktiv. Den leder till ökade möjligheter att exploatera olja i till exempel Arktis, och den leder till byggande av kolkraftverk.

Som jag ser det ser Sveriges regering till ekonomiska intressen och lämnar de ekologiska intressena och ansvaret att överlämna en beboelig planet till kommande generationer därhän.

Ni säger att ni ska bidra till minskningar utomlands för att slippa ta itu med de egna utsläppen i Sverige, och så gör ni så här i alla fall. Det är ofattbart och upprörande. Ni ökar faktiskt utsläppen både här och där. År 2010 ökade de svenska utsläppen med 11 procent.

Det handlar om att se hela bilden i stället för varje del för sig, och det handlar om att vara ett föredöme, det som vi tidigare har varit, i stället för att kompromissa ned de egna ambitionerna till andra länders nivåer. Bara genom att gå före kan vi motivera andra.

Herr talman! I dag var biståndsmministern i utskottet för att berätta om planeringen inför Rio + 20. Ett av de förslag som hon tog upp var utfasningen av subventioner till fossila bränslen, och det bara några år efter att ha stått här och försvarat lånet till Sydafrika. Vi talade också om EU:s politik för global utveckling, som också ska genomsyra alla politikområden men som i praktiken inte heller gör det. Varför? Jag tror inte att det beror på att biståndsmministrarna inte vill det, utan att det är ni andra som skyfflar frågan tillbaka till dem, och det är inte okej.

När jag skrev den här interpellationen till just finansministern kom den tillbaka med en fråga om det inte var till biståndsmministern den skulle egentligen. Men mitt svar var nej, därför att biståndsmministern kan redan frågan om politik för global utveckling men inte ni andra.

Anf. 64 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Sverige är pådrivande i klimatfrågorna. Vi har under den tid som jag har varit finansminister varit pådrivande i såväl EU som Världsbanken, IMF, EFC, EIB och alla de olika institutioner där vi är verksamma inom klimat- och utvecklingsfrågor. Det finns inte något land som tydligare har drivit detta än de nordiska länderna och den nordisk-baltiska valkretsen som vi ingår i. Det gäller från Världsbanken till FN och Rio + 20. Det finns inte någon grund för att hävda att vi skulle ha minskat ambitionerna i klimatpolitiken.

För mig blir den anklagelsen helt främmande eftersom jag har suttit i Världsbankens styrelse det senaste året. Det är Sverige och de nordiska länderna som tar det tunga ansvaret. Att hävda något annat är inte en rimlig beskrivning av verkligheten. Man skulle önska att andra ville göra mer och att vi kunde få större genomslag för det vi driver men att ge bilden av att Sverige inte tar ansvar är inte rimligt.

Innan hade jag en debatt mer Per Bolund om EIB och kolkraftverk i Europa. Det är en mycket rimligare kritik än kritiken mot att man bygger kolkraft i Sydafrika. Vi talar om ett land med 5 miljoner hivsmittade människor och nästan 20 miljoner människor som lever på under 2 dollar om dagen.

Vi talar ofta om Gini-koefficienten. Sydafrika har nästan dubbelt så hög Gini-koefficient som Sverige. Det är enorma ekonomiska skillnader.

De människor som lever under knappa förhållanden har mycket begränsat ekonomiskt välfärdsutrymme för att forma sin framtid.

Då väljer den sydafrikanska regeringen efter noggranna ekonomiska överväganden tillsammans med Världsbanken att landa i att man vill bygga detta kolkraftverk.

Jag hade givetvis önskat att vi hade hittat annan energiproduktion, sol och vind, som hade gjort detta rimligare. Sverige har dock och ska ha en nära relation med utvecklingsländer som inte bygger på att vi bara ger pekpinnar utan också lyssnar till dem.

Det är uppenbart att sydafrikanerna har gjort sitt val och att vi då skulle bidra till att försöka stänga Världsbanken som finansieringskälla för dem är inte rimligt.

Det måste vara så att de som har mest tar störst ansvar för att återställa de koldioxidutsläpp som kommer från den industrialisering som vi i västvärlden har genomdrivit.

Vi ska ta ett stort klimatansvar, men jag är inte beredd att underkänna den sydafrikanska regeringens egen prövning i denna fråga.

Det är klart att vi ska vara pådrivande, och det är vi på CO₂-skatteområdet, i det vi gör själva, i det vi driver i EU vad gäller energiskatterediktiven och i det vi talar om med andra länder. Vi har tagit bort en del av undantagen som tidigare fanns, och det ska vi fortsätta göra så att alla delar av ekonomin ska bära sitt ansvar. Vi är pådrivande i EU för att man ska förstärka både klimatfinansiering och klimatmål, och det ska vi också vara i Världsbankssammanhang.

Det betyder dock inte att vi kan titta på enbart ett mål. Vi måste också väga in utvecklingsfrågorna. Sydafrika är som sagt ett land där uppemot 20 miljoner människor lever på mindre än 2 dollar om dagen. Då måste vi ha respekt för att man också prioriterar ekonomisk utveckling.

Anf. 65 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Att prioritera utvecklingsfrågorna är just det som politiken för global utveckling handlar om. Men när man prioriterar utvecklingsfrågorna får man inte göra det på ett sådant sätt att utvecklingen går bakåt. Det menar jag att kolkraftverket i Sydafrika leder till på sikt, inte i dag eller i morgon men lite längre fram.

Det är bra att Sverige är pådrivande. Jag vet att Sverige är pådrivande, men varför stannar det vid vackra ord på papper? Det måste ske något i praktiken.

Jag förstår fortfarande inte hur den svenska regeringen kunde säga ja till ett sådant kontroversiellt projekt som kolkraftverket i Sydafrika när till och med USA lade ned sin röst för att man ansåg att det inte var lämpligt att bygga.

Kol är det värsta bränslet av alla fossila bränslen. Ska man fortsätta använda fossila bränslen kan man väl använda gas och bygga ett gaskraftverk. Det är åtminstone bättre än kol.

Det var också i strid med vad parlamentet uttalat. Hur ska vi tolka det om regeringen säger en sak som strider mot parlamentet?

Det är bra att ministern säger att vi ska börja här hemma, för det har vi inte gjort utan precis tvärtom.

Vi ska också vara pådrivande på CO₂-skatteområdet. Då vore det bra om ministern kunde tala med de moderata riksdagsledamöter som driver

en stor kampanj där de beskyller Miljöpartiet för att införa straffskatter och att annat och att vi kommer att ta död på landsbygden på grund av CO₂-skatten.

Det vore alltså bra om man samordnar politiken mellan regering och riksdag även här i Sverige.

Anf. 66 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss notera att ett antal länder röstade nej till att Sydafrika skulle få göra detta. Det var USA, Storbritannien och en handfull andra. Har de avstått från kolkraft? Släpper de ut mindre koldioxid per invånare än vad Sydafrika gör? Nej. Det här är länder som själva är djupt beroende av kolkraft och som har ytterst lite förnybar energi. Storbritannien är kanske ett av de europeiska länder som har mest eget arbete att göra på kolkraftsområdet.

Det är inte Sydafrika som har släppt ut kol i Europa, utan det är Storbritannien och ett antal industriländer som har gjort det.

Sydafrika är ett rikt land för att vara ett afrikanskt land, men trots det lever strax under 40 procent på under 2 dollar om dagen. Jag känner en djup respekt för att regeringen i Sydafrika måste göra vad man kan för att lyfta människor ur fattigdom och erbjuda utveckling. Det är närmast otänkbart att det ska ske utan att man också får en möjlighet att släppa ut större mängder koldioxid. Att Sydafrika skulle kunna öka sin industriproduktion med 5–10 procent per år i ett par decennier utan att det får effekter i termer av ökad energiförbrukning är inte realistiskt.

Det är därför vi rika länder måste ta ett större ansvar för att hantera denna typ av frågeställningar. Vi ska stötta och hjälpa, och när det finns ny teknik och en möjlighet att erbjuda sol- och vindkraft för utvecklingsländerna på ett bra sätt ska vi självklart göra det och vara generösa med det.

Vi ska dock vara ödmjuka inför att Sydafrika står inför mycket tuffare politiska avvägningar än vad vi gör och visa respekt för att de också har kompetensen och förmågan att göra den samlade bedömningen.

Jag avslutar med att tacka för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2011/12:234 om jobbkrisen och nya bidragstagare

Anf. 67 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig genom vilka ekonomisk-politiska åtgärder jag avser att vända det som han beskriver som en ökning av bidragsberoendet och skapa förutsättningar för fler jobb.

Den finanskris som slog mot Sverige 2008 orsakade det kraftigaste internationella tillväxtfallet vi upplevt sedan andra världskriget. Det ekonomiska läget i vår omvärld är fortsatt allvarligt med tydliga risker. Skuldskrisen väntas dämpa utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden.

Sverige har samtidigt en stark position. Ordning och reda i de offentliga finanserna gör att vi har utrymme att föra en aktiv politik medan skuldtungda länder tvingas skära ned på jobb och välfärd.

Låt mig ändå konstatera hur Sverige skiljer sig från övriga EU-länder. Sverige hör numera till de länder i EU som har lägst arbetslöshet. År 2005 låg Sverige på 14:e plats; nu ligger vi på 7:e plats.

Regeringen menar att bidragsberoende är när en person inte kan försörja sig på egen hand utan är beroende av olika transfereringssystem för sin försörjning. Trots skuldkrisen har detta utanförskap, mätt som helårsekvivalenter, minskat med 164 000 personer sedan 2006 tack vare arbetslinjen.

Full sysselsättning är fortsatt ett av regeringens främsta mål. Regeringen tänker fortsätta att driva en politik där det lönar sig att arbeta och som stärker personer som står långt från arbetsmarknaden.

Regeringen har sänkt arbetsgivaravgifter och gjort det mer lönsamt att arbeta. Vi satsar på utbildning och genomför stora reformer när det gäller gymnasieskolan. Vi gör allt detta för att människor ska komma närmare arbetsmarknaden.

Mot detta står åter en opposition som hellre vill höja bidragen. Det är inte att ta ansvar för svensk ekonomi.

Anf. 68 PETER PERSSON (S):

Herr talman! De framgångar vårt land haft när det gäller ekonomisk utveckling som inneburit frihet för samhälle och människor bygger på en socialdemokratisk politik som i grunden har skapat full sysselsättning men också ett tryggt samhälle där vi vid oförutsedda händelser som ingen av oss önskar, arbetslöshet eller sjukdom, kunnat ta del av trygghetssystem. Det har inte handlat om en minimistandard, utan man har kunnat upprätthålla en god inkomst.

Det har inte varit ett bidrag, utan en försäkring som vi alla solidariskt betalar. Vi har inte betalat premien efter vilken risk vi har att hamna i arbetslöshet eller sjukdom. Vi har betalat den solidariskt och fördelat den på ett rättvist sätt. Så har den svenska modellen sett ut.

Moderaterna pratade fram massarbetslöshet och utanförskap. Jag konstaterar att förvärvsfrekvensen är lägre i dag än när den moderatledda regeringen tillträdde 2006. Arbetslösheten är högre. Det som skulle lösa samhällsproblem med sysselsättningen var att attackera den svenska modellen. Vi skulle inte ha råd med arbetslöshetsförsäkringen, utan vi skulle skapa incitament, stimulanser, för att man skulle kliva från arbetslöshet till sysselsättning. Sådan är Moderaternas världsbild: Du är arbetslös för att det är kul.

Man trodde att jobben skulle bli fler genom att man sänkte arbetslöshetsförsäkringen kraftigt. Så har det inte blivit. Det är fler arbetslösa, och det är fler arbetslösa som lever i otrygghet. Det som är den stora otryggheten är när man ramlar ur försäkringssystemen, hamnar på kommunens socialkontor och knackar på dörren och redovisar vad man har i plånboken. Man blir av med bilen och sommarstugan och den lilla besparing man hade tänkt använda till 60-årsdagen.

Så ter sig verkligheten för allt fler människor i vårt land, Anders Borg. Ni har tvingat människor bort från en generell välfärdspolitik och bort från en solidarisk riskfinansiering. De som drabbas av arbetslöshet

eller sjukdom får bära det fulla ansvaret. Kostnaderna för försörjningsstöd och trycket på Kommunsväriges utgifter ökar, vilket innebär att det är barnen i förskolan och skolan och äldre i äldreboenden som får vara med och betala den politik som plågar både enskilda som har slagits ut ur välfärdssystemen och kommuner som har fått ökat tryck på utgifter.

Tycker du, Anders Borg, att det är en acceptabel utveckling? Vad tänker du göra för att bryta det nya stora bidragsberoende vi har i Sverige i form av försörjningsstöd i spåren av era förstörda generella trygghets-system?

Anf. 69 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret på interpellationen.

En finanskris slog mot Sverige 2008, konstaterar finansministern i svaret. Det är naturligtvis ett korrekt konstaterande. Finansministern har varit finansminister i en regering sedan 2006; det är snart sex år. Sitter man i en regering och är man finansminister har man att ta ansvar för ett land när det går bra och när det går dåligt. En regering kan naturligtvis inte regera bara i goda tider. Väljarna har rätt att ställa krav på att regeringen ska klara av att regera även i dåliga tider. Därför räcker det inte att konstatera att Sverige har haft en högkonjunktur eller lågkonjunktur och att det skulle motivera att man som politiker och ansvarig beslutsfattare inte kan påverka situationen. Det är den bild finansministern försöker ge. Man kan undra varför man som väljare skulle rösta på en finansminister som flyger som ett rö för vinden.

Man kan påminna om Svenskt Näringslivs så kallade rekryteringsenkät. I sin egen rekryteringsenkät säger Svenskt Näringsliv att man på grund av regeringens misslyckade jobbpolitik missade 30 000 rekryteringar år 2009, när lågkonjunkturen var som värst. Finansministern har naturligtvis ansvar för att man för en politik som gör att Svenskt Näringsliv misslyckas med 30 000 rekryteringar trots hög arbetslöshet. Därigenom försämras Sveriges relativa läge.

Det kan naturligtvis ha visst intresse att Sverige har gått från 14:e till 7:e plats när man jämför EU-länder. Finansministern briljerar med att laborera med statistik och bolla med äpplen och päron. Om sjunde plats innebär 8 procents arbetslöshet, är det okej för finansministern? Är man nöjd och belåten? Ser inte finansministern något som helst problem? Om finansministern är seriös med att full sysselsättning är regeringens främsta mål och ser att arbetslösheten ligger på 8 procent, är finansministern nöjd med den förda politiken? Finns det minsta lilla gnutta självkritik eller självvransakan? Finns det verkligen fog för den ståndaktiga, kanske lite imponerande Bagdad-Bob-mentaliteten, att det inte finns några problem och att allt är bra? Finns det inte minsta lilla gnutta tvivel hos finansministern när det gäller den förda politiken som ingen mer än finansministern hävdar fungerar?

Man säger att det inte går att mäta effekten av jobbskatteavdragen. Det är ju en av de bärande delarna i finansministerns politik. Försämringsarna i a-kassan har inte gjort att fler arbetslösa har valt att inte vara arbetslösa eftersom de inte har det valet. Det är därför det finns anledning att efterfråga något litet mått av eftertankens kränka blekhet. Det må vara hänt att vi bara är på sjunde plats i EU. Finansministern kanske är nöjd med det. Men det innebär att finansministern i dag sänder signalen att

Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret på en bra interpellation från Peter Persson. Vi har ju nyligen debatterat en interpellation som hade ett annat fokus, men egentligen handlade om den ekonomiska politik som finansministern bedriver.

Eftersom liknande svar fanns med även i den tidigare interpellationen skulle det vara intressant om finansministern kunde precisera sig. I svaret står det: Regeringen menar att bidragsberoende är när en person inte kan försörja sig på egen hand utan är beroende av vissa transfereringssystem för sin försörjning.

Bidragsberoendet har ökat, säger Peter Persson. Med det menar han att den andel personer som är beroende av försörjningsstöd, det vill säga socialbidrag, har ökat. Det visar Sveriges Kommuner och Landstings undersökning.

Det vore intressant om regeringen kunde precisera vad bidragsberoende är. Är det att vara beroende av föräldraförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring? Är det vad regeringen avser med ”beroende av vissa transfereringssystem för sin försörjning”? Det här är en del av socialförsäkringarna.

65 000 har blivit utförsäkrade med regeringens politik, och 120 000 arbetslösa står utan arbetslöshetsförsäkring. Dessa personer, som inte har rätt till sjukförsäkring eller a-kassa, hänvisas till försörjningsstöd, det vill säga socialbidrag.

I regeringens svar står det vidare att man tänker driva en politik där det lönar sig att arbeta och som stärker personer som står långt från arbetsmarknaden. Jag antar att man syftar på fas 3 där 30 000 är inskrivna. Det är en av Sveriges största arbetsgivare – större än Posten AB. Hur stärker det personer som står långt från arbetsmarknaden att de blir inlåsta i fas 3? Vad är syftet? Hur ökar man deras chanser att ta sig ur transfereringssystemen? Hur ser regeringen på dessa transfereringssystem?

Är det ett bidrag att ha föräldraförsäkring? Är det ett bidrag att ha en arbetslöshetsförsäkring? Är det ett bidrag att ha sjukförsäkring? Att ta del av de försäkringar som vi själva är med och bidrar till att finansiera, är det att vara bidragsberoende?

Om regeringen anser att oppositionen vill höja bidragen, tycker ministern att det är ett problem att höja ersättningen i föräldraförsäkringen? Det är viktigt att få reda på det eftersom det finns förslag om det.

Om regeringen inte tycker att det är bra att personer lever på bidrag, hur kommer det sig då att regeringen för en politik som innebär att fler i Sverige är beroende av socialbidrag?

Anf. 71 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag har den största respekt för den som hittar en enskild företeelse som man känner en stor vikt av att sätta fokus på, eller för all del för den som brinner för en särskild fråga och återkommande tar upp den frågan. Jag förstår också den och har respekt för den som har en

*Svar på
interpellationer*

vision om en annan ordning och en idé om ett annat system. Jag respekterar det.

Det som jag har svårt att acceptera är när man kategoriskt målar upp en bild som om det vore totalt raserat i det här landet, en bild av och en föreställning om att läget skulle vara värre än i de mest drabbade länderna i ett brinnande Europa i krisens spår. Det är en bild som inte alls stämmer med verkligheten.

Sveriges prestationer i detta perspektiv går inte att förneka. Sverige har en av världens mest konkurrenskraftiga ekonomier, ett ökat antal sysselsatta i absoluta tal och ett minskat antal människor i utanförskap genom satsningar på rehabilitering och satsningar och riktade insatser på arbetsmarknadsåtgärder. Sverige har kanske haft de mest stabila finanserna i Europa med låg skuldsättningsgrad och en stabil tillväxt genom hela krisen. Till detta ska läggas att vi har riktat stora satsningar i välfärden genom kommuner och landsting.

Herr talman! Ni har möjlighet att bryta inlägg som kraftigt avviker från ämnet. Jag önskar, herr talman, att ni också hade möjlighet att bryta inlägg som kraftigt avviker från verkligheten. Då tror jag att tonläget kraftigt skulle sjunka från den socialdemokratiska trojkan här i kammaren.

Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss börja med Peter Perssons tal om den socialdemokratiska bedriften med full sysselsättning. När Socialdemokraterna styrde Sverige toppade utanförskapet 25 procent av befolkningen i arbetsför ålder på det mått som den socialdemokratiska regeringen tog fram, lade fast och formulerade mål för. De mål som den socialdemokratiska regeringen formulerade nådde man aldrig. Det har vi gjort. Nu är vi nere på de 800 000 personer som är beroende av sociala transfereringssystem.

Men jag ska inte frånta Socialdemokraterna att de även under sin förra mandatperiod gjorde viktiga insatser som har bidragit till att Sverige står starkt. De sänkte marginalskatterna med ungefär 6 procent genom förslaget om kompensation för egenavgifter. Det var bra. De sänkte marginalskatterna från i snitt 46 procent till 39,8 procent. Det var en bra åtgärd. Det bidrar till att öka sysselsättningen.

De förstärkte kontrollen i a-kassan. Jag satt själv i Ams styrelse under dessa år och följde hur P.-O. Edin och Anders L. Johansson kontinuerligt skärpte kraven på kontroll av att människor faktiskt arbetade.

De stramade upp förtidspensionerna så att man inte längre kunde vara förtidspensionär på samma sätt.

Detta skedde för att Socialdemokraterna i regeringsställning måste erkänna att det finns en avvägning mellan välfärd och arbete. Alltför generösa bidragssystem och alltför svaga drivkrafter leder till att man slår ut jobb i privat sektor och bygger utanförskap.

Nu i opposition är det bara bidragspolitik som gäller. Det är inte en enda åtgärd som förstärker drivkrafterna, inte ett enda bidragssystem, såvitt jag kan minnas, som de kan hålla sig ifrån att förbättra och inte en skatt som de kan hålla sig ifrån att höja.

Vi har haft dessa interpellationsdebatter i olika konstellationer under några år. Låt oss göra en liten uppsummering. Den första anklagelsen

som ni hade var att det skulle bli breda lönesänkningar. Ni talade om lönesänkingspartiet. Jag vet inte hur många interpellationsdebatter som vi har haft om det. Vi har inte haft ett år med lönesänkningar. Vi har haft goda reallöneökningar under dessa år. Det har också tydligt varit så att den kommunala sektorn har haft bättre löneökningar än vad vi har sett generellt.

Sedan fick vi höra att det skulle bli en massiv ökning av socialbidragen när vi drog ned de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna 2006–2007. Det visar sig att socialbidragsberoendet som andel av hushåll nådde sin botten 2007–2008. Sedan steg det något under krisen. Men det ligger i år på en nivå som är lägre än under åtta av de tolv år som Socialdemokraterna styrde. Under åtta av tolv år låg det högre än det som nu beskrivs som social misär. Vi har inte haft den massiva ökning som ni har beskrivit.

Beträffande jobben har Sverige varit ett land som har halkat efter när det gäller jobb och sysselsättning i privat sektor. Nu har de kommit tidigare, snabbare och kraftigare i Sverige än i kanske något annat europeiskt land. Vi har sysselsättningsökningar som ligger väsentligt högre än i Tyskland och andra länder. Det är alldeles tydligt att vi har den lägsta långtidsarbetslösheten, lite beroende på måtten men på det sätt som EU-kommissionen redovisar, i hela Europa som andel av arbetskraften – efter krisen.

Detta har inte visat sig vara den katastrofpolitik som Socialdemokraterna har hävdad. Vi har inte rivit upp det svenska samhället. Vi är fortfarande bland de länder som har den bästa sociala sammanhållningen.

Detta är en förstelning som håller på att ske av Socialdemokraterna. Vi har sagt att vi tror på sammanhållning och att det är ett viktigt värde. I sin iver att vara en så kraftfull opposition som möjligt har Socialdemokraterna intagit positionen att alla bidrag ska höjas, att alla skillnader ska minskas och att varje drivkraft ska bort. De har blivit fördelningstalibaner. Jag ska säga, mina herrar och damer, att det är en valrörelse som jag verkligen välkomnar.

Anf. 73 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att Anders Borg behöver bredda sina historiekunskaper. Han tillbringar för mycket tid i Sofia Arkelstens mycket grunda historieskola. Han tror att Sveriges politiska liv började 1991 när han skrev tal åt Carl Bildt om semestervikarier som pratade upp räntan till 500 procent.

Kom ihåg, Anders Borg, när du försöker lägga socialdemokratin till last att vi inte har stått för full sysselsättning i vårt land, att vi fick ta över ett havererat Sverige. Det tog tid innan vi började komma i gång, och vi fick ned talen med bland annat socialbidrag.

Vi genomförde inte försämringar för att vi inte trodde på människor. Vi fick sanera ekonomin efter er vanskötsel. Så är historien. Du skrev talen. Vi fick fixa till det sedan.

Det stora som du har gjort, Anders Borg, är att du har ökat bidragsberoendet och slagit sönder försörjningssystem.

Jag studerade hur det har varit i min nära omgivning i Jönköpings län. I Jönköpings kommun 2006 var det 126 miljoner i socialbidrag eller försörjningsstöd. Nu är det 145 miljoner. I Nässjö var det en ökning från

14 till 28 miljoner. I Tranås var det en ökning från 14 till 23 miljoner. I Gnosjö var det en 120-procentig ökning, alltså i detta entreprenörstata Gnosjö som ofta beskrivs som föredömligt och är det i många avseenden.

Era förstörda försäkringssystem har lett till att hela Kommunsverige sedan 2006–2007 har fått ökade kostnader för försörjningsstöd. Kostnaderna har ökat från att ha varit nere på 8-miljardernivån till att i dag tangera 12-miljardernivån. Det vet Anders Borg. Detta är det yttersta bidrag som en människa kan få för sin försörjning. Dit har ni plågat människor från välfärdssystem, ty det är ni vann valet hade 70 procent av de arbetslösa a-kassa.

När vi skrev december 2011 hade 36 procent a-kassa. Förutom fruktan för morgondagen och plågan av arbetslöshet plågar ni också människor ekonomiskt. Jag vill vidhålla och lägga fast: Ni har skapat ett ökat och nytt bidragsberoende i vårt land. Ni har misslyckats med ambitionerna när det gäller sysselsättningen.

Förvärvsfrekvensen har minskat, arbetslösheten har ökat och långtidsarbetslösheten biter sig fast. Det mest dramatiska är alla ungdomar som inte har någon försörjning. Reinfeldt ger rådet: Ni får väl gå hem till mamma och pappa. Familjen blir en ny försörjningsinstitution i det Sverige där Moderaterna sviker solidariteten.

Anf. 74 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jag blir lite nervös när vi har en finansminister, ansvarig minister i regeringen, som inte ser några som helst bekymmer med 8 procent arbetslöshet och säger att långtidsarbetslösheten i Sverige inte är något problem. Vi har låg långtidsarbetslöshet, säger Anders Borg.

Herr talman! Bekymret är att alla som följer utvecklingen på svensk arbetsmarknad beskriver just den växande långtidsarbetslösheten. Genom Anders Borgs politik går människor ut i arbetslöshet i en lågkonjunktur, de ligger kvar i arbetslöshet i en högkonjunktur, och de kommer in i nästa lågkonjunktur i arbetslöshet.

Det är just utvecklingen att andelen långtidsarbetslösa växer och att de kommer allt längre från arbetsmarknaden med Anders Borgs politik som alla seriösa bedömare som följer svensk arbetsmarknad är som mest oroade över. Men finansministern är helt oberörd.

Vi har inga problem. Vi har en låg arbetslöshet. Vi har inga problem med långtidsarbetslösheten. Detta är naturligtvis varför finansministern inte kan svara på interpellantens fråga om vad man ämnar göra för att ta sig ur den väldigt svåra situationen.

Finansministern börjar säga att hans politik inte har lett till lönesänkningar. Det är lite lustigt. Om den inte har gjort det har han ju misslyckats. Varför ska man ha differentierade avgifter i a-kassan, Anders Borg? Varför skäller Anders Borg ut SKL:s ombud för att de är dåliga löneförhandlare?

Det är möjligt att Anders Borg inte har nått fram med sin politik. Det är lite det som är poängen i vår kritik här i dag. Det vi har kritiserat Anders Borg för är att han för en politik som han tror ska leda till lönesänkningar och att lönesänkningar ska vara en väg för Sverige ur krisen.

Det är de inte, de kommer inte att vara det, och det kommer aldrig att fungera.

Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det är möjligt att det är mycket roligare att åka på internationella toppmöten än att stå i Sveriges riksdag och ta ansvar för sin politik. Jag tycker ändå att det finns ett allvar i den interpellation som Peter Persson lyfter fram, och det är viktigt att landets finansminister tar frågorna på allvar. I stället ägnar han sig åt att nästan stå och skrika. Ett högt tonläge är tydligen någonting som Anders Borg är bra på.

I söndags uttalade statsministern att lönepolitiken hos LO, TCO och Saco var fel. Det var därför vi hade en hög arbetslöshet. Det var bra att statsministern erkände att det var en hög arbetslöshet. Men att skylla på arbetsmarknadens parter är inte speciellt ansvarsfullt. Regeringen har ansvar för arbetsmarknadspolitiken och borde försöka utveckla den. När man nu har medverkat till att fler är beroende av socialbidrag borde man också ta ansvar för det och försöka svara på de frågor som ställs.

Det är 120 000 arbetslösa som inte har någon a-kassa. Det är 65 000 som är utförsäkrade från sjukförsäkringen. Det är fakta. Jag har ställt frågan hur regeringen ser på transfereringssystemet. Man skriver att människor är bidragsberoende när de har ersättning från föräldraförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring.

Det vore bra om finansministern kan konfirmera här i talarstolen att han ser på ersättningar från dessa socialförsäkringar som bidragsberoende. Det gäller människor som har ersättning från föräldraförsäkringen. Jag är inte säker på att landets föräldralediga uppfattar det så. Det gör de inte ens när de är hemma en dag från jobbet för vård av sjukt barn. Då hamnar de i utanförskap enligt regeringens bedömning.

Man säger sig driva en politik där det lönar sig att arbeta men skickar samtidigt in 30 000 i fas 3 som inte kommer ut därifrån och som inte får en utbildningssatsning. Jag tycker att det är en felaktig politik. Om finansministern nu står bakom den politiken är det viktigt att han också tar ansvar för den och talar om vad han menar med transfereringssystem och bidragsberoende.

Anf. 76 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Vi har både nu och i en tidigare debatt i dag redogjort för vilken politik vi står för. Vi tror på en politik för arbete och på människans kraft. Vi vill inte ge upp om en enda människa. Det är välfärd för mig när alla får chansen inte bara en gång utan kanske ytterligare en gång och en gång till.

I det sammanhanget har vi i Sverige presterat om man jämför med övriga länder i Europa. Vi kan inte förneka att vi har gått igenom ett stålbad i Europa med en finanskris och nu ytterligare en skuldcrisis. Det måste ändå tas med i resonemanget.

Om vi tittar på tiden från 2006 och fram till i dag har vi sett hur sysselsättningen kraftigt har ökat fram till finanskrisen. Det har skett en avmattning i samband med den. Det är inget konstigt i det. Det är tragiskt men fullt förklarligt.

Det är viktigt att ha med sig det när man gör en bedömning av hur politiken har fungerat för att få fler i arbete. Jag vill påstå att det är en politik som har fungerat. Det S står för är att ge upp om människor, cementera fast människor i ett utanförskap och skjuta bort människor från ett deltagande i samhället.

Det var det som hände när S styrde från 90-talet och fram till 2006. Det är dit ni vill tillbaka. När är ni nöjda? Är det när en miljon människor är i utanförskap eller när två miljoner är i utanförskap? Hur många är det ni vill skjuta bort från deltagande?

Ni står för en gammal politik som inte fungerade förut och som inte kommer att fungera framåt heller.

Anf. 77 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag uppskattar Socialdemokraternas vilja att gå tillbaka till 80-talet. Vi är inte primärt här för att tala om de misstag som Socialdemokraterna begick för 30 år sedan utan mer för att fundera på varför man inte tycks ha lärt något av det. Vi hade ett 80-tal med tio år utan reallöneökningar. Det var en bubbla som exploderade, och sedan följde massiva nedskärningar i den kommunala sektorn.

Vad ska vi lära oss av det? Vad är det vi ska fundera på med den svenska modellen? Jo, att det självklart alltid finns en avvägning mellan trygghet, flexibilitet och drivkrafter. Vi vill ha en välfärdsstat. Vi vill ha trygghet för människor. Men det måste också finnas drivkrafter.

Den läxan lärde Socialdemokraterna. Det var därför vi fick se förändringar av förtidspension och sänkta marginalskatter under de senaste regeringsåren. Nu i opposition tycks det vara som att allt det är bortblåst. All den erfarenhet vi hade av att vi ska ha ordning och reda, drivkrafter, konkurrens och företagsamhet tycks nu vara borta.

Låt oss konstatera hur Socialdemokraternas ekonomiska politik ser ut. Det är höjd a-kassa. Den enskilt viktigaste satsningen i Socialdemokraternas politik är att höja ersättningen från a-kassan och sänka avgifterna.

Det är sjukförsäkringen. Det är att börja leka med regelverket i sjukförsäkringen så att vi återigen hamnar i en sits där sjukfrånvaron stiger och börjar tära på möjligheterna att finansiera annan välfärd.

Det är förtidspensioneringen. Det handlar om att få upp den igen till de nivåer vi levde med under Perssonåren där tiotusentals människor varje år tvingades lämna arbetsmarknaden.

Det är den traditionella Amspolitiken. Det är inte den som bygger på att människor söker jobb och får anställningsstöd utan den som bygger på att man låser fast människor så att de står utanför arbetsmarknaden.

Det går inte att göra den bidragssatsningen om man inte höjer skatterna. Det är därför den socialdemokratiska politiken ofrånkomligen måste lägga bördor på företagen. Det handlar om 15 miljarder i arbetsgivaravgifter för ungdomar, 5 miljarder i höjd restaurangmoms och de miljarder man drar in när man avskaffar RUT-systemet.

I ett läge med högkonjunktur där man vill bromsa arbetsmarknaden kan man möjligtvis förstå att man höjer skatten. Men om vi nu har en sysselsättning som bromsar upp och om Socialdemokraterna med sin utrerade svartmålningsorgie här ser den kris framför sig som återspeglas i inläggen – hur kan det då vara rätt att dra på med skattebelastningar?

Det kanske skulle vara på sin plats att gå in i en Konsumbutik, ställa sig där en stund och räkna hur många av dem som arbetar där som är under 25 år. Sedan kan man bara göra en multiplikation och se vad det betyder att man höjer arbetsgivaravgiften för dem med 15 procent. Det är väl alldeles självklart att det betyder att färre människor har arbete när

Socialdemokraterna har genomfört sin politik. Och det beror på att det är bidragspolitiken som är det som Socialdemokraterna prioriterar framför allt annat.

Det är detta jag tycker att Socialdemokraterna också ska stå för. Man finansierar det hela med kraftigt höjda skatter, och man lägger pengarna på att bygga ut bidragen. Tala inte om infrastruktur, forskning eller innovationer! Där lägger ni ju smulor. Kärnan i budgeten är bidragspolitik. Det är bidragspolitik ni tror på.

Inte minst gäller det våra debattörer här. Det är det som är så underbart härligt med dessa debatter; här träder Socialdemokraterna fram i sin allra mest utrerade form där det bara är bidragspolitik. Det behövs inga drivkrafter. Det behövs inget näringsliv. Allt är fördelning, allt är fördelning och allt är fördelning! Det är därför ni stelnade så dant att ni förlorade regeringsmakten. Välkomna till en repris 2014! Ni kommer att förlora en gång till.

Anf. 78 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Det blir alltmer uppenbart att finansministern trivs med att i sina debatter återvända till Moderat skolungdom, där han en gång började sin politiska karriär. Det tydliga med debatten är att Anders Borg inte är ett dugg oroad och inte ett dugg bekymrad över att det som förr kallades socialbidrag och nu försörjningsstöd kraftigt ökar.

Det blir ett utgiftstryck i Sveriges kommuner som gör att andra delar av den kommunala välfärdspolitiken får reduceras och att kommunerna får ekonomiska problem. Framför allt gör det att den enskilda människan som trodde på de försäkringssystem som vi solidariskt har byggt upp för att skydda vid arbetslöshet och sjukdom nu ser dem raseras eller kraftigt försämrats. Det är detta debatten handlar om, Anders Borg. Du har skapat ett nytt bidragsberoende. Arbetslöshetsförsäkring är försäkring. Sjukförsäkring är försäkring. Det ingår i ett solidariskt samhälle till att upprätta en välfärd som i grunden tryggar en arbetslinje. När ni kallar det för en bidragslinje gör ni det bara i avsikt att skjuta sönder solidariteten.

Detta är ytterst vad ni har åstadkommit: Den arbetslöse ska inte se arbetslöshet som ett samhällsproblem. Den sjuke ska tycka att det är hans eget fel. Det är vad ni håller på att göra med Sverige, Anders Borg. Du uppfyller dina drömmar från Moderat skolungdom.

Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Man kan inte nog beklaga att detta är det avslutande inlägget i en mycket spännande debatt om svensk politik. Den beskrivning som mina meddebattörer gör av Sverige är häpnadsväckande.

Låt mig bara dra några grundläggande förhållanden, så att vi har det på plats. Reallönerna stiger i Sverige. Disponibelinkomsterna stiger i Sverige. Vi har en avtalsförhandling som nu pågår. Jag kan inte minnas att det är något förbund som har lagt fram lönesänkingskrav i denna. Jag kan minnas fel, men jag har ett märkligt minne av att praktiskt taget alla LO-förbund, TCO-förbund och Sacoförbund har lagt fram krav på löneökningar. De flesta av dem kräver reallöneökningar, och de flesta av dem kommer att få reallöneökningar. Några lönesänkningar blev det alltså inte. Inte ens på något enskilt avtalsområde sänktes lönerna.

Prot. 2011/12:77
28 februari

Svar på
interpellationer

Vi kan konstatera att sysselsättningen gick ned mindre än vad vi trodde. Vi räknade med 300 000 i förlorad sysselsättning under krisen. Det blev 100 000–150 000. Vi trodde att det skulle dröja innan jobben kom. Vi talar om kanske flera år av svag sysselsättningsökning. Jobben kom direkt. Vi kom upp över krisnivån redan under 2010. Jobben ökade kraftigare än vad vi hade trott. Det blev alltså mindre, tidigare och kraftigare. Den socialdemokratiska oppositionens linje när det gäller denna hållning visar sig inte hålla måttet i förhållande till verkligheten.

Det handlar om skillnaderna. Nu har vi haft en borgerlig regering i Sverige i fem år. Vi har varit kraftfulla i vårt arbete för att organisera välfärden. Men varför har då inte skillnaderna ökat på det sätt som man vill beskriva det? Sverige är ju fortfarande det land som har minst inkomstspridning, minst förmögenhetskoncentration och allt det där. Och det ska vi fortsatt vara eftersom detta är ett bra land som präglas av sammanhållning.

Låt oss titta på välfärden! Den har inte raserats. Vi har kunnat satsa på sjukvård, skola och äldreomsorg och vi har kunnat tillföra resurser. Det är fortfarande ungefär en femtedel av arbetskraften som jobbar i de här verksamheterna därför att det är bra och viktiga verksamheter som ger människor bra och viktig välfärd, som i sin tur bidrar till den sammanhållning vi vill ha. Det är så här Sverige ser ut. Välkomna till verkligheten!

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2011/12:235 om jobbkrisen och kommunalskattehöjningar

Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat mig vad jag avser att göra för att förstärka kommunernas ekonomi.

Jag vill framhålla att regeringen har tagit ett stort ansvar för kommunernas ekonomi. Regeringen har nyligen tillfört kommunsektorn 20 miljarder kronor i konjunkturstöd. Stöden har motverkat uppsägningar och nedskärningar i den kommunala verksamheten. Dessa stöd har därmed bidragit till att överbrygga nedgången i konjunkturen. Utöver konjunkturstöden höjde regeringen förra året också statsbidragen till kommunsektorn permanent med 5 miljarder kronor årligen.

Regeringens aktuella prognoser tyder på stabila finanser för kommunsektorn som helhet. Årets höjning av den genomsnittliga kommunalskatten med 5 öre påverkar sektorns intäkter endast i liten utsträckning. Oberoende av den mindre skattehöjningen väntas kommunsektorn redovisa ett överskott i år och kommande år. Detta tyder på att den kommunala verksamheten kan bedrivas med bibehållen kvalitet och service.

Antalet sysselsatta i den kommunalt finansierade verksamheten ökade förhållandevis mycket förra året. Sysselsättningen bedöms i stort sett vara intakt i år och nästa år. Sammantaget gör regeringen i nuläget bedömningen att det inte föreligger något stort behov av att pröva frågan om ytterligare resurser till kommunsektorn.

I dag råder dock stor osäkerhet om konjunkturutvecklingen i Europa och i Sverige. Den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn påverkas i hög grad av händelser i vår omvärld – händelser som är svåra att förutse.

Regeringen följer noga utvecklingen i kommunsektorn och återkommer med en ny bedömning av kommunsektorns ekonomi i den ekonomiska vårpropositionen.

Anf. 81 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jobbkrisen skapar två problem för kommunerna som verkar samtidigt. Det första är att intäkterna faller i den ökade arbetslöshetens spår. Den regering som Anders Borg är en del av har inte ökat förvärvsfrekvensen. Den har minskat den. Den har inte minskat arbetslösheten, utan ökat den, särskilt bland de unga och bland dem som har gått länge utan jobb. Det är ett intäktsfall att man inte har ett arbete och kan betala skatt till kommunerna.

Det andra problemet är att välfärdssystemen, som förr fångade upp dem som olyckligtvis blev arbetslösa i dag är så uttunnade att man ramlar rätt igenom och in i det kommunala försörjningsstödet, som växer.

Det innebär att i kraft av intäktsfall och utgiftsökningar som tidigare fanns i välfärdssystemen uppstår budgetgap i kommunsektorn. Jag vill påstå att detta förstärks av att regeringen på andra områden har överfört kostnader på kommunsektorn. Det handlar till exempel om en ofinansierad gymnasiereform, som har diskuterats här i kammaren många gånger, och det påförda ansvaret för kommunerna att delfinansiera infrastruktur.

Det leder till att det innevarande år beräknas bli en dramatisk ökning av antalet kommuner som får underskott i sin ekonomi. Förra året hade 30–40 kommuner underskott. Redan det är mycket. I år förväntas 90 kommuner ha underskott. Det är 64 kommuner som höjer skatterna.

De skattesänkningar med en inkomstprofil som den moderatledda regeringen har gjort, mer till den som redan hade, ersätts nu av att man överför kostnader där trycket på försörjningsstödet ökar. Det innebär att kommunerna tvingas höja skatterna. Det blir en belastning för den med lägre inkomster eftersom kommunalskatten är proportionell.

Finansministern verkar vara tämligen obekymrad över att kommunsektorn är på väg in i en obalans. Om han hade varit intresserad på allvar hade han åkt ut och studerat vad som faktiskt händer i landets kommuner. Läs i de olika lokaltidningarna om besparingar i förskola och äldreomsorg, om nedläggningar av fritidsgårdar och om försämrade öppettider på biblioteken! Det är effekter av en politik som ytterst har gett gigantiska skattelättnader till dem som redan hade det bra. Nu får kommunerna överta ansvaret för kostnaderna och tvingas spara. De arbetslösa barn får också vara med och betala, liksom alla andra barn, Anders Borg.

Anf. 82 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Som vanligt i debatter med Peter Persson får vi börja med att ge några grundläggande fakta. Kommunalskatten, det samlade skatteuttaget från kommuner och landsting, var 31:60 år 2006. Det kan vi vara överens om. Det är så siffrorna ser ut. Såvitt jag förstår kommer kommunalskatten för 2012 att vara 31:60. Om jag jämför 31:60 med 31:60 är det i min föreställningsvärld en nästan obefintlig förändring.

Kommunalskatten har alltså legat på ungefär 31:60 år 2006 och ungefär 31:60 år 2012. Det har alltså inte skett någon massiv höjning av kommunalskatterna i svensk ekonomi därför att det inte har skett någon massiv övervältring och därför att vi inte har undergrävt kommunernas ekonomi.

Vi har tvärtom förstärkt kommunsektorn i nivå med 25 miljarder kronor. Det har skett dels genom höjda statsbidrag, dels genom förändrad fastighetsbeskattning och dels genom förändrad arbetsgivaravgift. Så ser fakta ut. Kommunernas intäkter, en siffra som är relativt enkel att kontrollera, har ökat från 656 miljarder till 800 miljarder under åren 2006–2010. Det är en relativt kraftig ökning. Det är en ökning med i storleksordning 20 procent som har inträffat under de här åren. Det beror på att regeringens framgångsrika arbetsmarknadspolitik och arbetslinje har bidragit till att fler människor arbetar. Då stiger skatteintäkterna, och då har vi mer pengar till välfärd.

Ni säger att vi nu skulle ha en situation där vi är på väg mot dåliga resultat. Titta på 2006–2010! Vi har levererat överskott i kommunresultaten på mellan 8 och 18 miljarder varje år. Det har inte varit några underskott i kommunsektorn. Resultaten i kommunsektorn har varit starka. Det kan man inte säga att de var under hela den socialdemokratiska perioden. Då hade vi underskottsår i kommunsektorn.

Det här har inte skett till priset av att lönerna eller sysselsättningen i den kommunfinansierade verksamheten har tryckts undan. Vi har alltså haft starkare löneökningar i den kommunalt finansierade verksamheten än vad vi har haft i näringslivet som helhet. Det beror naturligtvis på sammansättning, nyrekryteringsbehov, demografi och så vidare, men det är inte så att Kommunals medlemmar har fått lönesänkningar för att finansiera stora skattelättnader. Kommunalskatten har alltså inte ökat, utan 31:60 till 31:60 är en oförändrad kommunalskatt. Därmed tycker jag att den här debatten faller lite grann.

Anf. 83 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Anders Borg vet att det inte finns några prognoser för den genomsnittliga skattesatsen för 2012. Kan du svara på min fråga nu? Är det inte korrekt att 64 kommuner i vårt land planerar att höja skatten? Jag vill gärna ha ett svar på den frågan. Du vet svaret, men du använder väl din vanliga debatteknik att aldrig svara på frågor utan bara prata vid sidan om frågeställningen.

Det är ovedersägligt så att det pågår besparingar i den kommunala verksamheten i dag. Man nödgas höja skatten på grund av fallande intäkter och på grund av ökade kostnader.

Kanske skulle en betydande andel av de 64 kommuner som nu funderar på att höja skatten kunna undvika detta om du öppnade en av dina skrivbordslådor där det ligger ett helt enligt förslag till skatteutjämning. Men den lådan har du låst två gånger och gömt nyckeln någonstans för de andra regeringskamraterna. Din ovilja att ställa upp på ett politiskt enligt skatteutjämningsförslag påverkar också kommunernas möjligheter att klara sig undan skattehöjningar.

Jag vill påstå att Kommunsvrige är på väg in i en ekonomisk obalans. Det finns ett behov av finansiellt tillskott på 10 miljarder kronor. Det framställdes också mycket tydligt till dig i närtid när SKL:s ledning hade en diskussion med regeringen. Siffrorna är inte obekanta, utan det

handlar om att analysera varför de har uppkommit. De har uppkommit därför att ni har misslyckats med jobbpolitiken, därför att arbetslösheten ökar, därför att förvärvsfrekvensen minskar och därför att ni samtidigt har förstört de försäkringar som fanns för att undvika att människor ramlar igenom ned till den yttersta utposten, det kommunala försörjningsstödet. Så möts den enskildes plåga med socialbidraget och kommunens utgifter. Det leder sammantaget till att hela den kommunala verksamheten utsätts för påfrestningar. Det är det verkliga bidragsberoendet som slår både på den enskilde och samhället. Det fördjupar orättvisorna i vårt land.

Svara nu på frågan, Anders Borg! Är det inte korrekt att 64 kommuner har för avsikt att höja skatten? Jag undrar: Tänker du motverka det genom att ta fram det politiskt eniga skatteutjämningsförslag som skulle tillse att en del av dessa kommuner fick sådana förstärkningar att de kunde undvika en kommunalskattehöjning?

Anf. 84 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt anmäla mig till den här debatten. Men med anledning av att finansministern pratar om en framgångsrik arbetsmarknadspolitik när vi har en arbetslöshet på 8 procent, när långtidsarbetslösheten bland ungdomar ökar, när långtidsarbetslösheten över huvud taget ökar och när 30 000 personer är inskrivna i fas 3 måste jag säga att jag inte tycker att det är speciellt framgångsrikt. Jag tycker inte heller att det är framgångsrikt att man övervältrar kostnader från staten till kommunerna genom att kommunerna får ta kostnaderna för arbetssökande och sjuka eftersom regeringen inte gör det.

Flera kommuner, bland annat två i mitt län nämligen Karlskoga och Degerfors, aviserar skattehöjningar. Man gör det inte därför att man vill det utan därför att man känner sig tvingad för att kunna bibehålla den välfärd som medborgarna efterfrågar.

Herr talman! Det är nämligen så att försörjningsstöd är lagstadgat. Det måste man ge till dem som behöver ha det. Däremot är det inte lagstadgat hur många förskollärare det ska vara inom barnomsorgen, och det är inte lagstadgat hur många vårdbiträden det ska vara på en avdelning inom äldreomsorgen än, men det kommer så småningom.

Det innebär att kommunerna måste omprioritera. Då blir det mer pengar till försörjningsstöd och mindre pengar till skolan, äldreomsorgen och barnomsorgen. Att finansministern inte vill prata om det här förstår jag, men det är faktiskt en övervältring från staten.

Peter Persson har kanske inte nämnt det hittills, men samma diskussion finns också när det gäller infrastruktursatsningar. Även där tycker man att kommunerna ska vara med och betala i stället för att staten själv finansierar det.

Tycker verkligen finansministern att man har en framgångsrik arbetsmarknadspolitik när långtidsarbetslösheten ökar både bland unga och bland den övriga befolkningen och att vi har en, som Anders Borg i alla fall valde att kalla det när han var i opposition, massarbetslöshet? Vi har en högre arbetslöshet nu, så det råder väl fortfarande massarbetslöshet. Är det framgångsrikt?

Anf. 85 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Jag har tillgång till bedömningar av den kommunala skattekraften på 31:60. Dem har jag tillgängliga därför att de finns i Peter Perssons interpellation. Där anges att skattesatsen ska bli 31:60, och jag antar att vi kan utgå från att det är en riktig uppgift. Den överensstämmer för övrigt också med Finansdepartementets bedömning.

Skillnaden mellan 2006 och 2012 är skillnaden mellan 31:60 och 31:60. Det har alltså inte skett någon skattehöjning under den här mandatperioden på kommunalsidan. Kommunalskattesatsen låg 2006 på 31:60, och den ligger för 2012 enligt interpellationen på 31:60. Att det skulle vara en massiv ökning av det kommunala skatteuttaget är för mig en orimlighet, för det har varit oförändrat!

Låt oss titta på SKL:s bedömningar. SKL räknar med att den kommunala konsumtionen 2012 – om det nu inte var 2011, det är bäst att jag bläddrar i papperen så att jag får det rätt – landar på 697 miljarder kronor. Den landade året dessförinnan på 677 miljarder kronor och ökade alltså med 20 miljarder kronor. Det är inte så att vi har någon massiv nedgång av den kommunala konsumtionen i det här landet, utan den ökade alltså med 20 miljarder mellan föregående och innevarande år.

Tittar vi på resultatbedömningarna ser vi att den senaste prognosen som föredragits från SKL:s sida för mig på Finansdepartementet visar att man har ett plusresultat i år. Trots att nästan hela övriga Europa har stora underskott och att det är ett betydande bekymmer uppvisar svenska kommuner faktiskt plusresultat. Det är inte några stora plusresultat, men det är ändå plusresultat.

Det här beror på att vi har tillfört stora resurser samlat till kommunsektorn. Det handlar om över 25 miljarder kronor i förstärkt nivå för kommunsektorn under de här åren. Det är för att vi prioriterar välfärden. Vi tycker att det är viktigt med barnomsorg. Vi tycker att det är viktigt med sjukvård. Vi tycker att det är viktigt att alla har tillgång till äldreomsorg oavsett inkomst. Det är inte där den stora skiljelinjen ligger.

Socialdemokratisk budget är bidragspolitik, inte kommunpolitik. Det är klart att ni skulle ha ett väsentligt starkare alternativ om det var 10–15 miljarder till kommunerna i er budget, men er budget innehåller ju inte det utan 10–15 miljarder till bidragssystemen. Ni prioriterar ju inte välfärdens kärna, utan ni prioriterar bidragssystemen.

Det visas i stället att antalet arbetade timmar, som är den viktigaste skattebasen, har ökat väldigt kraftigt under de här åren och att det gör att kommunerna har en stabil ekonomisk bas. Det är därför som det inte heller har skett någon höjning av kommunalskatten. Den är 31:60 i år och var 31:60 år 2006, och därmed faller hela interpellationen.

Anf. 86 PETER PERSSON (S):

Herr talman! 64 kommuner höjer skatten. Det vore klädsamt om du ändå sade att det är korrekt, Anders Borg.

Den genomsnittliga skattesatsen ökar nu med en femöring. Det är pengar det också. Hur fortsättningen blir är det riktigt intressanta. Åtskilliga av de kommuner som nu tvingas höja skatten är sådana kommuner som man skulle kunna ge ett skydd i genomförandet av den kommunala skatteutjämning som en utredning i bred enighet lade fram.

Anders Borg! När är du beredd att skriva en proposition med den som grund? Har interna moderata kretsar låst lådan på departementet och kastat nyckeln i Strömmen där ingen kan hitta den?

Du vet att många barn och gamla i vårt land som är beroende av välfärd inte alls har fått de resursökningar de behöver med de gigantiska skattesänkningar som har lett till ökad privat konsumtion. Vi har en ökad obalans i vårt land mellan offentlig och privat konsumtion. Det är många privata excesser medan det offentliga faktiskt får spara.

Gå upp i tidningsrummet här i riksdagen! Jag kan följa med och visa lokaltidningar och berätta om neddragningar i förskolor och äldreboenden, stängningar av fritidsgårdar, försämring av bibliotek och annat.

Detta är verkligheten i Kommunsverige på grund av att ni har misslyckats med jobbpolitiken. Det är fler arbetslösa och förvärvsfrekvensen är mindre, och det gör att intäkterna faller och kostnaderna ökar i Kommunsverige. Det är din skuld, Anders Borg.

Anf. 87 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag har all respekt för att finansministern väljer att bara svara på Peter Perssons fråga, men när han står och säger att man har en framgångsrik arbetsmarknadspolitik när man parkerar 30 000 personer i fas 3, 65 000 personer är utförsäkrade, 120 000 inte har någon ersättning från a-kassan och vi har en massarbetslöshet i Sverige där långtidsarbetslösheten ökar bland de unga och den övriga befolkningen framstår det för mig som främmande.

Förtydliga gärna vad det är som är så framgångsrikt med att ha massarbetslöshet! Håll dig gärna också till Sverige, för det är ändå det landet vi pratar om.

Jag pratar om välfärd. Jag har förstått att den här regeringen gärna pratar om kärnor. För mig är en generell välfärd viktig att värna, inte kärna ur.

Kommuner som i dag tvingas höja skatten tvingas till det för att man har högre arbetslöshet. Man har minskat skatteunderlag därför att de som inte har lön naturligtvis inte har möjlighet att betala in någon skatt. Om kommunerna dessutom får ta över den kostnad som staten ska ta, i form av arbetsmarknadspolitik och trygghetssystem, som de får då regeringen har valt att utförsäkra personer innebär det att kommunernas kostnader ökar, och därför måste de höja skatten.

Det regeringen har gjort är att man har adresserat en kostnad till kommunerna, och det blir en ojämlig fördelning som innebär att de kommuner som har minst resurser tvingas öka kostnaden. Det vore klädsamt om även finansminister Anders Borg tordes erkänna att det faktiskt är en övervältring av statens kostnader till kommunerna.

Anf. 88 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Den här debatten handlar om att det skulle ske stora skattehöjningar i kommunsektorn som kommuner och landsting tvingas till.

Vi konstaterar igen, bara för att göra detta tydligt, att i interpellationen står det 31:60, och när vi tillträdde var kommunalskatten 31:60. Var är den massiva höjningen av kommunalskatten? Den har inte inträffat. Det är inte så verkligheten i kommunerna ser ut.

Vi hade en valrörelse där Socialdemokraterna hårt drev linjen att nu hade det skett en massiv neddragning i kommunsektorn. Det var ett genomgående tema.

Låt oss titta på siffrorna. När den här regeringen tillträdde jobbade 1 199 000 människor i den kommunalt finansierade verksamheten. I år är det 1 197 000 personer. Det är alltså en minskning med omkring 3 000 personer.

Det här är den värsta kris världsekonomin har upplevt sedan 30-talet. Ni kanske vill att jag ska upprepa hur det såg ut med uppsägningar under 90-talskrisen. Jag kanske ska föredra sysselsättningssiffrorna från 1994, 1995, 1996 och 1997 under den socialdemokratiska regeringen.

Det finns i dag 1 197 000 personer – ungefär 25 procent av arbetskraften, en av de högsta siffrorna av alla industriländer – som jobbar i de olika välfärdsverksamheterna. Det har inte skett några massiva neddragningar.

Låt oss titta på hur det blir. SKL:s bedömning var att kommunal konsumtion uppgick till 654 miljarder kronor 2010. SKL:s bedömning är att kommunal konsumtion 2014 uppgår till 750 miljarder kronor. Såvitt jag förstår är det en ökning på nära nog 100 miljarder kronor av kommunal konsumtion, som Peter Persson vill beskriva som närmast en slakt av den kommunala verksamheten.

Vi har skött kommunerna väl därför att vi prioriterar välfärden. Vi håller välfärden främst. Socialdemokraterna är och förblir ett *bidragsparti!*

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2011/12:66 Godkännande av Europeiska rådets beslut om ändring av artikel 136 i EUF-fördraget – stabilitetsmekanism för euroländer
2011/12:78 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz

Redogörelse

2011/12:RS2 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2011

Utbildningsutskottets betänkande

2011/12:UbU9 En ny gymnasiesärskola

Näringsutskottets betänkande

2011/12:NU14 Mineralpolitiska frågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2011/12:MJU5 Eftersök av vilt vid sammanstötning med spårbundna fordon

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 februari

2011/12:266 De som står helt utanför alla trygghetssystem
av *Gunvor G Ericson* (MP)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

den 27 februari

2011/12:267 Sjukvården i glesbygd
av *Jonas Sjöstedt* (V)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
2011/12:268 Relationen till palestinsk högre utbildning och forskning
av *Thomas Strand* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 februari

2011/12:424 Sjuka hus
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)
2011/12:425 Elektroniska handlingar
av *Mia Sydow Mölleby* (V)
till justitieminister Beatrice Ask (M)
2011/12:426 Trafficking av kvinnor i Singapore
av *Abir Al-Sahlani* (C)
till utrikesminister Carl Bildt (M)
2011/12:427 Situationen för kvinnor i Nicaragua
av *Abir Al-Sahlani* (C)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 27 februari

2011/12:428 Handläggningstider hos myndigheter
av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till statsrådet *Ulf Kristersson* (M)

den 28 februari

2011/12:429 Landinformation i samband med avvisningsbeslut
av *Eva-Lena Jansson* (S)
till statsrådet *Tobias Billström* (M)

2011/12:430 Dubbelregistrering av älgjaktmarken
av *Helén Pettersson* i Umeå (S)
till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)

2011/12:431 Likvärdighet i möjligheterna att få skriva högskoleprovet
av *Olle Thorell* (S)

till utbildningsminister *Jan Björklund* (FP)

2011/12:432 Meritpoäng för teckenspråk
av *Louise Malmström* (S)

till utbildningsminister *Jan Björklund* (FP)

2011/12:433 Polisens rekryteringsmöjligheter
av *Roger Haddad* (FP)

till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

2011/12:434 Barn till alkoholmissbrukare
av *Roger Haddad* (FP)

till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 februari

2011/12:370 Översynsutredning av den illegala spritens omfattning och effekter

av *Per Åsling* (C)

till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

den 28 februari

2011/12:367 Samhällsekonomisk studie av de fyra rovdjuren
av *Gunnar Sandberg* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

2011/12:369 Anslag till rovdjursförvaltning

av *Gunnar Sandberg* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

2011/12:374 Insynsråd i Kemikalieinspektionen

av *Johan Löfstrand* (S)

till miljöminister *Lena Ek* (C)

2011/12:391 Säkerheten på riksväg 50

av *Matilda Ernkrans* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2011/12:395 Slutrapport om Margot Wallströms mandat

av *Carina Hägg* (S)

till statsrådet *Gunilla Carlsson* (M)

2011/12:412 Väg 225 i Stockholms län

av *Nina Lundström* (FP)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

Prot. 2011/12:77

28 februari

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

20 § Kammaren åtskildes kl. 19.20.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen

kl. 16.00 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Hänvisning av ärende till utskott	3
7 § Förnyad bordläggning.....	3
8 § Svar på interpellation 2011/12:227 om gymnasieskolan	3
Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	3
Anf. 2 PIA NILSSON (S)	4
Anf. 3 ROGER HADDAD (FP).....	5
Anf. 4 HILLEVI LARSSON (S).....	6
Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	7
Anf. 6 PIA NILSSON (S)	9
Anf. 7 ROGER HADDAD (FP).....	10
Anf. 8 HILLEVI LARSSON (S).....	10
Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	11
Anf. 10 PIA NILSSON (S)	12
Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	13
9 § Svar på interpellation 2011/12:207 om avskaffande av tvångssterilisering.....	14
Anf. 12 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	14
Anf. 13 AGNETA LUTTROPP (MP).....	14
Anf. 14 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	14
Anf. 15 AGNETA LUTTROPP (MP).....	15
Anf. 16 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	15
Anf. 17 AGNETA LUTTROPP (MP).....	16
Anf. 18 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	16
10 § Svar på interpellation 2011/12:244 om apotek i glesbygden efter avregleringen	16
Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	16
Anf. 20 MARIA STENBERG (S).....	17
Anf. 21 FINN BENGTSSON (M).....	18
Anf. 22 EVA-LENA JANSSON (S).....	19
Anf. 23 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	20
Anf. 24 MARIA STENBERG (S).....	21
Anf. 25 FINN BENGTSSON (M).....	22
Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S).....	22
Anf. 27 ISAK FROM (S).....	23
Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	24
Anf. 29 MARIA STENBERG (S).....	25
Anf. 30 ISAK FROM (S).....	25
Anf. 31 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	26

11 § Svar på interpellation 2011/12:203 om ökade ekonomiska inkomstskillnader	26
Anf. 32 Finansminister ANDERS BORG (M)	26
Anf. 33 EVA-LENA JANSSON (S)	27
Anf. 34 JOHNNY MUNKHAMMAR (M)	28
Anf. 35 FINN BENGTTSSON (M).....	29
Anf. 36 PATRIK BJÖRCK (S)	30
Anf. 37 HANS EKSTRÖM (S).....	31
Anf. 38 CARL B HAMILTON (FP)	31
Anf. 39 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	32
Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (M)	33
Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (S)	35
Anf. 42 JOHNNY MUNKHAMMAR (M)	36
Anf. 43 FINN BENGTTSSON (M).....	36
Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S)	37
Anf. 45 HANS EKSTRÖM (S).....	37
Anf. 46 CARL B HAMILTON (FP)	38
Anf. 47 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	38
Anf. 48 PETER PERSSON (S)	39
Anf. 49 Finansminister ANDERS BORG (M)	40
Anf. 50 EVA-LENA JANSSON (S)	41
Anf. 51 PETER PERSSON (S)	41
Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (M).....	42
12 § Svar på interpellation 2011/12:204 om Sveriges hållning till EIB:s utlåning till fossilbaserade projekt.....	43
Anf. 53 Finansminister ANDERS BORG (M)	43
Anf. 54 PER BOLUND (MP).....	43
Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (M)	44
Anf. 56 PER BOLUND (MP).....	46
Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (M)	47
Anf. 58 PER BOLUND (MP).....	48
Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (M).....	49
13 § Svar på interpellation 2011/12:208 om Världsbankens lån till Sydafrika för att bygga kolkraftverk	49
Anf. 60 Finansminister ANDERS BORG (M)	49
Anf. 61 BODIL CEBALLOS (MP).....	50
(forts.).....	51
Ajournering.....	51
Återupptagna förhandlingar	51
13 § (forts.) Svar på interpellation 2011/12:208 om Världsbankens lån till Sydafrika för att bygga kolkraftverk.....	52
Anf. 62 Finansminister ANDERS BORG (M)	52
Anf. 63 BODIL CEBALLOS (MP).....	53
Anf. 64 Finansminister ANDERS BORG (M)	54
Anf. 65 BODIL CEBALLOS (MP).....	55
Anf. 66 Finansminister ANDERS BORG (M).....	56

14 § Svar på interpellation 2011/12:234 om jobbkrisen och nya bidragstagare	56
Anf. 67 Finansminister ANDERS BORG (M).....	56
Anf. 68 PETER PERSSON (S).....	57
Anf. 69 PATRIK BJÖRCK (S).....	58
Anf. 70 EVA-LENA JANSSON (S).....	59
Anf. 71 JÖRGEN ANDERSSON (M)	59
Anf. 72 Finansminister ANDERS BORG (M).....	60
Anf. 73 PETER PERSSON (S).....	61
Anf. 74 PATRIK BJÖRCK (S).....	62
Anf. 75 EVA-LENA JANSSON (S).....	63
Anf. 76 JÖRGEN ANDERSSON (M)	63
Anf. 77 Finansminister ANDERS BORG (M).....	64
Anf. 78 PETER PERSSON (S).....	65
Anf. 79 Finansminister ANDERS BORG (M).....	65
15 § Svar på interpellation 2011/12:235 om jobbkrisen och kommunalskattehöjningar	66
Anf. 80 Finansminister ANDERS BORG (M).....	66
Anf. 81 PETER PERSSON (S).....	67
Anf. 82 Finansminister ANDERS BORG (M).....	67
Anf. 83 PETER PERSSON (S).....	68
Anf. 84 EVA-LENA JANSSON (S).....	69
Anf. 85 Finansminister ANDERS BORG (M).....	70
Anf. 86 PETER PERSSON (S).....	70
Anf. 87 EVA-LENA JANSSON (S).....	71
Anf. 88 Finansminister ANDERS BORG (M).....	71
16 § Bordläggning.....	72
17 § Anmälan om interpellationer	73
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	73
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	74
20 § Kammaren åtskildes kl. 19.20.	75

Tryck: Elanders, Vällingby 2012